
ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2012

květen 2013

OBSAH

Shrnutí vývoje v roce 2012	3
1. Makroekonomická situace a vnější vztahy	5
1.1. Makroekonomická situace	5
1.2. Devizový trh	7
2. Prostředky použitelné na finančním trhu	8
3. Struktura úspor domácností	9
4. Institucionální pohled na finanční trh	10
4.1. Počty subjektů na finančním trhu	10
4.2. Garanční schémata	12
4.3. Hospodaření finančních institucí	13
5. Úvěrové instituce a ostatní poskytovatelé financování aktiv	14
5.1. Stabilita bankovního sektoru	14
5.2. Aktiva bankovního sektoru	16
5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru	17
5.4. Vývoj úrokových sazeb	18
5.5. Vklady a úvěry	20
5.6. Zadluženost domácností	21
5.7. Hypoteční trh	22
5.8. Stavební spořitelny	25
5.9. Družstevní záložny	29
5.10. Nebankovní poskytovatelé financování	31
6. Kapitálový trh	32
6.1. Regulovaný burzovní trh v ČR	33
6.2. Energetická burza	36
6.3. Obchodníci s cennými papíry	36
6.4. Kolektivní investování	37
7. Pojišťovny	40
7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění	40
7.2. Hospodaření pojišťoven	42
7.3. Zprostředkování pojištění	42
8. Penzijní připojištění	43
8.1. Reforma penzijního systému	47
9. Vztah vládního sektoru k finančnímu trhu	51
9.1. Hospodaření vládního sektoru	51
9.2. Výhled hospodaření vládního sektoru pro období 2013-2016	53
9.3. Dluh vládního sektoru s akcentem na státní dluh	54
10. Aktivita MF a legislativa v oblasti finančního trhu	56
10.1. Aktivita na evropské úrovni	56
10.2. Aktivita na globální úrovni	63
10.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu	65
10.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu	72
10.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu	74
Seznam tabulek	76
Seznam grafů	77
Seznam zkratk	78
Příloha 1: Legislativa finančního trhu	81
P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu	81
P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu	81
P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen	84
P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury	85
P1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění	85
Příloha 2: Doplnující tabulky	87

Data uvedená v této zprávě byla z uvedených pramenů stažena v období březen - duben 2013.

SHRNUTÍ VÝVOJE V ROCE 2012

Makroekonomická situace a vnější vztahy

Hrubý domácí produkt ČR meziročně poklesl v reálném vyjádření o 1,3 %. Výrazný podíl na tomto vývoji mělo především snížení spotřeby domácností. Ze všech složek agregátních výdajů vykázal růst pouze zahraniční obchod, když přebytek obchodní bilance dosáhl svého historického maxima 145,8 mld. Kč. Po krátkém posílení na počátku roku česká koruna od dubna oslabovala, ve druhé polovině léta se trend obrátil a koruna ke konci roku meziročně posílila vůči dolaru o 4,4 % na 19,1 CZK/USD a vůči euru o 2,6 % na 25,1 CZK/EUR.

Prostředky použitelné na finančním trhu

Objem prostředků alokovaných na finančním trhu pokračoval ve svém dlouhodobém růstu a dosáhl cca 4,1 bil. Kč (růst o 6,4 %). Nejvíce posílila bankovní depozita (o 184,6 mld. Kč), která představují 69 % všech prostředků na finančním trhu.

Struktura úspor domácností

Úspory domácností dosáhly díky meziročnímu růstu o 4,4 % celkové výše cca 2,5 bil. Kč. Struktura však doznala pouze nepatrných změn. Nejvíce úspor bylo uloženo u bankovních institucí (71,1 %), kde nadále dochází k přesunu prostředků z termínovaných vkladů do vkladů na viděnou (do nich spadají i oblíbené spořicí účty bez výpovědní lhůty). Domácnosti měly dále uloženy své úspory v životním pojištění (11,1 %), penzijním připojištění (9,9 %) a podílových fondech (8 %).

Subjekty finančního trhu

V institucionální struktuře finančního trhu došlo pouze k drobným změnám v počtu subjektů. V sektoru bankovnínictví i pojišťovnictví nebyla udělena žádná nová licence. Zvýšil se počet investičních i podílových fondů. Počet investičních zprostředkovatelů klesl, naopak počet pojišťovacích zprostředkovatelů narostl. Vyjma leasingových společností zaznamenaly všechny sektory další růst zisku.

Bankovní sektor

Kapitálová přiměřenost bankovního sektoru vrostla až na úroveň 16,4 %. Hospodářský výsledek bank před zdaněním dosáhl 76,7 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 21 %. Důvodem bylo především snížení ztrát ze znehodnocení. Celkový objem aktiv bankovního sektoru vzrostl o 3,5 % na 4 633 mld. Kč. Ukazatel podílu úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech se meziročně téměř nezměnil a činil 6,0 %. Poměr vkladů k úvěrům je v ČR dlouhodobě stabilní a dosahuje úrovně 142,7 %.

Úrokové sazby

ČNB postupně snížila svou základní sazbu (2T repo) z 0,75 % na 0,05 %, což je nejnižší v historii ČR. Toto snížení se projevilo v poklesu průměrné úrokové sazby nových úvěrů a v mírně nižším úročení vkladů. RPSN z nových úvěrů na spotřebu vzrostla o 0,1 p.b. na 15,9 %, RPSN na bytové nemovitosti poklesla o 0,4 p.b. na 3,7 %.

Vklady a úvěry

Objem bankovních vkladů vzrostl o 7,3 % a na konci roku dosáhl 3 127,6 mld. Kč. Bankovní úvěry zaznamenaly oproti předchozímu období růst s nižší dynamikou (2,4 %) na 2 360,1 mld. Kč.

Hypoteční trh

Objem hypotečních úvěrů poskytnutých obyvatelstvu dosáhl 700,5 mld. Kč. Tempo meziroční změny vykazovalo oproti roku 2011 mírný pokles o 2,7 p.b. na 6,3 %. Sazby hypotečního trhu vykazované pomocí Hypoindexu zaznamenaly oproti minulému roku pozvolnější pokles o 0,39 p.b. na 3,17 % na konci roku.

Stavební spořitelny

Účastníci stavebního spoření měli na konci roku 2012 uzavřeno cca 4,3 mil. smluv ve fázi spoření, což znamená meziroční pokles o 233 tis. smluv (o 5,1 %) a potvrzuje trend minulých let. Naspořená částka nepatrně rostla a dosáhla výše cca 435 mld. Kč. Klesajícímu vývoji počtu smluv odpovídá snížení počtu úvěrů o 62 tis. na 894 tis. Poprvé došlo k meziročnímu snížení objemu nesplacených úvěrů z 293,1 mld. Kč na 282,2 mld. Kč. Vyplacená státní podpora klesla skoro o 50 % na 5,3 mld. Kč.

Družstevní záložny	Počet členů družstevních záložen se zvýšil o cca 10 tis. na 54 408, což představuje meziroční tempo růstu o 22 %. Rozvaha sektoru pak rostla ještě rychlejším tempem, téměř o 39 % na konečných 39,3 mld. Kč. Poskytnuté úvěry meziročně vzrostly o více než 45 % na 28 mld. Kč. V sektoru záložen došlo také k výraznému zlepšení podílu pohledávek za klienty v selhání - z úrovně 17,2 % v roce 2011 na 9,9 %.
Regulované trhy	Hlavní index PX zaznamenal nárůst o 14 %, přičemž se pohyboval v rozmezí 859 až 1 041 bodů a jeho vývoj tak byl méně nestálý než v roce 2011. V průběhu roku 2012 pokračoval trend poklesu obchodní aktivity, průměrný denní objem obchodů činil pouze cca 1 mld. Kč a meziročně tak poklesl o 32,5 %.
OCP a správa aktiv	Objem obchodů v sektoru OCP vzrostl meziročně o 6,5 % na 50 363 mld. Kč. Bankovní OCP výrazně posílili svoji dominantní pozici a navýšili objem uzavřených obchodů s CP na více než 96 % obchodů v rámci celého sektoru. Objem spravovaného majetku v roce 2012 vzrostl o 11,6 % na konečných 885,2 mld. Kč.
Kolektivní investování	Objem prostředků investovaných ve fondech kolektivního investování meziročně vzrostl o 5 % na 235,3 mld. Kč. V zahraničních fondech se zvýšila hodnota majetku o 4,0 mld. Kč, kdežto u domácích o 7,2 mld. Kč. Tím se přerušil dosavadní trend, kdy zahraniční fondy přitahovaly více prostředků než domácí. Dále se dynamicky rozvíjí sektor fondů kvalifikovaných investorů – za poslední 4 roky tyto fondy zvýšily spravovaný majetek 2,5x a počtem překonaly fondy určené veřejnosti.
Pojišťovny	Sektor pojištnictví pokračoval ve stagnaci, což do značné míry odráží celkový stav české ekonomiky. Celkové předepsané hrubé pojistné mírně pokleslo o necelé 1 % a dosáhlo hodnoty 153,6 mld. Kč. Hrubé předepsané pojistné v životním pojištění mírně vzrostlo (o 0,1 %) a jeho výše překročila 72 mld. Kč. V neživotním pojištění pokračoval klesající trend, když hodnota předepsaného pojistného dosáhla 81,5 mld. Kč (meziroční pokles o 1,8 %). Vykázaný zisk vzrostl o 35 % na 12,4 mld. Kč zejména vlivem úspor v nákladech a vyšších výnosů z finančního umístění.
Penzijní připojištění	V penzijních fondech byly evidované prostředky v celkové výši 246,6 mld. Kč, což představuje nárůst o 6,2 %. Počet účastníků stoupl o 569 tis. a dosáhl tak úrovně 5,1 mil. Důvodem skokového nárůstu v závěru roku byl zvýšený zájem o uzavření smlouvy před zavedením nových podmínek doplňkového penzijního spoření v návaznosti na reformu penzijního systému. Ve struktuře účastníků stále dominují osoby ve věku 30 – 59 let, z pohledu nových účastníků pak osoby do 29 let. Průměrný měsíční účastnický příspěvek se zvýšil o 5,3 % na 465 Kč. Nadále klesá podíl smluv, u kterých přispívá také zaměstnavatel (na cca 18%).
Vládní sektor	Hospodaření vládního sektoru za rok 2012 skončilo deficitem ve výši 4,4 % HDP. Oproti předchozímu roku se tak jedná o výrazné zhoršení (o 1,15 p.b.), ovšem při nezahrnutí kapitálových transferů (majetkového vyrovnání s církvemi a korekce u neuznaných evropských výdajů) by výsledný deficit dosáhl 2,5 % HDP. Celkový dluh vládního sektoru dosáhl ke konci roku 2012 hodnoty 45,8 % HDP.
Legislativa finančního trhu	Na evropské úrovni se prioritními tématy staly zavedení jednotného mechanismu dohledu, krizové řízení, změny pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky a problematika daně z finančních transakcí. V oblasti domácí legislativy finančního trhu byla v roce 2012 přijata řada předpisů, která mění a doplňuje právní úpravu pro II. a III. penzijní pilíř přijatou v roce 2011. Pro pojištnictví pak byla významnou změnou aplikace tzv. antidiskriminačního rozsudku SDEU, podle kterého již není dovoleno stanovovat rozdílné pojistné či pojistné plnění na základě faktoru pohlaví., pro banky pak příprava transpozice směrnice CRD IV, jejíž dokončení se čeká v roce 2013.

1. MAKROEKONOMICKÁ SITUACE A VNĚJŠÍ VZTAHY

1.1. Makroekonomická situace

Česká ekonomika se v roce 2012 nacházela v recesi, kdy v průběhu celého roku zaznamenala mezičtvrtletní poklesy reálného hrubého domácího produktu (HDP) – viz tabulka 1.1. Ve 2. pololetí již klesání sláblo a za celý rok se HDP¹ reálně snížil o 1,3 %. Vývoj domácí ekonomiky je značně závislý na ekonomikách hlavních obchodních partnerů. Z tabulky 1.1 je zřejmé, že evropská ekonomika zachycená agregáty EU 27 nebo eurozónou v roce 2012 rovněž reálně poklesla. Přesto však byl zahraniční obchod jedinou složkou agregátních výdajů, která brzdila snížení reálného HDP v ČR.

Tabulka 1.1: Tempo růstu HDP²

Roční (%)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ČR	5,7	3,1	-4,5	2,5	1,9	-1,3
EU 27	3,2	0,3	-4,3	2,1	1,5	-0,3
Eurozóna	2,9	0,4	-4,4	2,0	1,4	-0,6
USA	1,9	-0,3	-3,1	2,4	1,8	2,2

Pramen: Eurostat

Jak ukazuje tabulka 1.2 výdaje na konečnou spotřebu a tvorba hrubého kapitálu zaznamenaly v roce 2012 reálný pokles. Zajímavý vývoj vykazala zejména spotřeba domácností, když od propuknutí světové finanční krize se poprvé meziročně reálně snížila, a to rovnou o 3,6 %. Druhým rokem poklesla spotřeba vlády (o 1,0 %), zejména v důsledku přijaté strategie konsolidace veřejných financí. Za celý rok 2012 přispíval pozitivně k tempu HDP pouze čistý export.³ Celkově lze shrnout, že negativní vývoj HDP byl dán zejména kombinací faktorů: nízká dynamika disponibilního příjmu domácností, snaha domácností snížit svou míru zadlužení, odklad spotřeby v důsledku přetrvávající nejistoty, slabá domácí i zahraniční poptávka po konečné produkci, která společně s vyšší mírou nejistoty odrazuje firmy od investiční aktivity.

Míra nezaměstnanosti dle výběrového šetření pracovních sil dosáhla v roce 2012 úrovně 7,0 %, což ve srovnání s předchozím rokem znamenalo nárůst o 0,3 p.b. To se může během klesající fáze hospodářského cyklu jevit jako překvapující, nicméně dopady na trh práce bývají v důsledku nominálních a reálných rigidit opožděné.

Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele české ekonomiky

(v %)	2009	2010	2011	2012
Růst HDP (stálé ceny)	-4,5	2,5	1,9	-1,3
Spotřeba domácností (změna, stálé ceny)	0,2	1,0	0,7	-3,6
Spotřeba vlády (změna, stálé ceny)	4,0	0,5	-2,5	-1,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu (změna, stálé ceny)	-11,0	1,0	-0,7	-1,7
Míra nezaměstnanosti VŠPS (průměr období)	6,7	7,3	6,7	7,0
Inflace (CPI, průměr období)	1,0	1,5	1,9	3,3

Pramen: ČNB, ČSÚ, MPSV

Průměrná míra inflace měřená pomocí vývoje indexu spotřebitelských cen (CPI) se ve srovnání s rokem 2011 zvýšila o 1,4 p.b. na 3,3 %. Inflace byla tažena především administrativními faktory. Míra inflace v ČR tak dosáhla nejvyšší úrovně za poslední čtyři roky. S ohledem na skutečnost, že se ekonomika po celý rok nacházela v záporné produkční meze⁴, byl vliv agregátní poptávky na růst cenové hladiny značně omezený. Ke zlomu došlo v lednu 2012, kdy spotřebitelské ceny vzrostly meziměsíčně o 1,8 %. Tento nárůst byl vyvolán především zvýšením snížené sazby DPH z 10 % na 14 % a již tradičně také obecným vývojem cen potravin, bydlení a pohonných hmot. Jak uvádí tabulka 1.3, míra inflace v ČR dosahovala po celý rok poměrně vysokých

¹ Nyní platná čísla týkající se HDP za rok 2012 jsou odlišná od období, kdy byl dokument zpracován (na základě druhého odhadu národních účtů z 30.4. 2013).

² Časové řady jednotlivých ukazatelů se více či méně liší od dat uváděných v minulých ročníkách Zprávy o vývoji finančního trhu z důvodu úrovně revize dat národních účtů.

³ Příspevek zahraničního obchodu k růstu HDP v roce 2012 činil 1,5 %.

⁴ Produkční meze je definována jako rozdíl mezi skutečným a potenciálním (trendovým) produktem k potenciálnímu produktu: $\text{Produkční meze} = (Y - Y^*) / Y^*$.

hodnot, pouze v listopadu a prosinci klesla meziročně pod hranici 3 %. Meziroční inflace se pohybovala v celém sledovaném období výrazně nad cílem ČNB (inflace měřená CPI na úrovni 2 %). Perspektiva návratu domácí inflace zpět k inflačnímu cíli v horizontu transmise měnového mechanismu (cca šest čtvrtletí) dala bankovní radě ČNB prostor k podpoře české ekonomiky. ČNB tak snížila 2T repo sazbu v červnu o 25 b.b. na 0,50 %, v říjnu o 25 b.b. na 0,25 % a v listopadu o dalších 20 b.b. na 0,05 %.

Inflace, byť na nižších úrovních než v ČR, byla důležitým tématem i v zahraničí. Stejně jako ČNB se ani ECB nepodařilo během roku 2012 stlačit míru inflace a splnit tak svůj měnově-politický cíl (inflace těsně pod úrovní 2 %). ECB snížila hlavní úrokovou sazbu v červenci o 25 b.b. na 0,75 %, ⁵ a to zejména v důsledku prohloubení dluhové krize v eurozóně. ECB byla v průběhu roku 2012 velmi aktivní, když zahájila druhé kolo mimořádných tříletých operací dodávání likvidity (Long-Term Refinancing Operation – LTRO), které banky (oproti původně deklarovanému záměru) v konečném důsledku využily k restrukturalizaci svých aktiv. ECB poskytla během obou kol LTRO bankám formou tříletého úvěru přes 1 bil. EUR s úrokem 1 %. Prostředky z těchto operací byly v problémových zemích využity zejména k nákupu vládních dluhopisů. ECB v roce 2012 zahájila také program OMTs (Outright Monetary Transactions), v rámci kterého deklarovala, že bude kupovat dluhopisy na sekundárním trhu s kratší dobou splatnosti zemí, které požádají o pomoc z evropských záchranných fondů EFSF či ESM a budou souhlasit s určenými rozpočtovými omezeními.

V USA se míra inflace pohybovala obecně na nižší úrovni než v eurozóně a ČR. Fed se začátkem roku 2012 navíc přiklonil k explicitnímu cílování inflace – dlouhodobým cílem se stala cenová stabilita definovaná inflačním cílem v blízkosti 2 %. V krátkém období zůstává pro Fed cílem také nízká nezaměstnanost. Fed již v minulém roce vyčerpal možnost uvolnit měnové podmínky prostřednictvím úrokového kanálu, když snížil hlavní úrokovou sazbu prakticky na nulu. V září 2012 pak zahájil již třetí kolo kvantitativního uvolňování, které je založeno na nákupech dluhopisů navázaných na hypotéky. Na rozdíl od minulých kol Fed nestanovil konkrétní termín ukončení tohoto programu ani celkový objem nákupů.

Tabulka 1.3: Srovnání ekonomických ukazatelů

2012	Míra inflace ⁶ (meziroční v %)			Klíčová úroková míra centrální banky (v %)		
	ČR	eurozóna	USA	ČR	eurozóna	USA
Leden	3,5	2,7	3,0	0,75	1,00	0,00 – 0,25
Únor	3,7	2,7	2,9	0,75	1,00	0,00 – 0,25
Březen	3,8	2,7	2,6	0,75	1,00	0,00 – 0,25
Duben	3,5	2,6	2,3	0,75	1,00	0,00 – 0,25
Květen	3,2	2,4	1,7	0,75	1,00	0,00 – 0,25
Červen	3,5	2,4	1,7	0,50	1,00	0,00 – 0,25
Červenec	3,1	2,4	1,4	0,50	0,75	0,00 – 0,25
Srpen	3,3	2,6	1,7	0,50	0,75	0,00 – 0,25
Září	3,4	2,6	2,0	0,50	0,75	0,00 – 0,25
Říjen	3,4	2,5	2,2	0,25	0,75	0,00 – 0,25
Listopad	2,7	2,2	1,8	0,05	0,75	0,00 – 0,25
Prosinec	2,4	2,2	1,8	0,05	0,75	0,00 – 0,25

Pramen: ČSÚ, ČNB, Eurostat, ECB, Fed

Poměr deficitu běžného účtu platební bilance k nominálnímu HDP klesl v roce 2012 ve srovnání s předchozím rokem o 0,3 p.b. na 2,4 %. Pozice české ekonomiky jakožto dlužníka vůči vnějšímu okolí koresponduje se stupněm jejího rozvoje a s ohledem na výrazně kladnou obchodní bilanci, kdy v roce 2012 její poměr k nominálnímu HDP dosáhl 3,8 %, lze pozici hodnotit jako plně udržitelnou. Vývoj běžného účtu platební bilance tradičně ovlivnil výrazný deficit bilance výnosů způsobený zejména výplatou dividend zahraničním investorům, který navíc meziročně vzrostl. Schodek dílčí bilance výnosů z přímých investic byl korigován narůstajícím přebytkem obchodní bilance, v níž pozitivní saldo tradičně nejvíce ovlivnil export strojů a dopravních prostředků. Výkonová bilance⁷ dosáhla dokonce historického maxima, i přestože bilance služeb meziročně oslabila a dosáhla nejnižší úrovně od roku 2006. Příčinou růstu přebytku obchodní bilance byl

⁵ ECB 8. 5. 2013 snížila svoji klíčovou úrokovou sazbu na 0,50 %.

⁶ V ČR a USA vyjádřena meziročním přírůstkem CPI, v eurozóně vyjádřena meziročním přírůstkem HICP.

⁷ Výkonová bilance = obchodní bilance + bilance služeb. Bilance služeb je pouze marginální součástí výkonové bilance, proto jsou v tabulce 1.3 uvedeny pouze hodnoty obchodní bilance.

zejména relativně slabý kurz koruny a pokles tempa dovozu zboží, který lze vysvětlit slabou domácí poptávkou. Přebytek finančního účtu platební bilance meziročně výrazně vzrostl - dosáhl 121,8 mld. Kč, a to zejména v důsledku nejvyššího přílivu přímých zahraničních investic za posledních pět let a výrazného růstu nákupů českých dluhopisů ze strany zahraničních investorů. Přebytek finančního účtu tak pohodlně kryl deficit běžného účtu platební bilance.

Tabulka 1.4: Vnější finanční vztahy

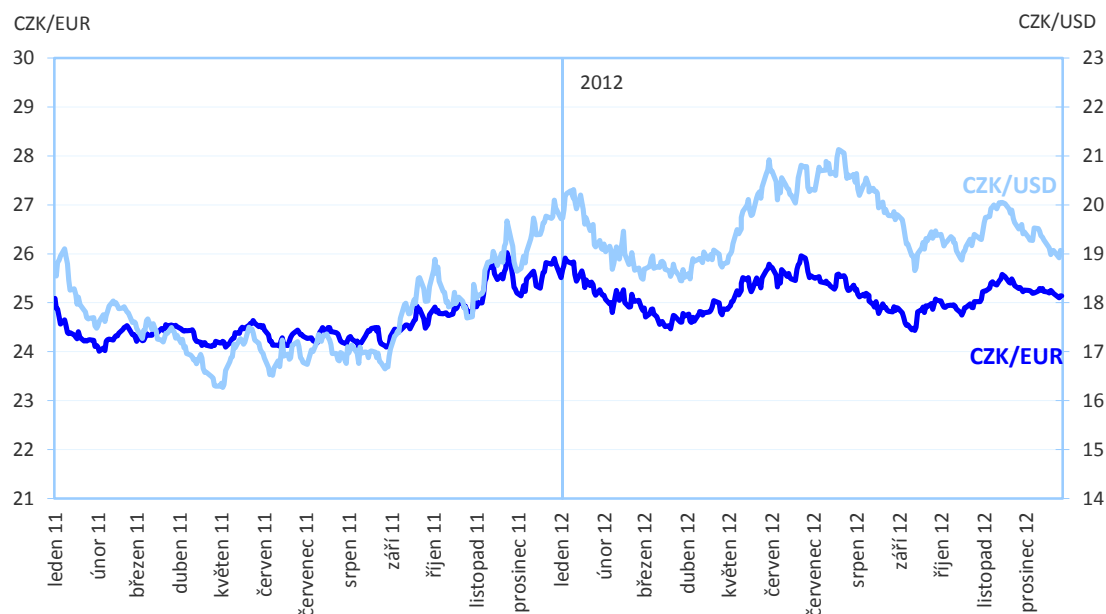
Roční (mld. Kč)	2008	2009	2010	2011	2012
Běžný účet platební bilance	-81,3	-89,3	-146,6	-104,0	-94,0
Saldo běžného účtu k HDP (% , běžné ceny)	-2,1	-2,4	-3,9	-2,7	-2,4
Obchodní bilance	25,7	87,3	53,8	90,3	145,8
Saldo obchodní bilance k HDP (% , běžné ceny)	0,7	2,3	1,4	2,4	3,8
Kapitálový účet platební bilance	27,1	51,2	32,5	14,7	51,7
Finanční účet platební bilance	92,2	143,2	174,3	59,4	121,8

Pramen: ČNB – ARAD

1.2. Devizový trh

V průběhu roku 2012 zaznamenala česká koruna vůči dvěma hlavním světovým měnám obdobný vývoj, ovšem s rozdílnou mírou fluktuace. V prvním kvartálu koruna vůči euru i dolaru relativně posilovala a na přelomu března a dubna začala vůči oběma měnám oslabovat. Začátkem léta koruna oslabila vůči euru na úroveň z počátku roku, oproti tomu vůči dolaru oslabila výrazně silněji, až na 21,1 CZK/USD. Silné oslabení koruny vůči dolaru bylo způsobeno posilováním dolaru vůči euru, které mělo v daném období příčinu v eskalaci dluhové krize v eurozóně. Tento trend se však zlomil v druhé polovině léta a koruna ke konci roku nakonec meziročně posílila vůči dolaru o 4,4 % na 19,1 CZK/USD a vůči euru o 2,6 % na 25,1 CZK/EUR.

Graf 1.1: Kurz koruny k hlavním měnám

Pramen: ČNB

V rámci srovnání s jinými měnami středoevropského regionu (HUF a PLN) česká koruna výrazně zaostala (viz tabulky 1.5 a 1.6). Důvodem byla recese tuzemské ekonomiky i postupné uvolňování měnové politiky, čímž došlo k poklesu úrokového diferenciálu a tedy i k poklesu atraktivity koruny pro investory. Maďarský forint podporovaly vysoké úrokové sazby, které převládly nad makroekonomickými problémy ekonomiky, a koruna tak meziročně oslabila vůči forintu o 4,8 % na 8,6 CZK/100 HUF. Posilování polského zlotého napomáhaly nejen relativně vysoké úrokové sazby, ale i relativně dobré výsledky reálné ekonomiky. Polský zlotý tak meziročně posílil vůči koruně o 6,6 % na 6,2 CZK/PLN.

Tabulka 1.5: Kurz koruny k hlavním a regionálním měnám ke konci roku

Kurz ke konci roku	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna (%)
Vůči EUR (CZK/EUR)	26,9	26,5	25,1	25,8	25,1	-2,6
Vůči USD (CZK/USD)	19,3	18,4	18,8	19,9	19,1	-4,4
Vůči HUF (CZK/100 HUF)	10,1	9,8	9,0	8,2	8,6	4,8
Vůči PLN (CZK/PLN)	6,5	6,5	6,3	5,8	6,2	6,6

Pramen: ČNB, ČSÚ

Velmi volatilní vývoj kurzu CZK/USD ilustruje značný rozdíl mezi meziroční změnou průměrného kurzu koruny k dolaru (koruna vůči dolaru oslabila o 10,6 %) a vzájemného kurzu ke konci roku (koruna vůči dolaru posílila o 4,4 %). Naopak minimální rozdíl kurzu koruny vůči euru mezi meziroční změnou průměrného a vzájemného kurzu ke konci roku signalizuje relativně stabilní vývoj měnového páru CZK/EUR.

Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám

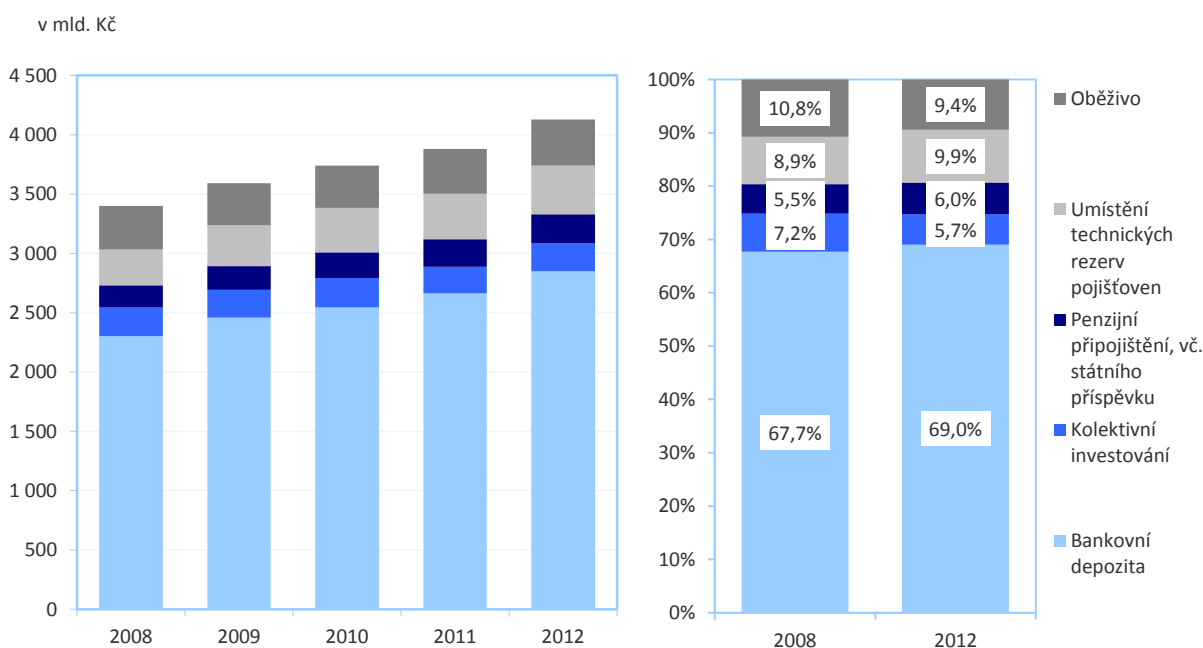
Průměrný kurz	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna (%)
Vůči EUR (CZK/EUR)	24,9	26,4	25,3	25,6	25,1	-1,8
Vůči USD (CZK/USD)	17,0	19,1	19,1	17,7	19,6	10,6
Vůči HUF (CZK/100HUF)	9,9	9,4	9,2	8,8	8,7	-1,4
Vůči PLN (CZK/PLN)	7,1	6,1	6,3	6,0	6,0	0,5

Pramen: ČNB, ČSÚ

2. PROSTŘEDKY POUŽITELNÉ NA FINANČNÍM TRHU

Objem prostředků použitelných na finančním trhu se dlouhodobě stále zvyšuje. Za rok 2012 šlo o 6,4 % na cca 4,1 bil. Kč (viz graf 2.1 a tabulka 2.1), což představuje nárůst dynamiky oproti letům 2008 až 2011 (meziroční zvýšení mezi 4 – 5 %), ale méně než bylo obvyklé v letech 2004 až 2007 (meziroční přírůstky přes 10 %).

Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

Pramen: MF, ČNB – ARAD, AKAT

Pozn. Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2008 a 2012.

Nejvyšší absolutní zvýšení (o 184,6 mld. Kč) nastalo u největší položky, tj. bankovních depozit (v roce 2012 představovaly 69 % všech prostředků na finančním trhu). Ostatní kategorie zaznamenaly rovněž meziroční nárůsty, které však v absolutním vyjádření nepřesahovaly řádově nízké desítky mld. Kč (resp. jednotky %).

Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu

K 31.12. (mld. Kč)	2011	2012	Meziroční změna	
			abs.	(%)
Bankovní depozita ⁸	2 664,5	2 849,1	184,6	6,9
z toho stavební spoření	433,4	435,0	1,6	0,4
Kolektivní investování	224,1	235,3	11,2	5,0
Penzijní připojištění (vč. státního příspěvku)	232,1	246,6	14,5	6,3
Umístění technických rezerv pojišťoven	381,0	407,9	26,9	7,1
Oběživo	377,9	388,9	10,9	2,9
Celkem	3 879,6	4 127,8	248,2	6,4

Pramen: MF, ČNB – ARAD, AKAT

Nestejně změny lze vysledovat při detailnějším pohledu na roky 2008 až 2012. Stabilní růst (mezi 6 – 8 %) byl zaznamenán u penzijního připojištění. U ostatních položek byly procentní změny hodnotou i znaménkem nepravidelné.

Celkově za poslední 4 roky (mezi lety 2008 a 2012, viz graf 2.1) významem posílila již zmíněná bankovní depozita (jejich podíl vzrostl z 67,7 % v roce 2008 na 69,0 % v roce 2012) a penzijní připojištění (z 5,5 % na 6,0 %). Umístění technických rezerv si po mírném růstu v letech 2008 až 2010 udržuje stabilní podíl cca 10 %. Logicky pak poslední dvě kategorie – oběživo a prostředky v kolektivním investování – v celkové struktuře mírně ztrácí na důležitosti (oběživo poklesl z 10,8 % na 9,4 %; kolektivní investování poklesl z 7,2 % na 5,7 %), což představuje pokračování trendu posledních let.

3. STRUKTURA ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ

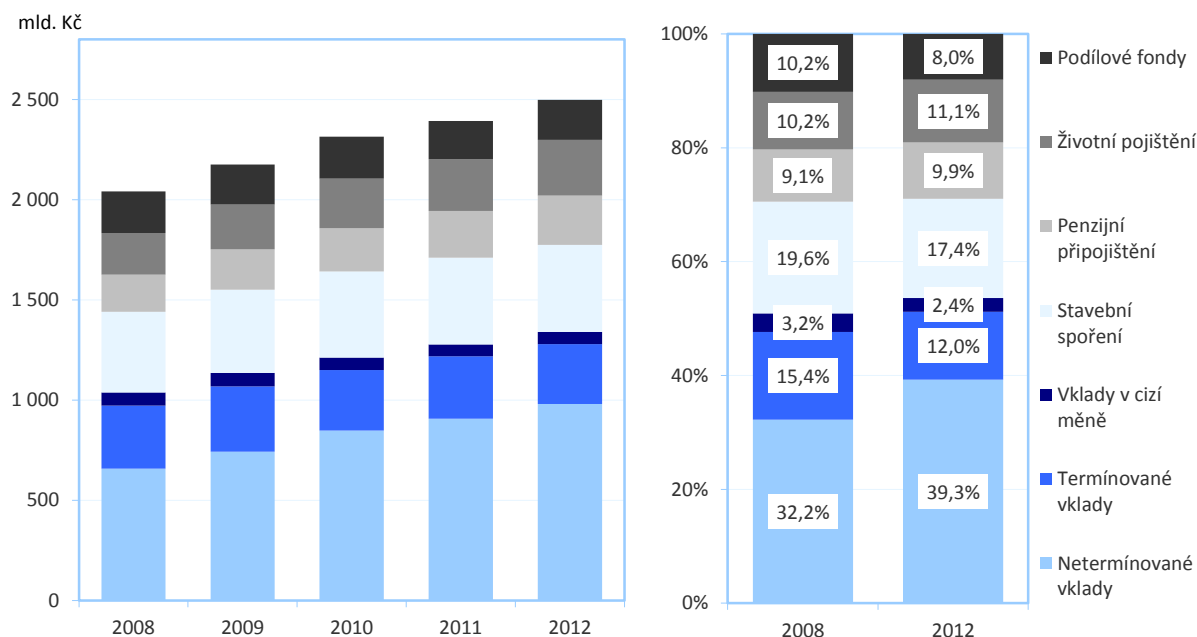
Celkové úspory domácností v roce 2012, stejně jako v předchozích letech, mírně vzrostly (meziročně o 4,4 %) a dosáhly celkového objemu cca 2,5 bil. Kč.

Ve struktuře úspor nastaly pouze nepatrné změny (meziročně max. 1,5 p.b.). Jednotlivé produktové segmenty, do kterých si domácnosti ukládají své finanční prostředky, si tak udržely téměř stejné podíly. K nejvýznamnější, i když minimální, změně došlo přesunem části vkladů termínovaných do netermínovaných s tím, že podíl netermínovaných vkladů domácností od roku 2008 postupně narostl z 32,2 % na 39,3 %. Uvedený posun je zapříčiněn pravděpodobně pokračující oblibou spořicíh účtů, které přinášejí domácnostem vyšší zhodnocení spolu s možností okamžitého výběru. Díky preferenci alokace úspor domácností (vysoká likvidita a nízké riziko) si tak bankovní sektor dlouhodobě udržuje cca 70 % na pomyslném koláči úspor domácností.

Mimo bankovní sektor v posledních pěti letech nepatrně roste podíl penzijního připojištění (z 9,1 % v roce 2008 na 9,9 % v roce 2012) a životního pojištění (z 10,2 % v roce 2008 na 11,1 % v roce 2012) na úkor postupného snižování investic domácností v podílových fondech (z 10,2 % v roce 2008 na 8,0 % v roce 2012). Zde se patrně projevuje jak snížená důvěra v kapitálový trh, tak vliv finančních poradců, kteří se soustřeďují na nabídku produktů uspokojujících potřebu domácností připravit se na očekávaná nepříznivá období (stárí, nemoc a úmrtí). Nezanedbatelnou roli však sehrálo také ukončení možnosti sjednání penzijního připojištění (za původních podmínek – viz kapitola 8) na konci listopadu 2012, státní podpora stavebního spoření, penzijního připojištění a životního pojištění a v neposlední řadě také provizní schémata. Tyto faktory působily v neprospěch investic do fondů kolektivního investování. Podrobnější rozbor jednotlivých sektorů přináší kapitoly 5 až 8.

⁸ Zahrnují korunové vklady klientů (rezidenti a nerezidenti) u bank (vč. stavebních spořitelén) a poboček zahraničních bank bez ČNB.

Graf 3.1: Struktura úspor domácností

Pramen: ČNB, MF, AKAT

4. INSTITUCIONÁLNÍ POHLED NA FINANČNÍ TRH

4.1. Počty subjektů na finančním trhu

Český finanční trh je pokládán za vyspělou, stabilní a dostatečně konkurenceschopnou součást české ekonomiky. Každoroční drobné změny v počtech subjektů v jednotlivých sektorech finančního trhu mají přirozený charakter a nepředstavují výrazné zásahy do jeho struktury, které by systémově měnily jeho institucionální podobu nebo vyžadovaly zvýšenou pozornost ze strany regulátora, resp. orgánu dohledu.

Rozhodující význam na českém finančním trhu zaujímá bankovní sektor, a to nejen z pohledu objemu spravovaných aktivit. Zejména skupina velkých bank svými komplexními aktivitami přes své dceřiné společnosti přesahuje oblast samotného bankovníctví a zasahuje i do ostatních sektorů finančního trhu. Banky stojící obvykle v čele finančních skupin⁹ tak dominují trhu i z institucionálního pohledu. Vlastnictví rozhodujících subjektů jak v bankovníctví, tak v pojišťovnictví je rozloženo mezi významné finanční skupiny mající sídlo v různých státech EU.

⁹ Největší finanční skupiny spadají pod Českou spořitelnu, ČSOB a Komerční banku.

Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu

K 31.12.	2008	2009	2010	2011	2012
Úvěrové instituce					
Banky	37	39	41	44	43
z toho pobočky zahraničních bank	16	18	19	21	20
z toho stavební spořitelny	5	5	5	5	5
Družstevní záložny	17	17	14	14	13
Kapitálový trh					
Obchodníci s CP	55	53	53	58	61
Investiční fondy	16	25	47	60	77
Investiční společnosti	19	22	23	21	21
Otevřené podílové fondy	142	139	150	156	165
z toho speciální OPF	101	103	113	119	125
z toho standardní OPF	41	36	37	37	40
Zahraniční fondy/podfondy	1 596	1 480	1 320	1 244	1 202
z toho na základě jednotné evropské licence	1 569	1 453	1 293	1 239	1 173
z toho speciální fondy	27	27	27	28	29
Investiční zprostředkovatelé	12 870	9 112	9 064	10 072	8 457
Vázaní zástupci	-	9 123	11 250	14 729	20 045
Penzijní fondy	10	10	10	9	9
Pojišťovnictví					
Pojišťovny	53	52	53	54	53
z toho pobočky zahraničních pojišťoven	18	17	17	18	18
Zajišťovny	1	1	1	1	1
Pojišťovací zprostředkovatelé	86 230	105 980	126 123	149 729	161 630

Pramen: ČNB

U bank došlo pouze k nevýznamným změnám. Počet poboček zahraničních bank se snížil, protože dvě ukončily svoji činnost a jedna byla nově zřízena. V roce 2012 nebyla žádná nová bankovní licence udělena. K doplnění institucionálního pohledu v bankovním sektoru je možné zmínit také změnu vlastníka Volksbank CZ, která byla završena přejmenováním na Sberbank CZ.¹⁰ Banka nadále podniká pod původně vydanou licencí, proto se tato změna nepromítá do změny počtu subjektů, ani do obsahu právních vztahů s klienty banky.

Počet družstevních záložen se snížil o UNIBON – spořitelni a úvěrní družstvo s bilanční sumou 3,4 mld. Kč (k 30. 6. 2012). Rozhodnutí o odnětí povolení k činnosti této kampaňce vydala ČNB v listopadu 2011, právní moci však nabylo až v březnu 2012. Důvodem k odnětí licence bylo dlouhodobé porušování limitů angažovanosti vůči některým svým členům a ekonomicky spjatým skupinám osob, a to i přes opakovaná upozornění ČNB.

V sektoru kapitálového trhu obdrželo povolení k činnosti 18 investičních fondů, a naopak jeden fond činnost ukončil. Rovněž počet podílových fondů se zvýšil (o 9) z důvodu převahy nových žádostí investičních společností o povolení k vytvoření podílového fondu. Investičních společností je 21 a meziročně se jejich počet nezměnil.

Počet investičních zprostředkovatelů se snížil o 1 615 subjektů a ke konci roku jich v ČR působilo 8 457. Sestupný trend byl zahájen v roce 2009, kdy počet investičních zprostředkovatelů klesl o 3 758, a to v důsledku novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu, v rámci níž se z investičních zprostředkovatelů 2. stupně stali vázaní zástupci. Tito již nejsou vedeni v registru investičních zprostředkovatelů, ale v samostatném registru. Jejich počet od účinnosti zmíněné novely průběžně narůstá právě na úkor počtu investičních zprostředkovatelů. Ke konci roku 2012 ČNB registrovala 20 045 vázaných zástupců, což je o 5 316 více než na konci roku 2011.

¹⁰ Změna názvu banky byla dokončena v únoru 2013.

Počet penzijních fondů se v průběhu roku nezměnil, avšak v souvislosti s přípravou penzijní reformy probíhal v ČNB intenzivní povolovací proces, v rámci něhož všech 9 stávajících fondů obdrželo povolení k činnosti penzijní společnosti. Procesem transformace penzijních fondů na penzijní společnosti došlo k 1. 1. 2013 vyčlenění části aktiv a pasiv souvisejících s penzijním připojištěním do transformovaného fondu, čímž se majetek akcionářů penzijního fondu účetně oddělil od majetku účastníků penzijního připojištění (více viz kapitola 8).

Povolení k činnosti penzijní společnosti obdržely vedle již zmíněných stávajících penzijních fondů i dva nově založené subjekty (Conseq penzijní společnost a Raiffeisen penzijní společnost). Od roku 2013 tedy v tomto novém sektoru operuje 11 správců. Vzhledem k různému rozsahu povolení k činnosti bude v rámci II. pilíře aktivních 6 penzijních společností a v doplňkovém penzijním spoření v rámci III. pilíře pak všech 11 penzijních společností.¹¹

V roce 2012 bylo zahájeno udělování povolení pro distribuci penzijních produktů. Mohou ji nově vykonávat některé subjekty, které mají oprávnění poskytovat investiční služby a jimž bylo rozšířeno jejich stávající povolení. Jedná se o bankovní a nebankovní obchodníky s cennými papíry a jejich vázané zástupce, investiční zprostředkovatele a jejich vázané zástupce a vázané zástupce penzijních společností.

V sektoru pojišťovnictví nastaly pouze minimální změny v počtu pojišťoven. Došlo ke sloučení pojišťoven Amcico a Aviva životní pojišťovny, které po fúzi vystupují pod názvem MetLife pojišťovna. V oblasti zprostředkování došlo k očekávanému každoročnímu nárůstu registrovaných subjektů. Detailní struktura vývoje pojišťovacích zprostředkovatelů je patrná z přehledu v kapitole č. 7.3 samostatně věnované pojistnému trhu.

Subjekty působící na finančním trhu ČR v rámci svobody volného pohybu na základě tzv. jednotného evropského pasu doplňují a rozšiřují finanční produkty nabízené tzv. interně licencovanými subjekty. Protože nemají vykazovací povinnost a nejsou ani dohlíženy ČNB, není znám jejich přesný rozsah činnosti. Odhaduje se, že jejich aktivity nejsou zaměřené na typickou retailovou klientelu, ale naopak jsou úzce specializované na individuální požadavky jednotlivých klientů. Přestože je jejich nabídka omezená, přispívají k prohlubování konkurenceschopnosti a jsou již proto pokládány za integrální součást finančního trhu ČR. Počet těchto subjektů s možností působit na českém finančním trhu není zanedbatelný.

Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu

K 31.12.	Úvěrové instituce	Pojišťovny	Fondy	Investiční společnosti	Poskytovatelé investičních služeb
2009	275	621	1 449	47	1 009
2010	284	658	1 347	48	1 226
2011	302	696	1 239	46	1 389
2012	329	730	1 173	45	1 536

Pramen: ČNB

4.2. Garanční schémata

Součástí finančního trhu v ČR jsou dva garanční systémy, které chrání jak střadatele, resp. investory, tak také finanční instituce a následně i celý trh před negativními důsledky insolvence některého ze zapojených subjektů. Oba systémy jsou harmonizovány na úrovni celé EU.

Fond pojištění vkladů (FPV) má preventivní funkci pro banky (snižuje riziko panických výběrů vkladů z bank veřejností v případě nastalých problémů) a sanační funkci pro vkladatele. V případě, kdy ČNB oznámí, že některá z úvěrových institucí zapojených do FPV není schopna dostát svým závazkům, vyplátí FPV všem fyzickým a právnickým osobám 100 % jejich vkladů, a to vč. úroků, až do výše 100 000 EUR. Výplata náhrad musí být zahájena do 20 pracovních dnů od vydání tohoto oznámení.

Výše ročního příspěvku banky a družstevní záložny do Fondu činí 0,04 % z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů vč. úroků za příslušné kalendářní čtvrtletí. V případě stavební spořitelny je z důvodu nižší

¹¹ Generali penzijní společnost obhospodařuje pouze transformovaný fond a žádný účastnický fond nezaložila.

pravděpodobnosti insolvence výše příspěvku poloviční. Za rok 2012 fond inkasoval prostředky ve výši téměř 3,6 mld. Kč. Vzhledem k výplatě náhrad vkladů více než 2 500 klientů zkrachovalého spořitelního a úvěrního družstva UNIBON stoupla celková rezerva Fondu pro případné budoucí výplaty náhrad meziročně pouze o 2,9 mld. Kč na celkových 24,7 miliardy Kč.¹²

Garanční fond obchodníků s cennými papíry (GFOCP) zabezpečuje záruční systém, ze kterého se vyplácí náhrady zákazníkům obchodníka s cennými papíry, který není schopen plnit své závazky vůči svým zákazníkům. Fond tedy nekryje riziko ztráty hodnoty investice do cenných papírů. Náhrada se zákazníkovi poskytne ve výši 90 % částky vypočtené v souladu s příslušnými ustanoveními ZPKT, nejvýše však v částce odpovídající 20 000 EUR, a to do 3 měsíců od ověření ohlášeného nároku.

Hlavním zdrojem majetku GFOCP jsou, obdobně jako je tomu u FPV, příspěvky zapojených subjektů, tedy obchodníků s cennými papíry, investičních společností obhospodařujících majetek klientů. Vzhledem k tomu, že krytý zákaznický majetek zůstává (na rozdíl od bankovních vkladů krytých FPV) v rukou obchodníka jen po relativně krátkou dobu, zato však opakovaně, je výše ročního příspěvku stanovena ve výši 2 % z objemu přijatých poplatků a provizí za poskytnuté investiční služby za uplynulý rok. GFOCP inkasoval v roce 2012 příspěvky ve výši 113 mil. Kč a ke konci roku disponoval částkou 543 mil. Kč pro případné budoucí výplaty náhrad.¹³ Tato relativně nízká úroveň rezervy je důsledkem dřívějších výplat náhrad, které několikanásobně překročily kapacity Fondu a vyžádaly si zapojení prostředků ze státního rozpočtu.¹⁴

4.3. Hospodaření finančních institucí

Oproti roku 2011 došlo k zotavení v tvorbě zisku u většiny sektorů finančního trhu (viz tabulka 4.3). Nejvyšší dynamika (meziroční růst 58,1 %) je vidět u nebankovních peněžních institucí následovaných pojišťovnami (32,5 %). U těchto dvou sektorů však jde pouze o částečnou korekci poklesu z roku 2011.

U největšího sektoru, tedy bankovních peněžních institucí, došlo po přechodně snížené dynamice tvorby zisku v letech 2010 – 2011 k návratu na růstovou trajektorii. Meziroční nárůst (21 %) v roce 2012 společně s pouze mírným snížením zisku v roce 2011 přinesl bankám nejlepší výsledek za posledních pět let. Jak blíže popisuje kapitola 5.3, k vyšší ziskovosti bank více přispěl pokles nákladů než růst výnosů. Z pohledu posledních pěti let si právě v roce 2012 nejlépe vedly také penzijní fondy.

Jediným sektorem, kde došlo k absolutnímu poklesu zisku, jsou leasingové společnosti. Zde se pravděpodobně ještě projevila úsporná opatření z předchozích let, kdy podniková sféra prodlužovala obnovu svých technologických zařízení, vč. vozových parků.

Tabulka 4.3: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí

K 31.12. (v mld. Kč)	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna (%)
Bankovní peněžní instituce	54,1	71,3	65,9	63,4	76,7	21,0
Nebankovní peněžní instituce ¹⁵	6,3	35,2	48,5	24,6	38,9	58,1
Finanční leasingové společnosti	2,6	3,4	4,9	8,6	7,4	-14,0
Penzijní fondy	0,6	2,8	4,6	4,6	4,9	6,5
Pojišťovny	13,0	23,1	28,4	12,0	15,9	32,5

Pramen: ČSÚ

Celková zaměstnanost ve finančním sektoru podruhé po sobě meziročně mírně rostla a potvrdila tak zastavení klesajícího trendu z předchozích let. Pokud se podíváme na vývoj v konkrétních sektorech (tabulka 4.4), jsou patrné dílčí rozdíly. Přestože některé z velkých bankovních skupin ohlásily v druhé polovině roku 2012

¹² Více informací na internetových stránkách Fondu pojištění vkladů: <http://www.fpv.cz>.

¹³ Více informací na internetových stránkách Garančního fondu obchodníků s cennými papíry: <http://www.gfo.cz>.

¹⁴ Prostředky ze státního rozpočtu byly fondu poskytnuty v podobě několika tranší návratných finančních výpomocí v letech 2002 až 2004 v celkové výši 1,1 mld. Kč a v roce 2008 též v podobě dotace ve výši 0,8 mld. Kč.

¹⁵ Zahrnují zejména družstevní záložny, fondy peněžního trhu a fondy kolektivního investování.

snižování počtu pracovníků, v celkových číslech za bankovní sektor, který je největším zaměstnavatelem (podíl 56%), se to zatím neprojevalo. Po krizových letech 2008 až 2010, kdy zaměstnanost v bankách klesala, byl v roce 2011 nastartován nový růst a ten se udržel i v roce 2012 (meziroční zvýšení o 1,7 %). V případě pojišťoven byl vývoj obdobný s tím, že se klesající trend obrátil až v roce 2012. Finanční leasingové společnosti naopak klesající trend zatím nezlomily. Zaměstnanost u nebankovních institucí se v minulosti vyvíjela odlišně – za posledních pět let neustále rostla, s výjimkou propadu v roce 2011. Zanedbatelný počet osob zaměstnaly penzijní fondy, nicméně v této kategorii byl zaznamenán největší relativní nárůst (13 %). To lze přičítat posílení personálu v souvislosti s přípravou na penzijní reformu.

Tabulka 4.4: Průměrný počet zaměstnanců finančních institucí¹⁶

K 31.12.	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna (%)
Bankovní peněžní instituce	39 284	38 263	38 189	39 124	39 804	1,7
Nebankovní peněžní instituce	14 032	14 174	14 311	13 855	14 119	1,9
Finanční leasingové společnosti	2 989	2 724	2 630	2 586	2 464	-4,7
Penzijní fondy	487	484	452	470	531	13,0
Pojišťovny	14 726	14 498	14 359	14 260	14 459	1,4
Celkem	71 818	70 143	69 941	70 295	71 377	1,5

Pramen: ČSÚ

5. ÚVĚROVÉ INSTITUTE A OSTATNÍ POSKYTOVATELÉ FINANCOVÁNÍ AKTIV

Tato kapitola se primárně zabývá úvěrovými institucemi, tedy bankami (většina částí) a družstevními záložnami (část 5.9). Pozornost je věnována i problematice úrokových sazeb (část 5.4). Závěr kapitoly (část 5.10) se pak věnuje ostatním poskytovatelům financování aktiv. Tento dílčí sektor totiž nabízí produkty, které jsou poměrně blízkým substitutem k bankovním úvěrům a v případě poskytnutí retailovým klientům vstupují do celkového zadlužení domácností.

Vzhledem k významu domácností jako klíčového klientského segmentu je samostatná část (5.6) věnována vývoji jejich zadlužení, a to jak u bankovních, tak i nebankovních poskytovatelů úvěrů.

5.1. Stabilita bankovního sektoru

I v průběhu roku 2012 potvrdil bankovní sektor v ČR odolnost vůči pokračující nejistotě na finančních trzích ve světě, obavám o vývoj některých zemí v eurozóně a také vůči stavu domácí ekonomiky. Dlouhodobě působící faktory, které přispívaly ke stabilitě sektoru v období světové finanční krize po roce 2008, totiž působí příznivě i nadále. Jde zejména o kvalitní kapitálové vybavení, relativně nižší závislost na zdrojích z mezibankovního trhu, vysoký podíl retailových úvěrů zajištěných zástavním právem k nemovitostem a jen relativně nízký podíl úvěrů v cizích měnách.

Kapitálová přiměřenost bankovního sektoru v ČR v dlouhodobém vývoji rostla, a to i navzdory situaci na světových trzích, kde se opětovně projevovala v určitých obdobích a oblastech zvýšená nejistota. Ke konci roku 2012 dosáhla kapitálová přiměřenost již 16,4 % (požadované regulační minimum činí 8 %). Meziročně tak došlo k nárůstu míry kapitálové přiměřenosti o 1,2 p.b. Vývoj ve sledovaném období představuje obrát od poměrně mírného poklesu kapitálové přiměřenosti, který bankovní sektor vykázal v roce 2011 (o 0,3 p.b.). V dlouhodobém srovnání však lze pozorovat razantní nárůst tohoto ukazatele oproti stavu před krizí na konci roku 2007, a to o 4,8 p.b. Tehdy totiž činila míra kapitálové přiměřenosti 11,6 %. Na základě tohoto vývoje lze tedy konstatovat, že banky v ČR výrazně navýšily rozsah kapitálového polštáře, který mohou využít na krytí případných nečekaných ztrát.

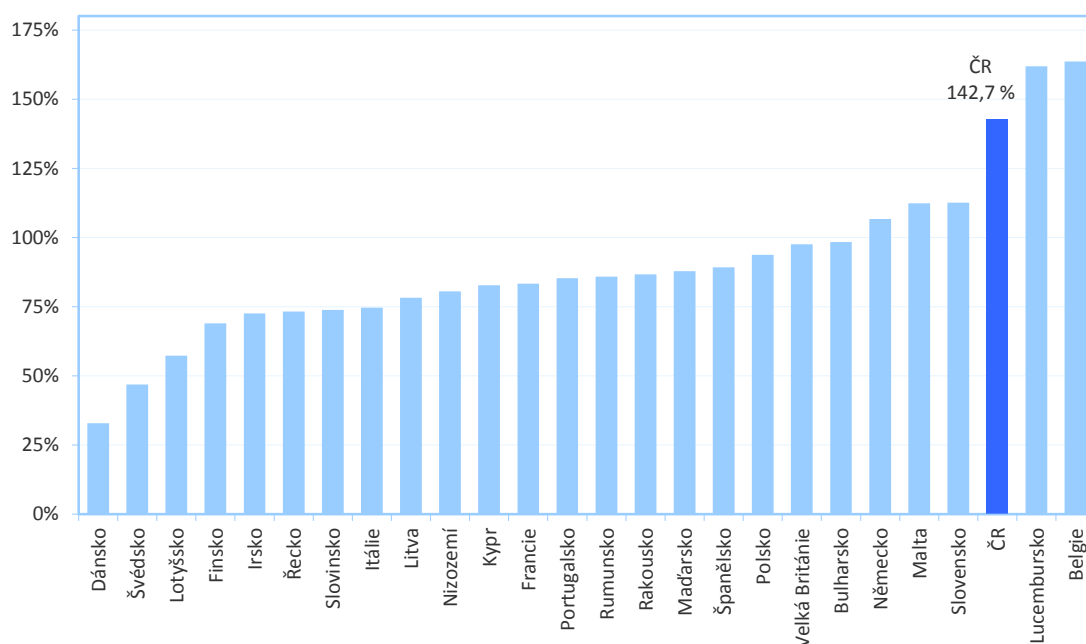
¹⁶ Průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách.

Odolnost, resp. stabilitu bankovního sektoru opakovaně potvrzují také zátěžové testy prováděné ČNB. Podle výsledků zveřejněných 5. 12. 2012 (na základě dat z konce 3. kvartálu roku 2012) by i za situace realizace spíše teoretického a méně pravděpodobného tzv. negativního scénáře zůstala kapitálová vybavenost sektoru nad regulačním minimem 8 %. V tomto scénáři jsou přitom zvažovány důsledky teoretické varianty dlouhodobějšího a trvalejšího poklesu ekonomické aktivity v Evropě, dočasného zamrznutí mezibankovního trhu v ČR, i částečné znehodnocení expozic vůči evropským zemím s vládním dluhem vyšším než 60 % HDP. I při takovém vývoji by se ale kapitálová přiměřenost měla podle ČNB pohybovat na úrovni mírně pod 10 %.

Ke stabilitě zdrojů financování a celkové likviditě sektoru obecně napomáhá relativně nižší závislost na financování z mezibankovního trhu. Banky v ČR jsou totiž dlouhodobě v dominantní míře financovány prostřednictvím depozit od klientů. Obecně přitom platí, že v obdobích akutních problémů s likviditou se potíže projeví nejprve na mezibankovním trhu, na kterém si finanční instituce půjčují navzájem, nebo v jiných více volatilních zdrojích financování od dalších účastníků finančního trhu. Naproti tomu vklady od klientů jsou po vypuknutí likviditní krize obvykle spolehlivější a stabilnější zdroj financování.

Sledovaný ukazatel poměru vkladů k úvěrům (viz graf 5.1) je v ČR dlouhodobě stabilní a aktuálně dosahuje úrovně 142,7 %. Tato poměrová hodnota dokládá, že úvěry poskytnuté klientům bankami v ČR jsou více než plně profinancovány vklady získanými od klientů. Z tohoto hlediska patří bankovní sektor v ČR mezi nejvíce odolné v Evropě. Naopak nejméně příznivé hodnoty vykazují např. Irsko nebo některé ekonomiky Skandinávie a Pobaltí, které v různých obdobích v minulosti prodělaly dynamický úvěrový růst. Z hlediska meziročního vývoje lze významné nárůsty hodnoty ukazatele pozorovat například v České republice, Lucembursku a Belgii. Podstatné zvýšení hodnoty této veličiny zaznamenaly také např. Bulharsko, Lotyšsko, Litva, či Maďarsko.

Graf 5.1: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ke konci roku

Pramen: ECB

Obecně je však obtížné nalézt univerzální interpretaci a vysvětlení vývoje ukazatele vkladů k úvěrům napříč zeměmi. Na zvýšení jeho hodnoty totiž příznivě působí jak nárůst vkladů, tak pokles úvěrů, který ale může být důsledkem nejistoty a v některých případech působit naopak negativně na financování hospodářské aktivity, a tím i vývoj ekonomiky. Pak by zlepšení sledovaného ukazatele mohlo být negativním signálem. Dalším interpretačním problémem je nutnost zasazení ukazatele do kontextu národní produktové struktury finančního trhu. Pokud by v nějaké zemi byla např. většina úspor na stáří spravována nebankovním sektorem, byla by o tuto částku snížena depozita bank. Tyto prostředky by se do bilancí bank sice mohly dostat, ovšem zprostředkovaně v podobě depozit správců úspor na stáří či nákupu bankovních obligací, proto by se v hodnotě ukazatele primárních depozit k poskytnutým úvěrům nutně nemusely projevit. Navíc tyto

zdroje nelze z pohledu stability banky stavět na roveň diverzifikovaným retailovým vkladům. Institucionální vklady se týkají nižšího počtu subjektů, a mohou proto být obecně více volatilní.

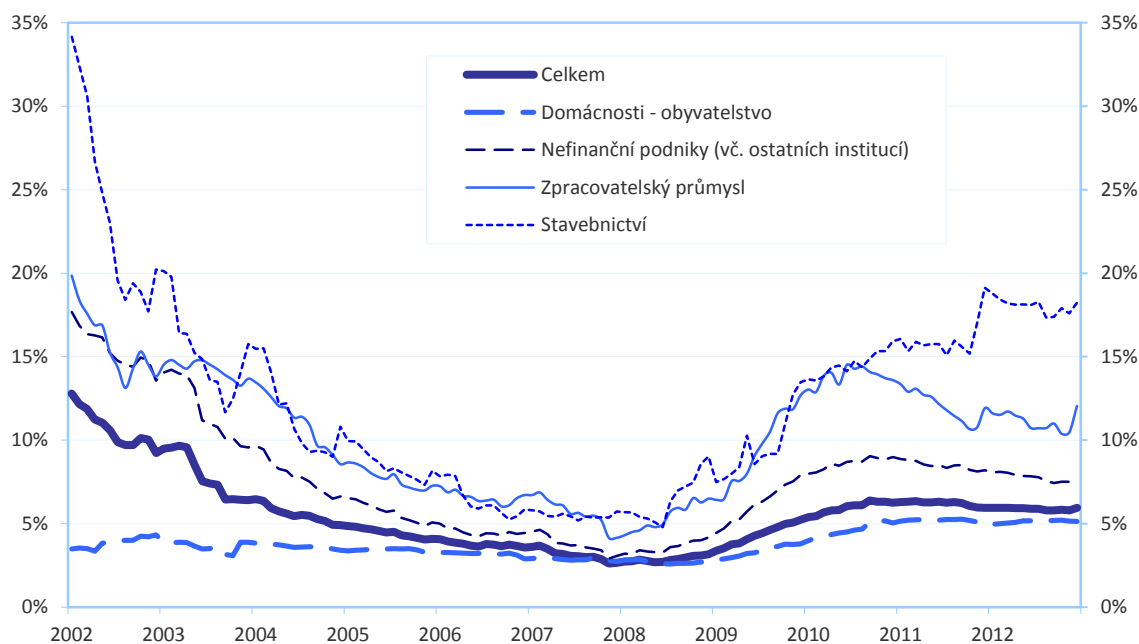
V neposlední řadě je třeba připomenout, že diskutovaný ukazatel poměru vkladů k úvěrům hodnotí bankovní sektor jako celek, což nevylučuje, že některé banky vykazují výrazně nižší hodnotu krytí úvěrů primárními depozity, tudíž jsou z tohoto úhlu pohledu zranitelnější.

5.2. Aktiva bankovního sektoru

Celkový objem aktiv bankovního sektoru vč. stavebních spořitelen ke konci roku 2012 dosáhl 4 633 mld. Kč. Oproti vývoji během roku 2011 lze pozorovat zpomalování růstové dynamiky. Bilanční suma totiž během roku 2012 vzrostla o 3,5 %. V roce 2011 však činilo tempo růstu aktiv téměř dvojnásobek (6,8 %). Toto zpomalení růstu se odrazilo i v poklesu dynamiky růstu pohledávek za klienty (nárůst o 2,5 %, oproti téměř 6,5% přírůstku v roce 2011). To může naznačovat zpomalení v oživování úvěrové aktivity.

Pokud jde o kvalitu aktiv, jsou rozvahy bank v relativně dobrém stavu. Kvalitu úvěrových portfolií, které jsou v tomto smyslu vzhledem k charakteru domácího bankovního sektoru nejvýznamnějším faktorem, ilustruje graf 5.2 (podíl úvěrů v selhání podle jednotlivých skupin dlužníků).

Graf 5.2: Podíl úvěrů v selhání

Pramen: ČNB – ARAD

Podíl úvěrů v selhání na celkových klientských úvěrech (poskytnutých rezidentům a nerezidentům) se na konci roku 2012 meziročně téměř nezměnil a činil 6,0 %. Zhoršování kvality úvěrů, které bylo v roce 2008 odstartováno zejména makroekonomickými důsledky světové finanční krize, se tak zjevně v roce 2011 zastavilo. V průběhu roku 2012 však hodnota ukazatele průběžně mírně klesala a určitý obrat nastal až v posledním čtvrtletí tohoto roku. Vyvozovat z toho jednoznačnou změnu trendu však zatím nelze. I přesto je však možné konstatovat, že podíl úvěrů v selhání dosahuje řádově jen polovičních hodnot oproti stavu v roce 2002.

Data za jednotlivé segmenty mohou lépe ilustrovat dílčí vývojové tendence. Zatímco podíl úvěrů v selhání poskytnutých domácnostem (obyvatelstvu) vzrostl o 0,2 p.b. na 5,1 %, v případě nefinančních podniků bylo možné pozorovat vývoj opačným směrem. Podíl úvěrů v selhání v jejich případě totiž klesl o 0,8 p.b. na 7,4 %. K tomuto vývoji mohla přispět i odlišná podoba restrukturalizace v jednotlivých odvětvích v reakci na hospodářské zpomalení po světové finanční krizi z roku 2008. Tomu by nasvědčoval i pokles podílu úvěrů

v selhání v sektoru stavebnictví o 0,9 p.b. na (stále však velmi vysokých) 18,2 %. Naopak významný sektor zpracovatelského průmyslu v souhrnných datech po příznivém vývoji v roce 2011 vykázal mírný nárůst podílů úvěrů se selháním na 12 % (o 0,1 p.b.).

Z pohledu potenciálních problémů způsobených vnějšími faktory, konkrétně vývojem měnového kurzu, je podstatné sledovat úvěry denominované v cizí měně. Ani v roce 2012 se oproti předchozímu období jejich podíl na celkových úvěrech zásadně nezměnil a zůstal relativně nízký. Důležité je však připomenout pozitivní důsledky tohoto dlouhodobého stavu pro odolnost vůči šokům způsobených fluktuacemi měnového kurzu a následně fungování reálné ekonomiky a stabilitu finančního sektoru.

Změny kurzu domácí měny totiž díky nízkému podílu cizoměnových úvěrů nepůsobí přímo na nárůst splátek úvěrů, neboť ty není nutné přepočítávat s využitím měnového kurzu do domácí měny, v které dlužníci často generují své příjmy na splácení těchto úvěrů. Se znehodnocením domácí měny nerostou splátky úvěrů denominovaných v domácí měně, ani se v důsledku toho nezhoršuje schopnost dlužníků je splácet, a neklesá tak kvalita bankovních aktiv. Podíl cizoměnových úvěrů se v posledních několika letech pohybuje v případě nefinančních podniků v intervalu 15 až 20 %. Většinou jsou ovšem příslušná cash flow kompenzována exportními příjmy v cizích měnách, čímž je měnové riziko značně sníženo. Zadlužení domácností v cizích měnách je na úrovni desetin procenta, tedy v zásadě zanedbatelné. Situace českého bankovního sektoru se proto v tomto ohledu odlišuje od stavu v řadě jiných zemí střední a východní Evropy, typicky Maďarska.

5.3. Hospodářské výsledky bankovního sektoru

Za rok 2012 dosáhl hospodářský výsledek bankovního sektoru před zdaněním 76,7 mld. Kč (viz tabulka 5.1). Jedná se o meziroční nárůst o více než 20 %. Zdroje tohoto zlepšení je nutné hledat především u snížení ztrát ze znehodnocení, neboť čisté úrokové výnosy ani čisté výnosy z poplatků a provizí podobným tempem nerostly. Dílčí kategorie hospodářského výsledku – zisk z finanční a provozní činnosti – vzrostla méně než hospodářský výsledek před zdaněním, a to o 2,8 % na 166,6 mld. Kč.

Tabulka 5.1: Vybrané položky výkazu zisku a ztrát bankovního sektoru

Ukazatel (v mld. Kč nebo %)	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna
Zisk (ztráta) z finanční a provozní činnosti	168,4	157,4	162,1	166,6	2,8%
čisté úrokové výnosy	103,3	105,3	109,9	108,0	-1,9%
úrokové výnosy	174,4	167,0	172,3	170,4	-1,1%
úrokové náklady	71,2	61,7	62,5	62,6	0,2%
čisté výnosy z poplatků a provizí	36,4	38,5	39,1	37,3	-4,5%
výnosy z poplatků a provizí	46,8	48,4	50,0	49,2	-1,6%
náklady na poplatky a provize	10,3	9,9	10,9	11,9	9,0%
Správní náklady	60,5	62,4	66,0	66,7	0,9%
Ostatní náklady ¹⁷	27,2	29,2	33,0	23,0	-30,3%
Zisk (ztráta) před zdaněním	70,8	65,6	63,4	76,7	20,8%
Poměr čistých úrokových výnosů a čistých výnosů z poplatků a provizí	2,8	2,7	2,8	2,9	2,8%
Podíl čistých úrokových výnosů na zisku z finanční a provozní činnosti	61,3%	66,9%	67,8%	64,7%	-4,5%
Podíl čistých výnosů z poplatků a provizí na zisku z finanční a provozní činnosti	21,6%	24,5%	24,1%	22,4%	-7,1%

Pramen: ČNB

Nepříznivý vývoj zaznamenala čistá úroková marže. Čisté úrokové výnosy meziročně klesly o 1,9 % na 108,0 mld. Kč. Nepříznivě se přitom vyvíjely obě její složky. Úrokové náklady sice vzrostly jen nepatrně (o 0,2 % na 62,6 mld. Kč). Úrokové výnosy však naopak, mj. v souvislosti se snižováním měnově politických

¹⁷ Ostatní náklady zahrnují odpisy, tvorbu rezerv a ztráty ze znehodnocení. Společně s položkami Zisk z finanční a provozní činnosti a Správní náklady tvoří součást hospodářského výsledku před zdaněním.

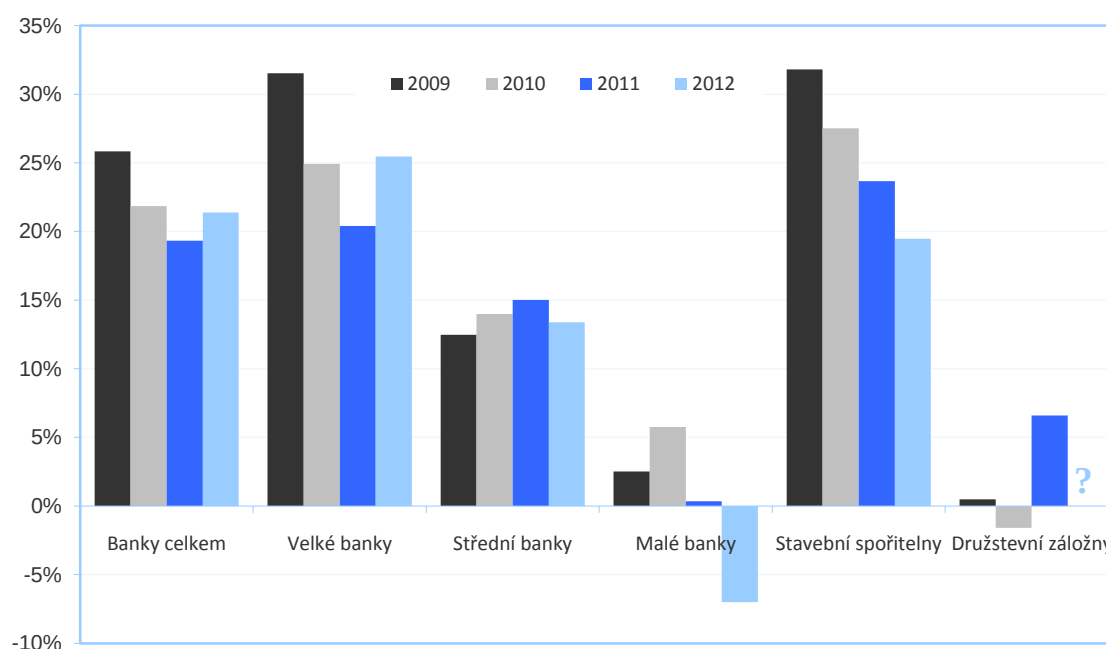
sazeb a postupným projevováním tohoto vývoje v úročení bankovních aktiv jako jsou úvěry, klesly o 1,1 % na 170,4 mld. Kč.

Ještě výraznější relativní pokles zaznamenaly čisté výnosy z poplatků a provizí, když meziročně klesly o 4,5 % na 37,3 mld. Kč. (Hrubé) výnosy z poplatků a provizí klesly jen mírně (o 1,6 %). Meziročně však významně vzrostly příslušné náklady (o 9 % na 11,9 mld. Kč).

Poměrové ukazatele v dolní části tabulky 5.1 umožňují lépe ilustrovat relativní význam jednotlivých položek. Čisté úrokové výnosy dosáhly v roce 2012 téměř trojnásobku čistých výnosů z poplatků a provizí, navíc tento poměrový ukazatel opět meziročně vzrostl (o 2,8 %). Dominanci čistých úrokových výnosů lze ilustrovat i vzhledem k zisku z finanční a provozní činnosti – podílí se na něm z 64,7 %, zatímco příspěvek čistých výnosů z poplatků a provizí dosáhl jen 22,4 %.

Jako celek dosahuje bankovní sektor poměrně vysokou rentabilitu kvalitního kapitálu Tier 1. Ta meziročně mírně vzrostla o 2,1 % a dosáhla 21,4 %. Nicméně mezi ziskovostí jednotlivých skupin úvěrových institucí (viz graf 5.3, který pro srovnání uvádí i rentabilitu sektoru družstevních záložen), lze spatřovat významné odlišnosti. Navzdory dílčím meziročním změnám nelze pozorovat výraznou tendenci ke sblížování těchto hodnot. Celkově si v relativním vyjádření bankovní sektor vedl mírně hůře než v předchozích letech. Jedním z vysvětlení může být navyšování Tier 1. Příčiny v případě jednotlivých subjektů se však mohou lišit.

Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1¹⁸

Pramen: ČNB

5.4. Vývoj úrokových sazeb

Vývoj tržních úrokových sazeb ovlivňuje, kromě dalších faktorů, především nastavení úrokových sazeb jako měnověpolitického nástroje ČNB. V roce 2012 přistoupila centrální banka k trojímu snížení klíčové 2T repo sazby, a to postupně z 0,75 % na 0,05 %. Měnověpolitické sazby tak jsou (opět) nejnižší v historii ČR. Základní přehled výše sazeb ke konci pololetí jednotlivých roků uvádí tabulka 5.2.

Současně s poklesem na tuto rekordně nízkou úroveň došlo k další úpravě rozpětí mezi hlavní sazbou a dalšími sazbami ČNB. Diskontní sazba, která byla doposud o 0,25 p.b. nižší než 2T repo sazba (a ještě dříve dokonce o 1,0 p.b. nižší) byla ponechána na stejné úrovni jako repo sazba. Obdobným vývojem prošla i tzv. lombardní

¹⁸ Graf neobsahuje údaj pro sektor družstevních záložen za rok 2012, neboť tento nebyl Českou národní bankou zveřejněn.

sazba, ta byla v minulosti o 1,0 p.b. vyšší než 2T repo sazba. Po jejím snížení až na 0,25 % kleslo i toto rozpětí, a to na 0,2 p.b.

V uvolněné měnové politice pokračuje, resp. ji dále zintenzivňuje i řada dalších klíčových centrálních bank ve světě. Je však třeba zdůraznit, že ty ve větší intenzitě využívají méně standardní nástroje, jako jsou například odkupy aktiv. Jak blíže uvádí kapitola 1.1, Bank of England ponechala i nadále svou základní úrokovou sazbu na úrovni 0,5 % a americký Fed v intervalu 0,0 až 0,25 %. Naopak Evropská centrální banka přistoupila k jednomu snížení, a to na 0,75 %.

Tabulka 5.2: Úrokové sazby ČNB

(%)	30.6.2010	31.12.2010	30.6.2011	31.12.2011	30.6.2012	31.12.2012
2T repo	0,75	0,75	0,75	0,75	0,50	0,05
Diskontní	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,05
Lombardní	1,75	1,75	1,75	1,75	1,50	0,25

Pramen: ČNB

Přehled průměrných klientských úrokových sazeb v ČR v jednotlivých letech (tabulka 5.3) ukazuje další, i když zpomalující pokles úročení vkladů. Zřetelné je nižší úročení vkladů nefinančních podniků oproti vkladům domácností, které se v posledních třech letech pohybuje na poloviční úrovni. Naopak ještě v roce 2008 byly vklady domácností a drobných podnikatelů úročeny nižšími sazbami.

Průměrné úročení nových úvěrů poskytovaných domácnostem kleslo, přičemž výraznější pokles zaznamenalo úročení úvěrů na spotřebu (téměř o 3,7 p.b.) na 10,9 %. Průměrné úročení nových úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům také kleslo na 3,7 % (o 0,2 p.b.), nicméně obecně nejnižší úročení vykazují úvěry poskytované větším podnikům.

Tabulka 5.3: Průměrná úroková sazba

K 31.12. (%)		2008	2009	2010	2011	2012
Vklady	domácností a drobných podnikatelů	1,5	1,4	1,3	1,2	1,2
	nefinančních podniků	1,8	0,9	0,6	0,5	0,6
Úvěry	domácnostem a drobným podnikatelům	6,8	7,0	7,0	6,8	6,5
	na spotřebu	13,4	13,9	14,3	14,6	10,9
	na nemovitosti	5,1	5,2	5,3	5,1	4,8
	nefinančním podnikům	5,6	4,6	4,1	3,9	3,7

Pramen: ČNB – ARAD

Poznámka: Údaje se vztahují na nové vklady a úvěry v korunách

V případě úvěrů domácnostem je vhodné sledovat vedle úrokové sazby také komplexnější ukazatel zahrnující i další náklady na úvěr. Sazba RPSN¹⁹ z nově poskytnutých úvěrů na spotřebu vzrostla během roku 2012 jen mírně (viz tabulka 5.4). V prosinci 2011 totiž činila 15,8 % a po počátečním nárůstu v průběhu roku 2012 postupně klesala až k hodnotě 15,9 % na konci roku. Vývoj tak byl velice podobný průběhu v roce 2011. Naproti tomu RPSN na koupi bytových nemovitostí zaznamenala jednoznačnější pokles – v prosinci 2012 činila 3,7 % (pokles o 0,4 p.b.) Nákladovost úvěrů na bydlení se tak přibližuje nejnižším hodnotám v historii²⁰ s tím, jak banky reagují na nastavení sazeb centrální banky. Nezanedbatelnou roli hraje i konkurenční boj jednotlivých bank.

¹⁹ RPSN udává procentní podíl z dlužné částky, který musí klient zaplatit za období jednoho roku nad rámec úmoru dlužné částky, a to v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru. Jedná se o RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami v ČR (nové obchody).

²⁰ Pokles klientských úrokových sazeb z úvěrů na bydlení (měřených Hypoindexem) pokračoval i počátkem roku 2013, kdy byla historická minima pokořena.

Tabulka 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami

Nové obchody v roce 2012 (%)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Na spotřebu	16,5	16,3	16,0	16,2	16,1	16,2	16,3	16,3	16,3	16,2	16,5	15,9
Na koupi byt. nemovitostí	4,1	4,1	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	4,0	4,0	4,0	3,8	3,7

Pramen: ČNB

5.5. Vklady a úvěry

Bankovní vklady (viz tabulka 5.5) rostly během roku 2012 přibližně třikrát rychlejším tempem (meziročně o 7,3 %) než úvěry (meziročně o 2,4 %). Z tabulky 5.5 je patrné, že se tak obrátil vývoj z roku 2011, kdy objem úvěrů rostl rychleji (o 6,0 %) než objem vkladů (o 4,5 %). Důvody pro pomalejší tempo růstu úvěrů v roce 2012 lze spatřovat v kombinaci řady faktorů – mj. ve zvýšené opatrnosti bank i potenciálních dlužníků, pomalém růstu ekonomiky či přenášení nepříznivého vývoje v eurozóně na ekonomickou aktivitu v ČR.

Vklady domácností vzrostly téměř polovičním tempem (o 3,4 %) než vklady nefinančních podniků (o 6,4 %). Přibližně o jednu pětinu pak vzrostly vklady finančních subjektů a vládního sektoru, který zaznamenal také největší absolutní nárůst (o 68,4 mld. Kč). Nepokračoval tak trend několika předchozích let, kdy se na zvýšení objemu vkladů nejvíce podílely právě domácnosti. Navzdory tomu si domácnosti i nadále udržují více než poloviční podíl na celkových vkladech (1 770 mld. z 3 128 mld. Kč). Následují je nefinanční podniky s 716 mld. Kč vkladů. Z hlediska změny struktury vkladů dle výpovědní lhůty došlo i v roce 2012 k rychlejšímu nárůstu vkladů na netermínovaných účtech (nárůst o 11,9 %) než u termínovaných vkladů (nárůst o 0,8 %). Na konci roku 2012 bylo na netermínovaných účtech uloženo 61,4 % všech depozit.

Domácnosti dominují také jako dlužníci bank. Objem bankovních úvěrů poskytnutých domácnostem rostl stejně rychle jako objem jejich vkladů (o 3,4 %) a dosáhl 1 132,2 mld. Kč, což představuje 48 % všech bankovních úvěrů. Naproti tomu nefinanční podniky objem přijatých úvěrů změnily jen nepatrně – o 0,9 % na 835,4 mld. Kč. Přitom v roce 2011 vykázal objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům růst o 6,4 %. Stagnaci objemu úvěrů přijatých firmami je možné na straně poptávky vysvětlit mj. přetrvávající nejistotou ohledně budoucího hospodářského vývoje a z toho vyplývající omezenou motivací investovat, ale i možným nárůstem schopnosti financovat své aktivity z vlastních zdrojů, zejména v případě více ziskových firem a odvětví. Svůj vliv může mít i pokračující restrukturalizace a tendence ke snižování zadlužení některých odvětví, která expandovala zejména před rokem 2008. Stejně jako před rokem vykázal nejvyšší (i když v roce 2012 již slabší) dynamiku růstu poskytnutých úvěrů sektor nerezidentů (nárůst o 7,8 %).

Tabulka 5.5: Rozdělení vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska

K 31.12.	Vklady u bank (mld. Kč)				Úvěry u bank (mld. Kč)			
	2011	2012	změna	změna (%)	2011	2012	změna	změna (%)
Domácnosti	1 711,3	1 770,3	59,0	3,4	1 095,2	1 132,2	37,0	3,4
Nefinanční podniky (vč. ostatních institucí)	673,1	716,0	42,9	6,4	828,2	835,4	7,2	0,9
Vládní instituce	305,1	373,5	68,4	22,4	64,2	61,5	-2,7	-4,2
Finanční instituce	116,9	138,2	21,3	18,2	117,0	116,4	-0,6	-0,6
Nerezidenti	84,9	106,1	21,2	25,0	196,9	212,3	15,4	7,8
Neziskové instituce	22,6	23,4	0,8	3,6	2,9	2,3	-0,6	-21,7
Celkem	2 914,0	3 127,6	213,6	7,3	2 304,5	2 360,1	55,6	2,4

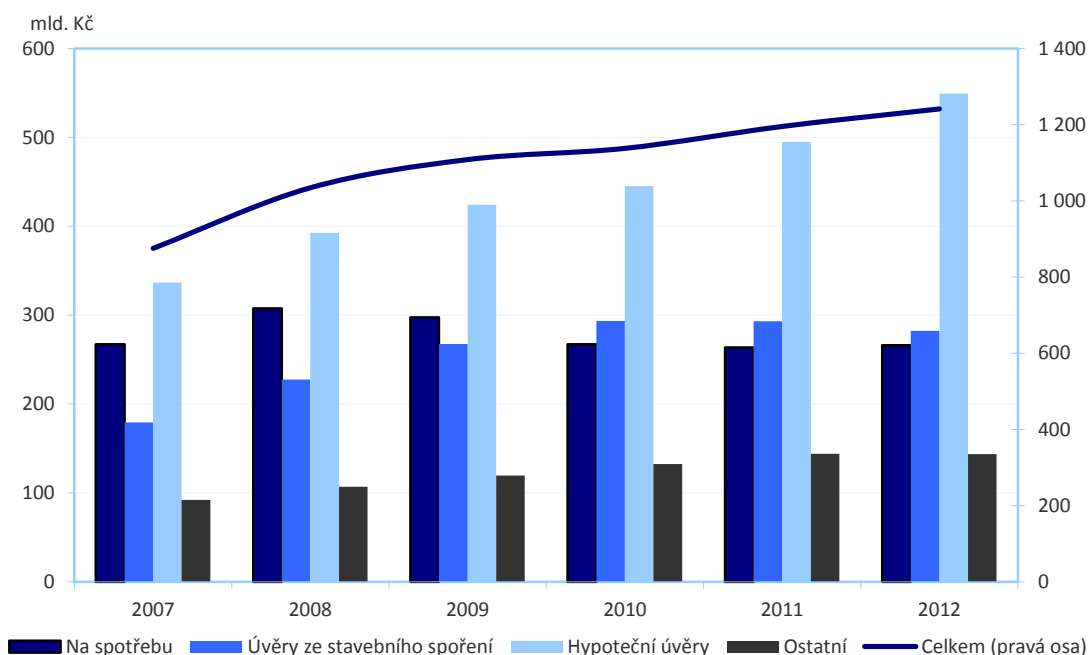
Pramen: ČNB – ARAD

Poznámka: V tabulce jsou uvedeny vklady u bank v korunách i cizích měnách, které jsou následně přepočteny na mld. Kč. Hodnoty se tedy liší od tabulky 2.1, kde jsou uvedena pouze korunová bankovní depozita.

5.6. Zadluženost domácností

Retail jakožto dominantní klientský segment si zaslouží ještě bližší rozbor, a to nad rámec bankovního sektoru. Celkové zadlužení domácností u bank a nebankovních finančních institucí dosáhlo 1 241 mld. Kč. To představuje během roku 2012 nárůst o 3,4 %, nicméně dynamika růstu klesla o 2,2 p.b. I v roce 2012 se lišil vývoj zadlužení v jednotlivých úvěrových produktech. Tempo růstu objemu hypotečních úvěrů se v podstatě nezměnilo – zůstalo přibližně na úrovni 11 %, naopak objem úvěrů ze stavebního spoření klesl o 3,7 %. Naproti tomu úvěry na spotřebu mírně klesly (o 0,6 %), oproti růstu (o 0,8 %) v roce 2011.

Graf 5.4: Celkové zadlužení domácností²¹

Pramen: ČNB – ARAD

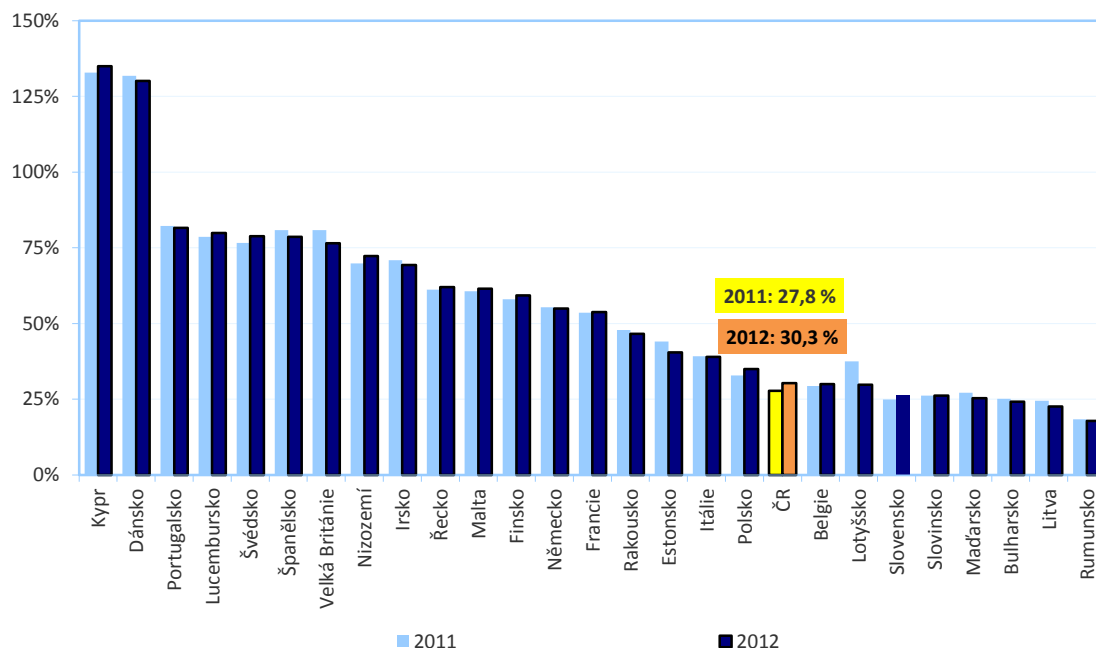
Absolutní nárůst úvěrů na bydlení činil 43,5 mld. Kč, naopak úvěry na spotřebu klesly meziročně o 1,6 mld. Kč. Podíl úvěrů na bydlení na celkovém zadlužení tak i tento rok mírně (o 1 p.b.) vzrostl a přiblížil se na konci roku 2012 úrovni 67 %.

Graf 5.5 ukazuje, že úroveň zadlužení domácností vztažená k velikosti domácí ekonomiky, která nepřímo odráží i příjmy domácností a tím jejich schopnost své finanční závazky splácet, je v ČR ve srovnání se zbytkem EU stále relativně nízká (asi 30,3 % HDP).²² Podobně jako dříve proto platí, že náklady na obsluhu závazků domácností nejsou obecně faktorem, který by mohl omezovat soukromou spotřebu do té míry, jako tomu může být v zemích s vyšší relativní úrovní zadlužení. Jak je dále patrné z grafu 5.5, nízkou úroveň zadlužení vykazují také další nové členské státy ze střední Evropy. Důvodem může být relativně nedávný přechod těchto ekonomik na tržní hospodářství, kvůli kterému doposud nestačily nakumulovat relativní objemy úvěrů běžných v západní Evropě. Zřetelný pokles relativní míry zadlužení domácností zaznamenaly zejména ty ekonomiky, kde došlo k nárůstu zadlužení během minulých fází hospodářsko-finančního cyklu a nyní dochází k jeho postupnému odbourávání (Velká Británie, Dánsko, Irsko, Španělsko), nebo ekonomiky, kterým se dařilo snižovat hodnotu relativní míry zadlužení pomocí zvyšování hodnoty jmenovatele zlomku tohoto ukazatele, tj. díky opětovnému růstu ekonomiky (typicky Pobaltí).

²¹ Úvěry poskytnuté stavebními spořitelny v tomto případě představují součet objemu překlenovacích úvěrů a „standardních“ úvěrů ze stavebního spoření.

²² Meziroční vývoj tohoto ukazatele má omezenou interpretovatelnost v případě ekonomik s jinou domácí měnou než je euro. V těchto případech totiž existuje riziko meziroční rozkolísanosti hodnot v důsledku fluktuace kursu domácí měny k euru, který je následně využit pro vyjádření závazků domácností v domácí měně v jednotkách společné evropské měny euro.

Graf 5.5: Objem zadlužení domácností v EU vzhledem k HDP

Pramen: ECB, Eurostat

Ve prospěch stabilnějšího splácení závazků domácností v ČR dlouhodobě působí skutečnost, že jsou více než z 99 % denominovány v domácí měně. Na velikost splátek vyjádřenou v Kč tak nepůsobí volatilita měnového kurzu jako v některých jiných zemích geografického regionu střední a východní Evropy. Naopak země s vyšším cizoměnovým zadlužením čelí negativním projevům ve dvou oblastech. Primárně se vyšší volatilita splátek vyjádřených v domácí měně promítá v kolísání objemu soukromé spotřeby a destabilizuje tak domácí agregátní poptávku. Kromě toho pokud polštář spotřebních výdajů neumožní tyto výkyvy pokrýt, může se volatilita měnového kurzu následně projevit v poklesu míry splácení úvěrů a zhoršení kvality bankovních aktiv. Bankovní sektor ČR s nízkou úrovní cizoměnového zadlužení tak má v této oblasti podstatnou výhodu (více viz kapitola 5.1).

Kromě výše uvedeného ale také platí, že podílový ukazatel celkové úrovně zadlužení a agregátního HDP v důsledku své souhrnné makroekonomické povahy nedostatečně zohledňuje některá mikroekonomická specifika, jako jsou např. odlišná situace jednotlivých příjmových skupin obyvatelstva nebo regionální rozdíly v zadlužení. Obecně lze říci, že nejzávažnější problémy se splácením hrozí především nízkopříjmovým domácnostem, které na obsluhu svých závazků musí vynakládat relativně nejvíce ze svých příjmů.

5.7. Hypoteční trh

Objem hypotečních úvěrů poskytnutých domácnostem na konci roku 2012 dosáhl 700,5 mld. Kč, jak ukazuje tabulka 5.6. Tempo meziroční změny vykazovalo oproti roku 2011 mírný pokles o 2,7 p.b. na 6,3 %.

Tabulka 5.6: Stav hypotečních úvěrů (HÚ) poskytnutých domácnostem

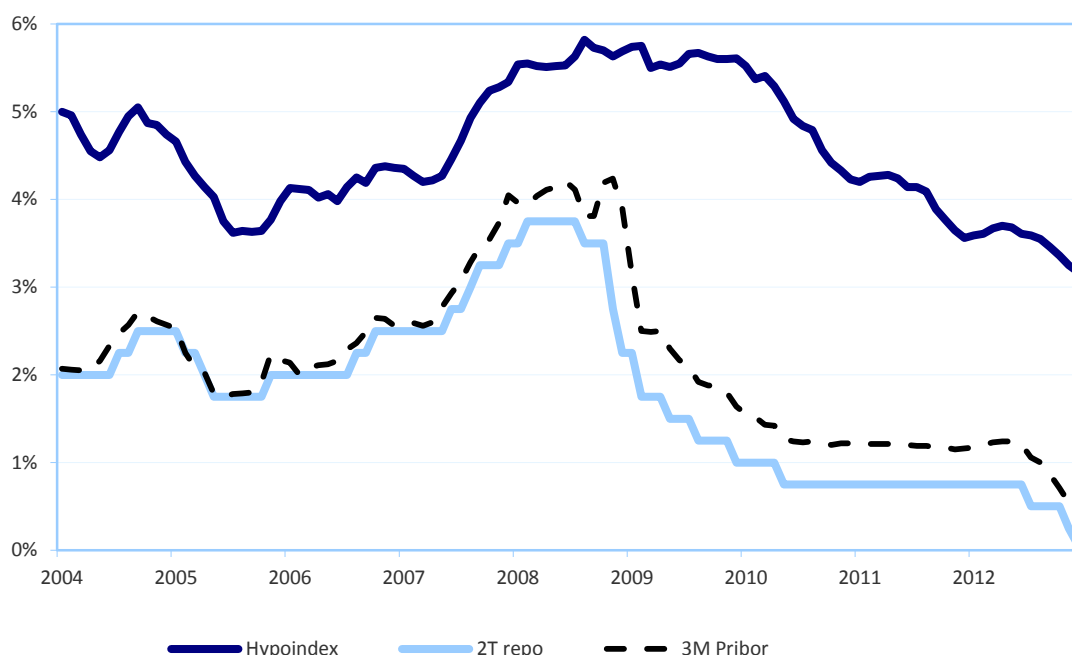
K 31.12.	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Počet HÚ celkem (tis.)	450,8	501,5	572,6	646,2	73,6	12,9
Smluvní jistina celkem (mld. Kč)	663,5	748,3	867,4	989,0	121,6	14,0
Objem HÚ (mld. Kč)	554,4	604,7	659,0	700,5	41,5	6,3

Pramen: MMR, ČNB – ARAD

Pozitivní vývoj českého hypotečního trhu spočívá také v pokračování trendu snižování klientských úrokových sazeb vykazovaných pomocí Hypoindexu²³, který meziročně klesl o 0,39 p.b. na hodnotu 3,17 % na konci období (viz graf 5.6). Dynamika tohoto trendu se však zpomaluje – v roce 2011 činil pokles 0,7 p.b., a v roce 2010 dokonce 1,4 p.b. Toto zpomalování však lze z části považovat za důsledek skutečnosti, že se sazby stále více přibližují minimálním hodnotám.

Mezi příčiny absolutního poklesu sazby Hypoindexu patří sílící konkurenční boj mezi poskytovateli úvěrů, obliba smluv s pohyblivou sazbou (které jsou v současné době úročeny velmi nízko) a samozřejmě také levnější zdroje v důsledku obecného působení měnové politiky. Vztah mezi vývojem klientských, mezibankovních a měnově-politických sazeb stojí za bližší analýzu.

Graf 5.6: Vývoj vybraných úrokových sazeb

Pramen: Fincentrum, ČNB

Rozpětí mezi sazbou Hypoindexu a 2T repo sazbou se v průběhu roku 2012 pohybovalo okolo hodnoty 3 p.b. Oproti předchozímu roku, kdy rozpětí činilo přibližně 3,3 p.b., se jedná o mírné snížení. Také z hlediska střednědobého vývoje mělo rozpětí tendenci klesat. Maximálních hodnot (4,6 p.b.) dosahovalo na konci roku 2009, kdy centrální banka snižovala své úrokové míry a poskytovatelé úvěrů na tento vývoj reagovali v kontextu postupně se zlepšující situace v reálné ekonomice a na finančních trzích. S jistým zpožděním tak Hypoindex reaguje na snižování základní úrokové sazby ČNB, které začalo již v roce 2008 v souvislosti s finanční krizí ve světě. Hodnota úrokového rozpětí dosáhla na konci roku 2012 (obdobně jako před rokem) nejnižší úrovně od října 2008, nicméně tehdy byly měnově politické sazby podstatně vyšší.

Pro srovnání je v grafu č. 5.6 také uvedena mezibankovní sazba českého trhu pro obchody se splatností tři měsíce (3M Pribor). Ta se totiž také využívá pro výpočet míry úročení některých hypotečních úvěrů (např. s proměnlivým úročením, tzv. floaterů). Na konci roku 2012 činilo rozpětí Hypoindexu vůči sazbě 3M Pribor 2,62 p.b., vůči 2T repo sazbě to bylo 3,07 p.b.²⁴ Z vývoje je také patrný projev odlišné časové struktury úrokových sazeb, kdy úročení zdrojů z mezibankovního trhu se splatností 3 měsíce často klesá rychleji než úročení klientských úvěrů s delší splatností (tj. hypoték). Je však třeba upozornit, že mezibankovní sazba 3M Pribor z podstaty své kratší splatnosti může mít tendenci k vyšší míře fluktuace.

²³ Ukazatel FINCENTRUM HYPOINDEX je vážená průměrná úroková sazba, za kterou jsou poskytovány v daném kalendářním měsíci nové hypoteční úvěry pro fyzické osoby. Vývoj této úrokové sazby v čase zachycuje graf 5.6.

²⁴ Vývoj 3M Pribor je silně korelovan s vývojem 2T repo sazby, což lze zdůvodnit obecnou schopností měnové politiky centrálních bank ovlivňovat sazby tržní.

Tabulka 5.7 uvádí přehled hypotečních úvěrů podle jednotlivých hlavních skupin jejich příjemců. Celkový počet smluv hypotečních úvěrů vzrostl téměř o 75 tis., což představuje zhruba stejný nárůst jako v předchozím období. Vzhledem k nejvyššímu počtu smluv a nejvyššímu tempu meziroční změny v případě sektoru občanů byl nejvyšší meziroční absolutní nárůst počtu smluv realizován právě tímto sektorem. Z hlediska relativních změn nejrychleji rostl počet smluv v sektoru občané (o 12,9 %), následován podnikatelskými subjekty (o 7,2 %). Nejpomalejší růst počtu smluv zaznamenaly municipality (o 1,7 %).

Tabulka 5.7: Hypoteční úvěry (HÚ) dle hlavních skupin příjemců^{25,26}

K 31.12.		2010	2011	2012	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Občané	celkem (v tis. ks)	501,5	572,6	646,2	73,6	12,9
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	748,3	867,4	989,0	121,6	14,0
Podnikatelské subjekty	celkem (v tis. ks)	14,1	15,7	16,8	1,1	7,2
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	265,4	287,4	311,1	23,7	8,2
Municipality	celkem (v tis. ks)	0,9	0,9	0,9	0,0	1,7
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	9,2	9,3	9,5	0,2	2,2
Celkem	celkem (v tis. ks)	516,6	589,3	664,0	74,7	12,7
	smluvní jistina celkem (mld. Kč)	1022,9	1164,1	1309,6	145,5	12,5
	objem HÚ (mld. Kč)	765,2	824,9	864,3	39,3	4,8

Pramen: MMR, ČNB – ARAD

Absolutní nárůst smluvní jistiny činil 145,5 mld. Kč, z toho připadlo 121,6 mld. Kč (cca 83 % celkového nárůstu) na domácnosti a 23,7 mld. Kč na podnikatelské subjekty. Spíše okrajový sektor municipalit vykázal navýšení o 0,2 mld. Kč. Pokud jde o dynamiku, pak celkový objem nesplacené jistiny vzrostl o 12,5 %, tedy méně než v roce 2011 (nárůst 13,8 %). Jistina úvěrů poskytnutých domácnostem (občanům), které drží dominantní podíl, sice rostla rychleji (o 14 %), nestačila však kompenzovat výrazně nižší růsty zbývajících dvou klientských segmentů.

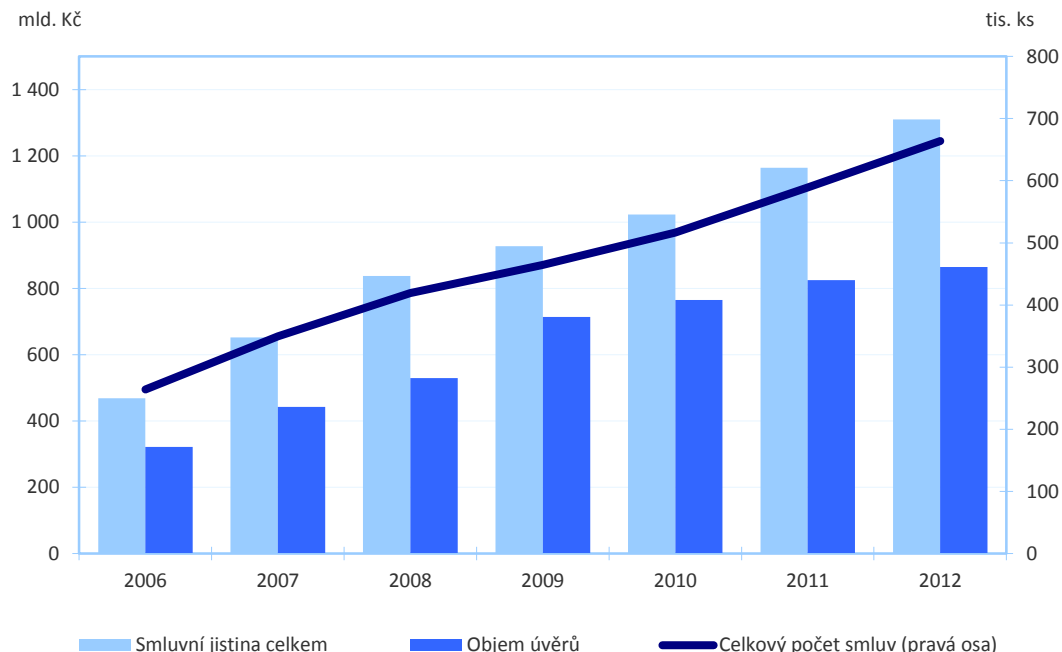
Tabulka 5.7 uvádí v posledním řádku i celkový vykázaný objem nesplacené jistiny hypotečních úvěrů, který vzrostl o 39,3 mld. Kč (o 4,8 %), což představuje zrychlení oproti roku 2011, kdy tempo růstu činilo 4,0 %.

Vývoj celkových ukazatelů hypotečního trhu ilustruje graf 5.7. Údaje o celkovém počtu smluv a smluvních jistinách v tomto grafu zahrnují nejen domácnosti, ale i podnikatelské subjekty a municipality. Objem úvěrů pak zahrnuje hypoteční úvěry na bytové i nebytové nemovitosti. Například nárůst ukazatele nelze automaticky interpretovat jako nárůst úvěrování ze strany bank, resp. dokonce jako zvýšení jejich ochoty poskytovat úvěry. Zvýšení hodnoty totiž nemusí být způsobeno jen poskytováním nových úvěrů, ale může se také jednat o důsledek zhoršení schopnosti dlužníků splácet své závazky (což vede k neumožnění dlužné částky). Naopak zlepšení schopnosti domácností úvěry splácet samo o sobě nemusí vést k poklesu tohoto ukazatele, neboť sice může znamenat snížení objemu nesplacených úvěrů, ale tento efekt může být méně významný než současný nárůst úvěrové aktivity.

²⁵ Vymezení jednotlivých skupin příjemců vyplývá z statistiky publikované MMR.

²⁶ Sektorové členění dle metodiky MMR.

Graf 5.7: Souhrnné ukazatele hypotečního trhu

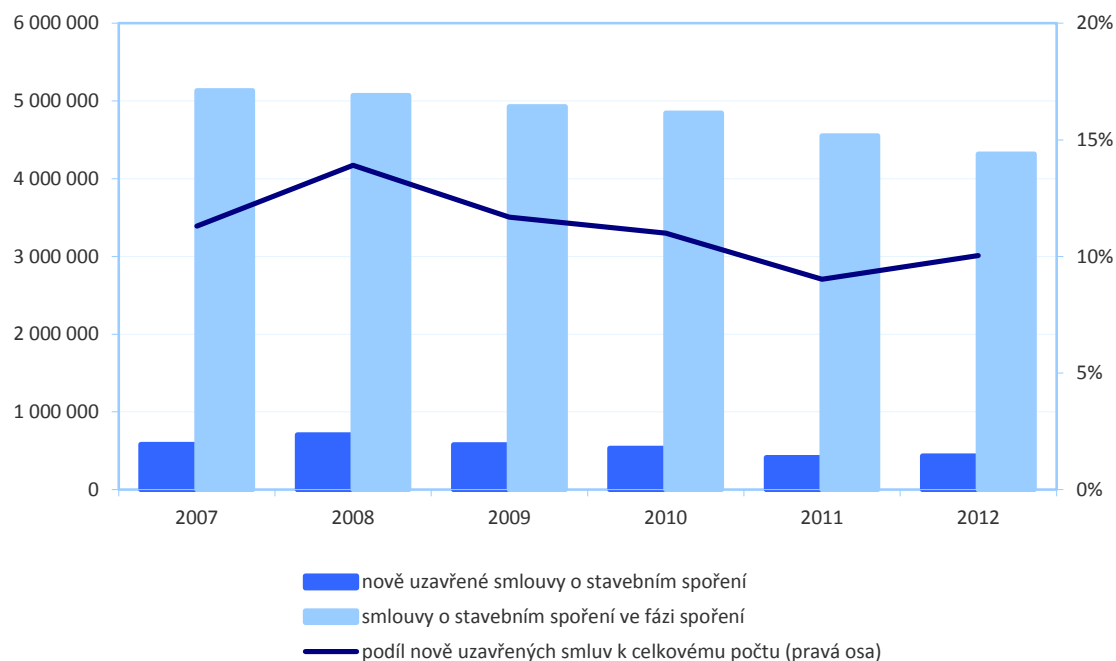
Pramen: MMR, ČNB – ARAD

Odhadovat budoucí vývoj objemu hypotečních úvěrů poskytnutých obyvatelstvu není snadné. Složení dlouhodobých faktorů, které mohou tento vývoj ovlivňovat, samozřejmě nemá tendenci se ve střednědobém horizontu podstatně měnit. Proto lze i nadále obecně očekávat, že přetrvávající relativně nízká míra zadlužení českých domácností může být v delším horizontu jedním z činitelů, které budou umožňovat další růst hypotečního trhu. Mezi faktory působící v kratším horizontu pak bezesporu bude patřit tempo hospodářského růstu, které (opět) souvisí zejména s poptávkou po úvěrech a vývojem na finančních trzích. Svou dočasnou roli může sehrát i efekt realizace odložené poptávky v důsledku dřívější hospodářské a finanční nejistoty nebo změna intenzity očekávání dalšího poklesu cen nemovitostí. Příznivě v posledních dvou letech působila klesající cena hypoték, kterou lze sledovat např. pomocí sazby Hypoindexu. Stejně jako v předchozích letech samozřejmě platí, že pro další vývoj by bylo významné, pokud by došlo k růstu úrokových sazeb z úvěrů. Vývoj poptávky po hypotečních úvěrech může být dále ovlivněn mj. cenovými očekáváními. Celkový výsledek však zůstává nejistý, neboť jednotlivé faktory mohou působit protichůdně. Vlivy, které by mohly vést k růstu poptávky (např. hospodářské oživení), totiž současně nepřímo obecně podporují nárůst inflačních rizik, což může vést k růstu úrokových sazeb hypotečních úvěrů. Otázkou také bude budoucí vývoj cen nemovitostí, které ovlivňují zájem o hypoteční úvěry, ale jsou současně do jisté míry samy ovlivněny výší sazeb z úvěrů na bydlení. Růst ekonomiky a mezd se totiž sice může projevit v růstu poptávky po nemovitostech, současně ale inflační tlaky vedou k růstu nominálních sazeb, nebo nutí centrální banku zvyšovat své vlastní úrokové sazby. Následně rostou úrokové náklady a klesá atraktivita hypoték, což může mít negativní dopad na poptávku po nemovitostech. Nejistotu do budoucího vývoje také vnáší tzv. refinancování hypoték, které generuje nezanedbatelnou část nové produkce úvěrů (nikoli však celkové dlužné částky) na bydlení, navíc ve spojení s migrací klientů mezi hypotečními úvěry a úvěry poskytovanými stavebními spořitelny.

5.8. Stavební spořitelny

V roce 2012 bylo sjednáno 433 tis. nových smluv o stavebním spoření, tj. o 23 tis. víc než v roce předchozím. Ke konci roku 2012 měli účastníci stavebního spoření uzavřeno cca 4,3 mil. smluv ve fázi spoření, což meziročně znamená pokles o cca 233 tis. smluv (tj. o 5,1 %). Přírůstky smluv tedy byly převáženy úbytky v podobě smluv překloupených do úvěrové fáze či vypovězených. Pokračuje trend od roku 2004, kdy došlo k prvnímu snížení státní podpory (z 4 500 Kč na 3 000 Kč za rok) a kdy počalo postupné snižování počtu smluv ve fázi spoření. Meziroční úbytek se však od roku 2004 pohyboval na nízkých úrovních jednotek procent (mezi 1 – 6 %).

Graf 5.8: Počet smluv o stavebním spoření

Pramen: MF

I přes dlouhodobé snižování počtu smluv celková částka, kterou mají účastníci naspořenou ve stavebních spořitelnách, stále roste, i když minimálním tempem. Výjimkou nebyl ani rok 2012, kdy byl zaznamenán přírůstek 0,4 % a vklady dosáhly celkové výše cca 435 mld. Kč. Tato skutečnost tak potvrzuje původní předpoklad MF, že i po snížení maximální výše státní podpory zůstane stavební spoření v porovnání se srovnatelnými produkty nadále atraktivní a proto nedojde k významnému odlivu prostředků účastníků ze systému.

Stavební spoření je účastníky nadále vnímáno jako důležitý produkt pro dlouhodobé ukládání úspor (viz podíl na celkových úsporách domácností v grafu 3.1). I přes velice nízké tržní sazby drží stavební spořitelny úročení vkladů kolem 2 % p.a. Celkovou výnosnost uložených peněz dále navyšuje ročně připsovaná státní podpora (od roku 2011 ve výši max. 2 000 Kč). V kontextu vysokého počtu smluv a naspořené částky je třeba připomenout, že část účastníků drží vklady na smlouvách z dob vyšších úrokových sazeb v řádu 3 – 4,5 % p.a. Tato depozita představují poměrně vysoký náklad pro poskytovatele, proto 3 z 5 stavebních spořitelen začaly na konci roku 2012, resp. počátkem roku 2013 tyto smlouvy jednostranně vypovídat.

Z hlavních ukazatelů stavebního spoření dochází k nárůstu i u průměrné výše cílové částky u fyzických osob na 366,1 tis. Kč, což představuje nejvyšší zaznamenanou hodnotu od počátku existence stavebního spoření v ČR (tj. od roku 1993).

Odlisný vývoj než ve fázi spoření zaznamenaly ukazatele ve fázi úvěrové. Celkový počet úvěrů²⁷ se meziročně snížil o 62 tis. na 894 tis., což potvrzuje obrat trendu z roku 2011 a odpovídá klesajícímu vývoji počtu smluv ve fázi spoření. Zaznamenán byl však také pokles celkového objemu nesplacených úvěrů na konci roku 2012 k hodnotě 282,2 mld. Kč (oproti mírnému růstu naspořené částky). Poprvé v historii tak došlo k meziročnímu zmenšení objemu poskytnutých úvěrů v bilancích stavebních spořitelen. Pokles na úvěrové straně a stagnace na vkladové straně se samozřejmě odrazila do poměru objemu úvěrů a naspořené částky na úroveň 64,9 % (tj. pokles o 2,7 p.b.). Podrobná čísla viz tabulka 5.8.

²⁷ Stavební spořitelny poskytují úvěry ze stavebního spoření a překlenovací úvěry. Pojmem „úvěry“ jsou myšleny oba typy úvěrů. Pokud se údaj vztahuje pouze k jednomu typu úvěrů, pak je toto explicitně uvedeno.

Tabulka 5.8: Hlavní ukazatele stavebního spoření

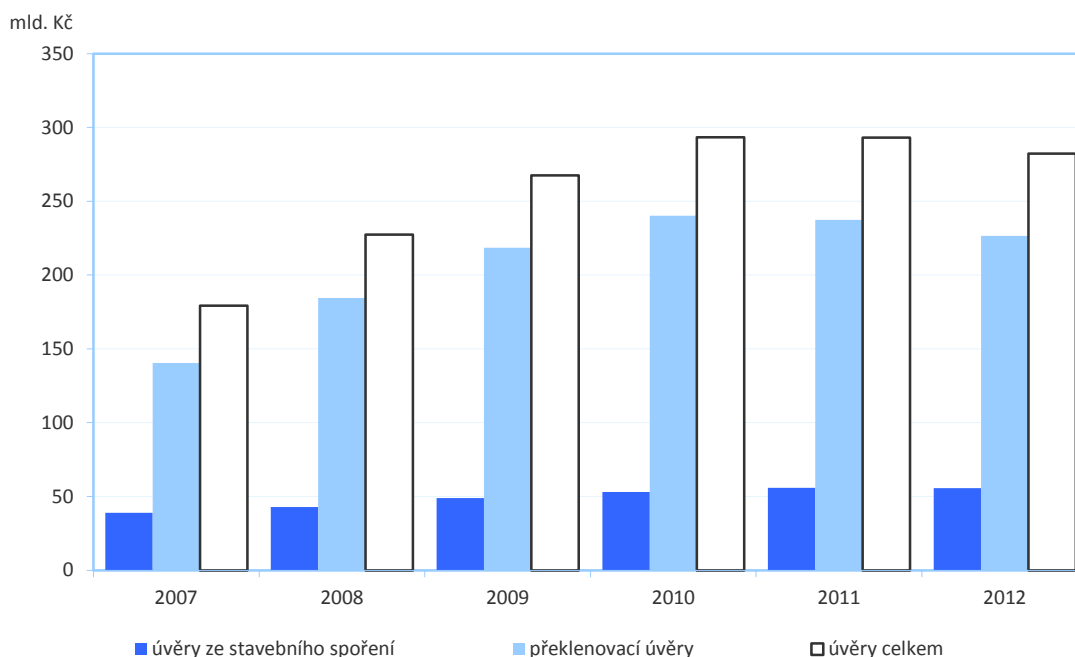
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Úvěry celkem (v mld. Kč)	179,3	227,4	267,5	293,4	293,1	282,2
Naspořená částka (v mld. Kč)	384,9	401,1	415,2	430,1	433,4	435,0
Podíl úvěry/naspořená částka (v %)	46,6	56,7	64,4	68,2	67,6	64,9

Pramen: MF

V detailnějším pohledu na trh (grafy 5.9 a 5.10) je zřejmá příčina úbytku celkového počtu i objemu úvěrů poskytnutých stavebními spořitelny. Tento vývoj byl způsoben dalším poklesem nově poskytnutých překlenovacích úvěrů (meziročně o cca 5 mld. Kč, viz graf 5.10) a stagnací hodnoty nově poskytnutých úvěrů ze stavebního spoření. Nová²⁸ produkce úvěrů stavebních spořitelen v roce 2012 byla navíc menší než objem splátek dříve poskytnutých úvěrů.

Pokles celkového objemu překlenovacích úvěrů pokračuje již druhým rokem z důvodu nízkých zápůjčních úrokových sazeb u hypoték, které více reagují na pokles tržních úrokových měr. Tradičním komerčním bankám se díky tomu opět podařilo ukrojit část trhu úvěrů na bydlení. Všeobecně totiž platí, že v dobách nízkých sazeb v ekonomice (v ČR období let 2011 a 2012) jsou hypoteční úvěry úročeny nižší sazbou než úvěry poskytované stavebními spořitelny. Opačná situace nastává v dobách obecně vysokých sazeb, kdy stavební spoření jako úvěrový produkt těží z menší míry fluktuace sazeb.

Graf 5.9: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření

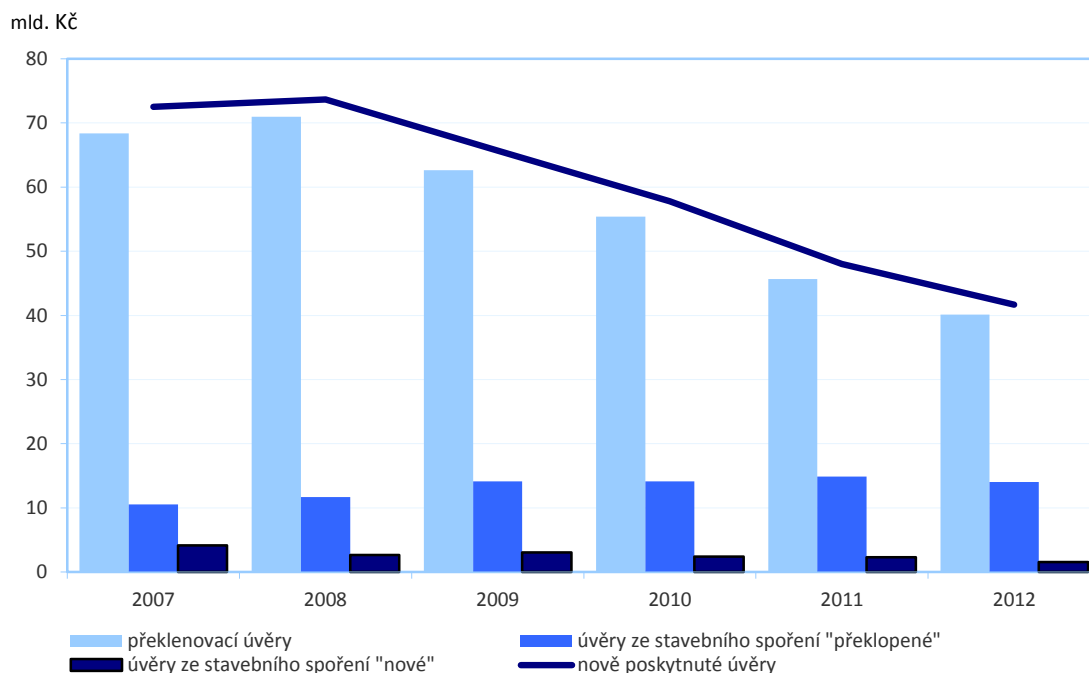

Pramen: MF

Snížením objemu překlenovacích úvěrů nastala změna i ve struktuře úvěrů stavebního spoření. Zatímco v předcházejícím období docházelo k neustálému nárůstu podílu překlenovacích úvěrů (ze 78 % v roce 2007 na 82 % v roce 2010), v posledních 2 letech došlo ke změně trendu na postupný pokles. Na konci roku 2012 dosáhl podíl překlenovacích úvěrů 80 % objemu úvěrů, tj. 226,5 mld. Kč.

²⁸ Nově poskytnuté úvěry jsou součtem nově poskytnutých překlenovacích úvěrů (světle modrý sloupec v grafu 5.9) a tzv. nových úvěrů ze stavebního spoření (tmavě modrý sloupec v grafu 5.9). Speciální kategorií tvoří tzv. překlopené úvěry ze stavebního spoření (nejde o nově poskytnuté úvěry), které byly dlužníky načerpány jako překlenovací a v určitém okamžiku (po splnění smluvních podmínek) jsou překlopeny ve standardní úvěry ze stavebního spoření s novým splátkovým kalendářem a za obvykle výhodnějších úrokových podmínek.

Graf 5.10: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření

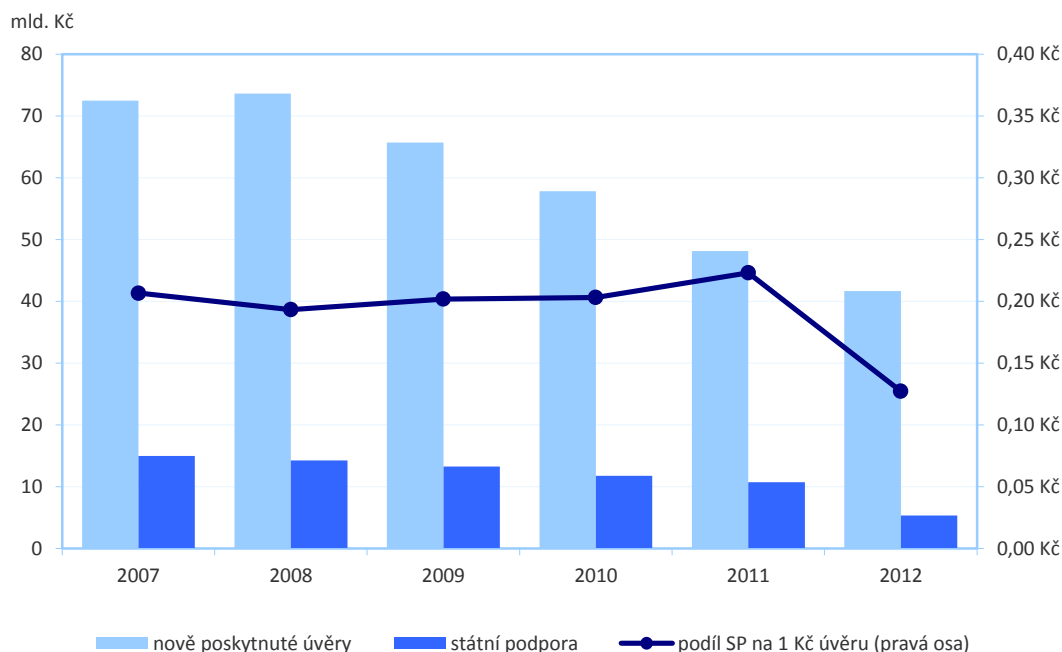
Pramen: MF

Podle účelu použití se struktura nových úvěrů ze stavebního spoření dlouhodobě nemění. Nejvíce (86 %) úvěrů ze stavebního spoření bylo podle údajů stavebních spořitelen použito ke splacení překlenovacích úvěrů, dalších 8 % bylo určeno pro rekonstrukce a modernizace. U nových překlenovacích úvěrů bylo 41 % určeno na modernizace a rekonstrukce, 27 % na koupi bytu nebo rodinného domu a 8 % na výstavbu nových domů či bytů.

V porovnání s výší státní podpory vyplacené v roce 2011 (10,7 mld. Kč) představovalo stavební spoření v roce 2012 o cca 5,4 mld. Kč menší zátěž pro státní rozpočet. Výrazný pokles během roku 2012 souvisel zejména se změnou zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, kterou byla s účinností od 1. 1. 2011 snížena poskytovaná záloha státní podpory z 15 % na 10 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, maximálně však z částky 20 000 Kč (tj. celkový strop klesl ze 4 500 Kč, resp. 3 000 Kč na 2 000 Kč pro jednoho účastníka).

Vzhledem k tomu, že stát podporuje stavební spoření prostředky ze státního rozpočtu a účelovost je prokazována pouze při čerpání úvěrů, lze státní podporu interpretovat jako příspěvek k financování bytových potřeb v podobě výše státní podpory připadající na 1 Kč účelově vázaného výdaje (tedy úvěru) na bytové potřeby generovaného sektorem stavebního spoření. Zatímco v letech 2007 až 2011 se tento ukazatel pohyboval okolo úrovně 20 haléřů, v roce 2012 došlo díky již zmíněné změně parametrů státní podpory k poklesu na cca 13 haléřů. Pro následující roky je očekávána stabilizace tohoto koeficientu s tím, že suma vyplacené státní podpory by se měla ustálit v intervalu 5 – 5,5 mld. Kč.

Graf 5.11: Státní podpora stavebního spoření

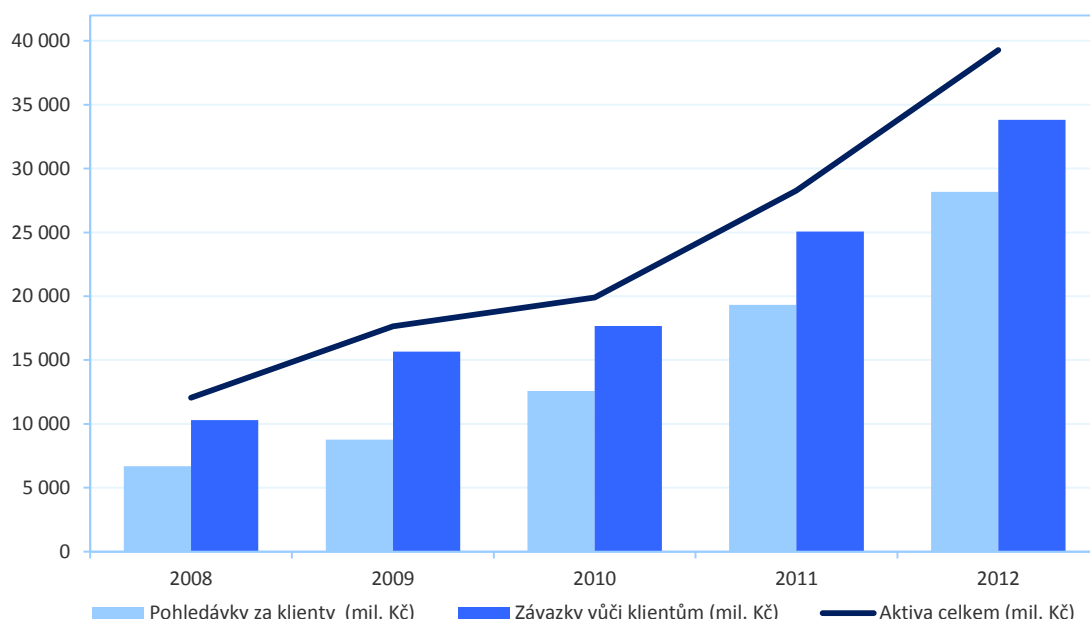
Pramen: MF

Podrobnější informace o sektoru stavebních spořitelén ve struktuře trhu pravidelně čtvrtletně publikované na internetových stránkách www.mfcr.cz za roky 2007 – 2012 viz tabulka P2.4 v příloze.

5.9. Družstevní záložny

Sektor družstevních záložen představuje zlomek velikosti oproti bankovnímu sektoru. Koncem roku 2012 činila bilanční suma spořitelních a úvěrních družstev necelých 0,9 % bilanční sumy všech bank. Význam sektoru družstevních záložen se ovšem během posledních pěti let téměř ztrojnásobil. Jen za rok 2012 vzrostl počet členů družstevních záložen o přibližně 10 tis. na celkových 54 408, což představuje meziroční tempo růstu cca o 22 %. Celková rozvaha sektoru pak rostla ještě rychlejším tempem, téměř o 39 % na 39,3 mld. Kč. Hlavní příčinou nárůstu bylo vysoké navýšení objemu přijatých vkladů (meziročně o více než 34 %). Tento výsledek lze celkově připsat zejména agresivnější úrokové politice sektoru, která se promítá do vyššího zájmu vkladatelů, zejména v kontextu faktu, že vklady v družstevních záložnách, jsou stejně jako v bankách, pojištěny do výše ekvivalentu 100 000 EUR.

Graf 5.12: Základní ukazatele signalizující růst sektoru družstevních záložen

Pramen: ČNB

Ještě rychleji než vklady rostly v roce 2012 poskytnuté úvěry, a to o více než 45 % na 28,2 mld. Kč. Družstevní záložny obecně poskytují úvěry s vyšší úrokovou sazbou ve srovnání s bankami. To do značné míry determinuje také jejich klientské portfolio – dlužníci se často rekrutují z řad klientů, kteří byli bankami odmítnuti. Konečným důsledkem jsou pak problémy se splácením úvěrů, které ilustruje nárůst podílu pohledávek za klienty se selháním (tabulka 5.9), který z 6,1 % v roce 2009 vzrostl až na 17,2 % v roce 2011. Zhoršování úvěrového portfolia družstevních záložen bylo navíc v tomto období doprovázeno také poklesem kapitálové přiměřenosti. Varovný je také výrazný pokles rychle likvidních aktiv sektoru družstevních záložen vzhledem k aktivům tohoto sektoru. Tento pokles je vysvětlitelný klesajícími úložkami u bank, tedy snižující se angažovaností na mezibankovním trhu a rostoucí proúvěrovaností klientských vkladů, která je ilustrována sbližováním obou sloupců v grafu 5.12. V roce 2012 došlo k přerušení trendu zhoršování těchto ukazatelů, daný výkyv ovšem nemusí znamenat definitivní snížení rizikovosti úvěrových portfolií družstevních záložen. Pokles pohledávek se selháním lze totiž do jisté míry vysvětlit velmi výrazným nárůstem nových úvěrů a rovněž odnětím licence družstevní záložně Unibon.²⁹ K růstu ukazatele kapitálové přiměřenosti došlo v důsledku navýšení základního kapitálu, který meziročně za sektor družstevních záložen vzrostl o více než 56 %.

Tabulka 5.9: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen

K 31.12.	2009	2010	2011	2012
Počet členů družstevních záložen	47 952	34 003	44 687	54 408
Aktiva celkem (mil. Kč)	17 649,1	19 890,2	28 274,9	39 278,8
Pohledávky za klienty (mil. Kč)	8 778,2	12 569,3	19 327,0	28 178,1
Závazky vůči klientům (mil. Kč)	15 673,4	17 668,3	25 060,1	33 816,3
Rychle likvidní aktiva/aktiva celkem (v %)	25,5	17,6	13,1	14,4
Podíl pohledávek za klienty v selhání (v %)	6,1	11,5	17,2	9,9

Pramen: ČNB

Obecně za rychlým růstem sektoru družstevních záložen stojí zejména velké a střední záložny, jejichž bilanční suma je vyšší než 1 mld. Kč a velmi rychle narůstá. Takto velkých družstevních záložen je na trhu šest a představují více než 95 % bilanční sumy celého sektoru. Svojí velikostí i produktovou nabídkou se tyto velké družstevní záložny podobají spíše malým bankám, ovšem oproti nim trpí některými konkurenčními

²⁹ Bilanční suma uvedené záložny ke konci roku 2011 představovala 8 % podíl celého sektoru, přičemž záložna vykazovala výrazně nadprůměrný podíl pohledávek v selhání a naopak podprůměrný ukazatel kapitálové přiměřenosti.

nevýhodami. K tomuto závěru došel i Mezinárodní měnový fond, který v roce 2011 provedl hodnocení stability úvěrových institucí v ČR a své závěry publikoval v červenci 2012.³⁰

Hospodářský výsledek po zdanění v sektoru spořitelních a úvěrních družstev zaznamenal oproti předchozímu období zlepšení cca o 194 mil. Kč. Po zisku 122,8 mil. Kč v roce 2011 vykázal sektor v roce 2012 dosud auditem nepotvrzený zisk 316,6 mil. Kč.

5.10. Nebankovní poskytovatelé financování

Nebankovní poskytovatelé financování představují alternativu k úvěrovým institucím. Jejich bilanční suma činí 349,7 mld. Kč (viz tabulka 5.10). V současnosti tedy nedosahuje ani 10 % objemu rozvahy bankovního sektoru, navíc v posledních letech postupně klesá (meziročně o 1,9 %, kumulovaně za 4 roky o 22,1 %). Klesá i objem poskytnutého financování (meziročně o 3,6 %, oproti roku 2008 dokonce o 28,2 %).

Tento sektor je obvykle (a to i z hlediska vykazování) rozdělován do tří segmentů: společnosti finančního leasingu, společnosti ostatního úvěrování a faktoringové a forfaitingové společnosti. Z hlediska podílu na celkové bilanční sumě dominují společnosti finančního leasingu (74,1 %) následované společnostmi ostatního úvěrování (21,2 %) a faktoringovými a forfaitingovými společnostmi (4,7 %). Během posledních tří let přitom mírně rostl podíl leasingových společností na celkových aktivech sektoru.

Tabulka 5.10: Základní ukazatele sektoru zprostředkovatelů financování aktiv

k 31.12 v mld. Kč	2009	2010	2011	2012
Aktiva	404,2 ³¹	352,3	356,1	349,7
Poskytnuté půjčky	299,0	260,8	266,3	256,7
Objem aktiv				
Společnosti finančního leasingu	282,5	265,2	265,1	259,2
Společnosti ostatního úvěrování	100,7	67,7	71,3	74,0
Faktoringové a forfaitingové společnosti	20,9	19,5	19,7	16,6
Podíl na aktivech sektoru (v %)				
Společnosti finančního leasingu	69,9	75,3	74,4	74,1
Společnosti ostatního úvěrování	24,9	19,2	20,0	21,2
Faktoringové a forfaitingové společnosti	5,2	5,5	5,5	4,7

Pramen: ČNB – ARAD

Celkový objem aktiv společností poskytujících finanční leasing se v několika posledních letech podstatně neměnil a v roce 2012 zaznamenal meziročně pokles o 2,2 % na 259,2 mld. Kč. Poskytnuté půjčky přitom meziročně poklesly o 3,8 % na 188,2 mld. Kč. Tato položka tak tvoří asi 72,6 % všech aktiv. Objem vlastního kapitálu činí přibližně čtvrtinu bilanční sumy. Tento ukazatel však ze své podstaty a odlišného charakteru sektoru nelze plně zaměňovat s kapitálem, resp. kapitálovou přiměřeností bank.

Bilanční suma faktoringových a forfaitingových společností ke konci roku 2012 činila 16,6 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 16 %. Ukazuje to na pokračování střednědobého trendu, kdy bilanční suma sektoru postupně klesla (s proměnlivou dynamikou) z maximální hodnoty 26,0 mld. Kč a snížila se během pěti let o více než třetinu. Úvěrové aktivitě dominují poskytnuté krátkodobé půjčky rezidentům, které tvoří cca 81,1 % objemu aktiv. Ty přitom vykázaly meziroční pokles o 9,5 %. Poskytnuté dlouhodobé půjčky klesly z asi 0,8 mld. Kč na konci roku 2011 o rok později na nulu.

Společnosti ostatního úvěrování vykázaly růst bilanční sumy meziročně o 3,6 %. K růstu přispěly zejména krátkodobé půjčky, jejichž objem meziročně vzrostl o 8,9 %. Naopak dlouhodobé půjčky vykázaly pokles o 6,1 %. Vzhledem k nižší absolutní míře změny a menšímu zastoupení dlouhodobých půjček pak celkový

³⁰ Blíže k závěrům a doporučením mise FSAP MMF na webu MF:

<http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2012/2012-02-28-tiskova-zprava-5136-5136>

³¹ Obecně platí, že prostý součet objemu aktiv za jednotlivé dílčí segmenty uvedené zde v tabulce nemusí vzhledem k zaokrouhlení odpovídat zcela přesně.

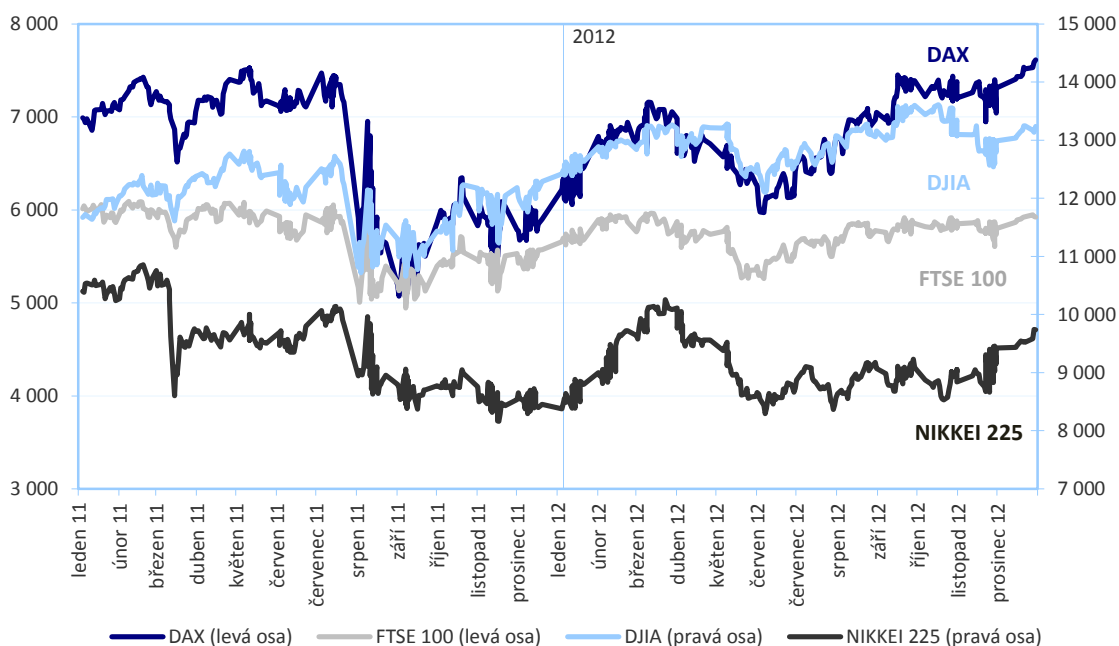
objem půjček vykázal meziroční nárůst o 0,2 %. Vlastní kapitál k celkovým aktivům činil asi 42 %. I segment ostatního úvěrování prošel poklesem objemu půjčování, což vedlo k poklesu jeho bilanční sumy. Ta během čtyř let od konce roku 2008 klesla o 35,4 %. Objem poskytnutých půjček se snížil téměř o 40 % (o 39,8 %).

6. KAPITÁLOVÝ TRH

Dění na kapitálových trzích ovlivňovala v roce 2012 nadále zejména evropská dluhová krize, snaha jednotlivých institucí řešit nastalou situaci a koncem roku také hrozba fiskálního útesu v USA.³² V roce 2011 se evropská dluhová krize rozšířila do Itálie a Španělska a v polovině roku 2012 se začaly rychle zvyšovat náklady na obsluhu dluhu těchto zemí. Ve Španělsku nebyl problémem pouze veřejný dluh jako v případě Itálie, ale i dluh soukromý, který vznikl především v souvislosti s hypoteční bublinou, která se přelila do bankovní krize, a proto Španělsko v průběhu června 2012 požádalo o finanční pomoc na rekapitalizaci svých bank.

Situaci na akciových trzích pak uklidnila aktivita centrálních bank (viz kapitola 1.1), resp. jejich příslib řešit nastalou situaci. Také díky tomu vykázal německý DAX během roku 2012 meziroční nárůst kolem 29 %, a to zejména díky vývoji v druhé polovině roku. Zajímavý nárůst přes 20 % zaznamenal také japonský NIKKEI 225, který dokázal v závěru roku korigovat své předchozí výkyvy. Americký Dow Jones Industrial Average (DJIA) rostl pouze o necelých 7 %, a to především kvůli nejistotě z konce roku ohledně hrozby fiskálního útesu, která se projevila výrazným poklesem indexu. Relativně stabilní vývoj vykázal britský FTSE 100, který si ovšem připsal nejnižší meziroční nárůst z indexů uvedených v grafu 6.1.

Graf 6.1: Hlavní světové akciové indexy

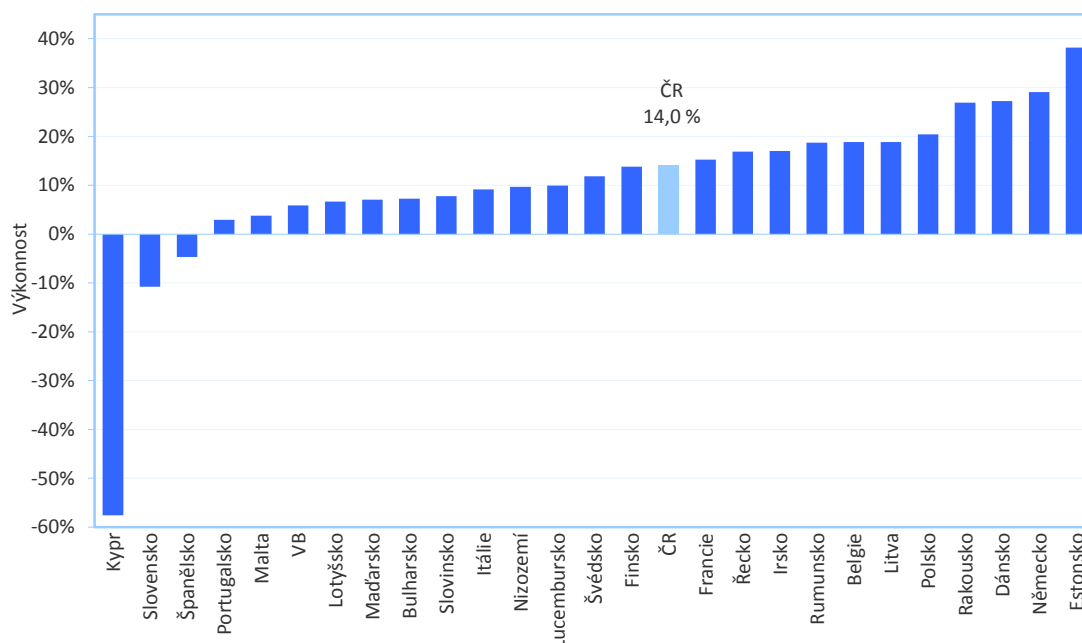
Pramen: organizátoři trhu

Oproti roku 2011 vykázala většina akciových indexů v rámci EU meziroční růst. Nejvyšší zhodnocení v rámci EU v roce 2012 zaznamenal estonský akciový index, který vzrostl o více než 38 %. Velmi se dařilo také německému, dánskému a rakouskému akciovému indexu. Naopak nejvyšší propad zaznamenal akciový index na Kypru, který poklesl o téměř 58 %, zejména kvůli problémům bankovního sektoru silně závislého na vývoji v Řecku, což již během roku 2011 vyústilo v pokles ratingu Kypru do spekulativního pásma.

³² Hrozba fiskálního útesu spočívala v automatické aplikaci vyšších daní a rozpočtových škrtů po skončení roku 2012, která mohla USA uvrhnout zpět do recese.

V rámci hlavních burz zemí EU se BCPP výkonností svého indexu PX na úrovni 14 % řadí do úspěšnější poloviny (viz graf 6.2). V regionu střední a východní Evropy byl úspěšnější pouze polský index s růstem přes 20 %, zatímco maďarský index posílil jen o 7 %. Slovenský index naopak zaznamenal jeden z nejhlubších propadů v rámci EU, poklesl o více než 10 %. V mezinárodním srovnání zůstává pro index PX stále velmi příznivý i dividendový výnos, který v roce 2012 průměrně činil 6,1 %.³³

Graf 6.2: Výkonnost významných indexů burz členských států EU³⁴

Pramen: FESE

6.1. Regulovaný burzovní trh v ČR

Za celý rok 2012 zaznamenal hlavní index PX nárůst o 14 %, přičemž se pohyboval v rozmezí 859 až 1 041 bodů a jeho vývoj tak byl méně nestálý než v roce 2011 (viz graf 6.3). I přes specifické faktory, které stály za vývojem indexu PX, je při porovnání grafů 6.1 a 6.3 evidentní obdobný trend poklesu všech sledovaných indexů v průběhu léta, resp. následná korekce daného propadu v druhé polovině roku. Index PX zahájil rok 2012 strmým růstem, ten byl ovšem následně korigován v důsledku prohlubující se nejistoty ohledně vývoje evropské dluhové krize. Nejnižší úroveň indexu PX dosahoval v polovině roku. Od té doby postupně narůstal až ke svému ročnímu maximu z prosince 2012.

³³ Dividendový výnos = dividendy na akcii / tržní cena akcie.

³⁴ Belgie-BEL 20, Česká republika-PX, Dánsko-OMXC 20, Estonsko-OMXT, Finsko-OMXH 25, Francie-CAC 40, Irsko-ISEQ®20, Itálie-MIB, Kypr FTSE/CySE 20, Litva-OMXV, Lotyšsko-OMXR, Lucembursko-LuxX, Maďarsko-BUX, Malta-MSE, Německo-DAX, Nizozemí-AEX, Polsko-WIG 20, Portugalsko-PSI 20, Rakousko-ATX, Řecko-FTSE/ATHEX 20, Slovensko-SAX, Slovinsko-SBI 20, Španělsko-IBEX-35, Švédsko-OMXS 30, Velká Británie-FTSE 100. Do grafu nejsou zahrnuty burzy Rumunsko a Bulharsko.

Graf 6.3: Vývoj indexu PX

Pramen: BCPP

Z tabulky 6.1 je patrné, že index PX vykázal po strmém propadu v roce 2011 meziroční růst a přiblížil se tak úrovni z konce roku 2009.

Tabulka 6.1: Hodnoty indexu PX

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
PX	k 31.12.	1 815,1	858,2	1 117,3	1 224,8	911,1	1 038,7
	změna (%)	14,2	-52,7	30,2	9,6	-25,6	14,0

Pramen: BCPP

Z titulů na pražské burze, jejichž přehled uvádí tabulka 6.2, se v roce 2012 nejlépe dařilo emitentům z řad finančního sektoru. Nejvíce posílila Erste Bank, která tak korigovala ztráty z minulého roku a meziročně si připsala téměř 75 %. Podpora centrálních bank vedla ve druhé polovině roku k optimismu ohledně vývoje evropského finančního sektoru, ten zvedl i hodnotu akcií VIG (+25 %) a Komerční banky (+ 20 %). Velmi dobré výsledky zaznamenaly také akcie AAA Auto, které během roku vzrostly o 41 %. Naopak hodnota akcií KIT Digital klesala v průběhu celého roku, meziročně zaznamenala prudký propad o 97 %. Silný pokles vykázala také emise těžařské společnosti NWR (- 28 %) a developera Orco (- 27 %). ČEZ se stal již tradičně nejvíce obchodovaným titulem na pražské burze, objem obchodů s jeho akciemi dosáhl 38 % celkového objemu. Hodnota akcií ČEZ ovšem meziročně poklesla o téměř 14 %.

Tabulka 6.2: Jednotlivé tituly indexu PX

Mil. Kč	Tržní kapitalizace	Objem obchodů	Roční minimum	Roční maximum	Meziroční změna v %
ČEZ	365 833	94 044	622	840	-13,5
ERSTE GROUP BANK	239 503	37 749	313	617	74,9
KOMERČNÍ BANKA	152 420	61 445	3089	4214	20,4
VIG	128 000	1 775	704	1016	25,0
TELEFÓNICA O2 C.R.	104 228	33 724	316	419	-15,5
UNIPETROL	31 734	1 992	166	175	2,3
PHILIP MORRIS CR	20 477	3 140	10 370	12 580	-14,9
NWR	15 892	8 038	72	164	-30,0
CETV	8 487	3 979	90	171	-14,1
ORCO	6 611	549	37	119	-28,2
PEGAS NONWOVENS	4 762	1 673	416	493	7,3
FORTUNA	4 420	800	80	103	-7,4
AAA	1 707	159	17	27	40,9

Pramen: BCPP

V průběhu roku 2012 pokračoval trend poklesu obchodní aktivity, průměrný denní objem obchodů činil pouze cca 1 mld. Kč a meziročně tak poklesl o 32,5 % (viz tabulka 6.3). Oproti roku 2008 aktivita investorů klesla dokonce o téměř 71 %. Objem obchodů s akciemi v roce 2012 zaznamenal pokles o necelých 33 % a oproti roku 2008 propadl o více než 70 %. Obchodování s deriváty se na pražské burze prakticky zastavilo. Po silném nárůstu v roce 2011 poklesl také objem obchodů s dluhopisy, a to o více než 5 %. Obchody s dluhopisy představují v rámci pražské burzy více než 70 % objemu obchodů, přičemž ještě v roce 2008 převládaly obchody s akciemi (objem obchodů s dluhopisy činil necelých 43 %).

Tabulka 6.3: Objem obchodů

Roční (mld. Kč)		2009	2010	2011	2012	Meziroční změna (%)
BCPP	akcie a podílové listy	463,9	389,9	371,0	250,6	-32,5
	dluhopisy	585,7	529,9	628,0	594,2	-5,4
	futures	0,2	0,2	0,2	0,0	-100,0
	deriváty	0,3	0,2	1,1	0,0	-100,0
	certifikáty a warranty	0,3	0,2	1,1	0,0	-100,0
	celkem	0,5	0,4	1,3	0,1	-92,2
celkem		1 050,0	920,1	1 000,3	844,9	-15,5
RM-S		10,5	9,2	8,9	6,1	-32,0
Celkem		1 060,5	929,3	1 009,2	851,0	-15,7

Pramen: BCPP, RM-S

Celkový počet titulů obchodovaných na burze se v roce 2012 velmi razantně snížil (viz tabulka 6.4), zejména v důsledku výrazného úbytku počtu obchodovaných derivátů a ostatních produktů, jejichž objem obchodů je ovšem v rámci burzy marginální. Na pražské burze v říjnu zahájila obchodování společnost Tatry mountain resorts (TMR), která působí v oblasti cestovního ruchu. Naopak v průběhu prosince bylo ukončeno obchodování s akciemi technologické společnosti KIT Digital. V průběhu roku došlo také k zastavení dlouhodobého trendu poklesu registrovaných emisí dluhopisů.

Tabulka 6.4: Počty registrovaných emisí³⁵

K 31.12.		2008	2009	2010	2011	2012
Akcie		28	25	27	26	28
Dluhopisy		121	116	106	95	98
Deriváty a ostatní produkty	futures	6	6	6	6	0
	investiční certifikáty	46	65	42	44	30
	warranty	2	2	2	24	0
	celkem	54	73	50	74	30
Celkem		203	214	183	195	156

Pramen: BCPP

6.2. Energetická burza

Power Exchange Central Europe (PXE), neboli dříve Pražská energetická burza, která slouží k obchodování zejména derivátových kontraktů, zaznamenala pokles objemu obchodů o téměř 29 % na 944 mil. EUR. Objemově tedy jako taková hraje absolutně minoritní roli v rámci finančního trhu. Zásadní význam v rámci energetické burzy opět sehrály kontrakty typu futures, protože na dříve marginálním spotovém trhu objem obchodů klesl k absolutní nule. Navzdory silnému propadu objemu obchodů došlo v roce 2012 k nárůstu obchodovaných produktů.

Tabulka 6.5: Hlavní ukazatele obchodování na PXE

Ukazatel	Trh	2011	2012	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Objem obchodů (mil. EUR)	futures	1 327,4	943,6	-383,8	-28,9
	spot	1,7	0,0	-1,7	-100,0
	celkem	1 329,1	943,6	-385,5	-29,0
Počet produktů (na konci období)	futures	90	130	40	44,4

Pramen: PXE

6.3. Obchodníci s cennými papíry

Objem obchodů v sektoru OCP vzrostl meziročně o 6,5 % na 50 363 mld. Kč. Bankovní OCP v roce 2012 výrazně posílili svoji dominantní pozici a navýšili objem uzavřených obchodů s CP o cca 9 %, resp. na více než 96 % obchodů v rámci celého sektoru. Nebankovní OCP naopak během roku snížili objem veškerých uzavřených obchodů s CP. Zajímavý vývoj v roce 2012 zaznamenaly investiční společnosti, které výrazně navýšily počet svých zákazníků, resp. objem obhospodařovatelských obchodů s CP. I přes tento výrazný nárůst ovšem zůstává tato skupina subjektů marginální součástí sektoru OCP.

³⁵ V roce 2012 došlo ke změně struktury trhu s akciemi a dluhopisy v souvislosti se zavedením nového obchodního systému, kterým přestalo být relevantní zavedené členění na hlavní, vedlejší a volný trh. Proto tabulka 6.4 svojí strukturou neodpovídá analogické tabulce ze zpráv o vývoji finančního trhu vydávaných MF v předchozích letech.

Tabulka 6.6: Vybrané ukazatele sektoru OCP³⁶

K 31.12. (mld. Kč)	2012			Meziroční změna (%)		
	bankovní OCP	nebankovní OCP	investiční společnosti ³⁷	bankovní OCP	nebankovní OCP	investiční společnosti ³²
Celkový počet licencovaných subjektů	25	36	6	-1	4	1
Objem uzavřených obchodů s CP ³⁸	48 404,6	1 801,8	156,8	8,6	-32,8	255,6
z toho obhospodařovatelské	112,6	412,2	156,8	10,8	-41,8	474,4
jiné než obhospodařovatelské	7 615,3	1 052,5	0,0	1,0	-23,2	-100,0
na vlastní účet OCP	40 676,6	337,1	0,0	10,2	-44,0	0,0
Objem obhospodařovaných prostředků	61,4	336,1	207,2	10,8	-18,7	87,9
Objem zákaznického majetku	2 389,6	416,3	205,9	6,0	-10,9	89,8
Počet zákazníků (dle smluv, v tis.)	707,9	167,4	0,7	-4,9	18,5	893,9

Pramen: ČNB

Správa aktiv

Objem spravovaného majetku v roce 2012 vzrostl o 11,6 % na konečných 885,2 mld. Kč. Koncentrace na trhu správy aktiv již druhým rokem klesá, a to i přestože tři největší společnosti zaznamenaly v roce 2012 významný nárůst objemu spravovaného majetku. Jejich tržní podíl se během roku snížil o 1,5 p.b. na 59,9 %, a to zejména proto, že tři nejmenší společnosti (viz tabulka 6.7) v roce 2012 vykázaly nárůst spravovaného majetku o více než 30 %, přičemž jedna z menších společností zaznamenala během roku nárůst spravovaného majetku dokonce o více než 60 %.

Tabulka 6.7: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku

K 31.12. (mld. Kč)	Objem spravovaného majetku		
	2011	2012	změna (%)
Generali PPF Asset Management a. s. / ČP Invest	201,3	221,5	10,0
Česká spořitelna, a. s. (group)	148,8	163,8	10,1
ČSOB (group)	137,2	145,2	5,8
ING (group)	100,6	105,3	4,6
Komerční banka (group)	79,6	93,9	18,0
AXA Investiční společnost, a. s.	50,1	54,2	8,1
Conseq Investment Management, a. s.	15,0	24,1	60,5
UniCredit Bank, a.s. + Pioneer investiční společnost, a.s.	16,8	18,4	9,5
AMISTA investiční společnost, a. s.	13,5	17,5	30,2
Raiffeisenbank a.s.	11,2	15,5	38,4
Ostatní	19,2	26,0	35,4
Celkem	793,3	885,4	11,6

Pramen: AKAT

6.4. Kolektivní investování

V roce 2012 objem prostředků investovaných ve fondech kolektivního investování meziročně vzrostl o 5 %, resp. o 11,2 mld. Kč. Na konci roku 2012 bylo ve fondech investováno 235,3 mld. Kč. Zároveň došlo k přerušení trendu (zahraniční fondy přitahovaly větší objem prostředků než domácí fondy), který započal koncem roku 2008. V zahraničních fondech vrostla hodnota majetku o 4,0 mld. Kč, kdežto u domácích o 7,2 mld. Kč.

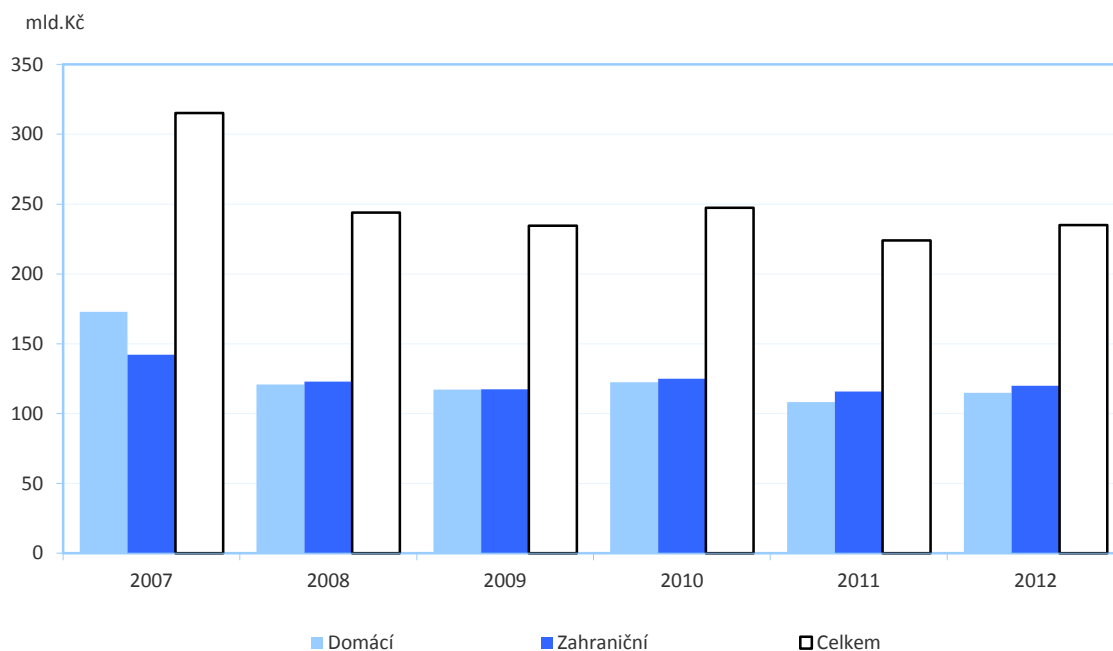
³⁶ Vzhledem k tomu, že hodnota derivátových kontraktů je k dispozici pouze v hodnotě podkladového aktiva, nejsou v tabulce zahrnuty.

³⁷ Investiční společnosti s činností obhospodařování majetku zákazníka.

³⁸ Veškeré uzavřené obchody (koupě a prodeje) na BCPP, RM-S, zahraničních trzích a přímé obchody; kumulovaně za akcie, podílové listy a dluhopisy; na vlastní účet a na účet klienta; bez derivátových obchodů.

Zahraniční fondy však stále drží větší objem majetku (119,9 mld. Kč) než domácí (115,4 mld. Kč), což dokládá i graf 6.4.

Graf 6.4: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu

Pramen: AKAT

Jak je vidět z tabulky 6.8, v roce 2012 se největšímu zájmu investorů těšily dluhopisové fondy, které byly následovány fondy nemovitostními. Tyto dva typy fondů byly jediné, u kterých narůstal objem majetku ve všech kvartálech roku 2012. V prvním a čtvrtém čtvrtletí se dařilo také fondům akciovým. V prvním čtvrtletí zaznamenaly akciové fondy spolu s fondy nemovitostními dokonce největší nárůst majetku, pak ovšem důvěru investorů ochromila eskalace dluhové krize v Itálii a ve Španělsku. V dalších čtvrtletích převládal nárůst majetku v dluhopisových fondech. Největší pokles naopak zaznamenaly fondy peněžního trhu a fondy zajištěné, u kterých docházelo k poklesu objemu majetku v průběhu celého roku.

Tabulka 6.8: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů podle domicilu

K 31.12. (mld. Kč)	2011			2012			Meziroční změna (%)		
Druh podílových fondů	domáci	zahraniční	celkem	domáci	zahraniční	celkem	domáci	zahraniční	celkem
Dluhopisové	39,7	21,6	61,3	50,9	30,9	81,8	28,0	43,3	33,4
Akciové	12,7	23,9	36,6	14,3	26,7	41,0	12,9	11,7	12,1
Zajištěné	4,5	45,1	49,6	1,6	37,3	38,9	-64,3	-17,5	-21,7
Smíšené	22,9	10,1	32,9	23,8	12,0	35,8	3,9	19,7	8,7
Fondy fondů	16,8	0,5	17,3	17,8	0,3	18,1	5,9	-35,9	4,8
Peněžního trhu	9,7	14,5	24,1	4,8	12,2	17,0	-50,5	-15,6	-29,6
Nemovitostní	2,0	0,2	2,2	2,3	0,4	2,7	14,1	120,2	23,4
Celkem	108,2	115,8	224,1	115,4	119,9	235,3	6,6	3,5	5,0

Pramen: AKAT

Změna objemu spravovaného majetku je ovlivněna dvěma faktory – zhodnocením, kterého fondy dosáhly, a čistými prodeji. Čisté prodeje podílových listů představují změnu majetku fondů v důsledku prodeje a odkupů podílových listů, které nemají vliv na výkonnost fondu, ale jen na objem majetku. Z tabulky 6.9 je zřejmé,

že nejlépe z pohledu zhodnocení i čistých prodejů dopadly v absolutním vyjádření fondy dluhopisové následovány fondy akciovými. Naopak v obou kategoriích zaznamenaly nejhorší vývoj fondy peněžního trhu. Důvodem je nízko-úrokové prostředí i rostoucí obliba spořicíh účtů, které lze považovat za substitut k méně rizikovým fondům kolektivního investování.

Tabulka 6.9: Prodeje a odkupy PL domácích PF³⁹

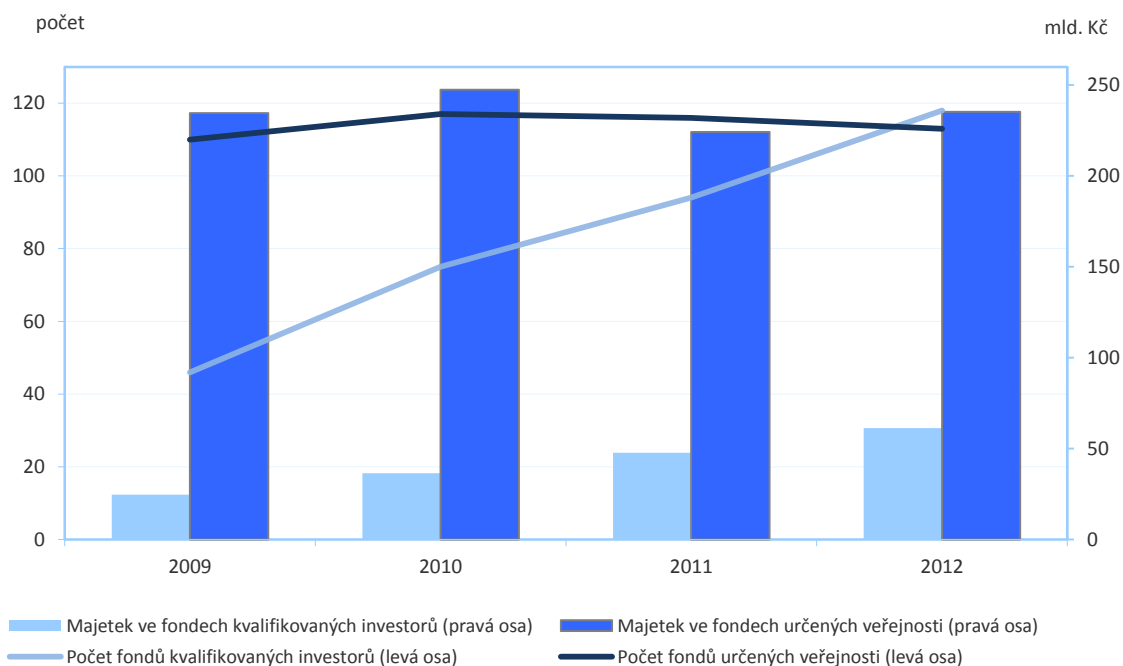
Mld. Kč	Prodeje	Odkupy	Čisté prodeje	Změna objemu majetku	Změna očištěná o čisté prodeje
Dluhopisové	15,9	13,0	3,0	11,2	8,2
Akciové	3,7	3,4	0,3	1,6	1,3
Zajištěné	-	-	-	-	-
Smíšené	6,2	5,6	0,7	0,9	0,2
Fondy fondů	5,2	4,9	0,3	1,0	0,7
Peněžního trhu	4,4	5,3	-0,8	-4,9	-4,1
Nemovitostní	0,8	0,6	0,2	0,3	0,1

Pramen: AKAT

Poměrně dynamicky se v posledních letech rozvíjí sektor fondů, které nejsou určeny veřejnosti (fondy kvalifikovaných investorů). Za poslední čtyři roky počet těchto fondů vzrostl o 257 %, a v roce 2012 dokonce převýšil počet fondů určených veřejnosti. Objem spravovaných aktiv fondy kvalifikovaných investorů však činí pouze 26,1 % objemu majetku fondů určených veřejnosti (61,3 mld. Kč).

V rámci bližší analýzy vývoje fondů kvalifikovaných investorů je problematické od sebe odlišit fondy kvalifikovaných investorů založené za účelem kolektivního investování a subjekty, které byly založeny za účelem daňové optimalizace, což je velmi častý jev. Lze ovšem předpokládat, že počet fondů i objem majetku kvalifikovaných investorů bude nadále růst, neboť vláda koncem roku 2012 schválila návrh zákona o investičních společnostech a investičních fondech (ZISIF), který má podpořit atraktivitu podnikání v oblasti kapitálového trhu v českém právním prostředí. Blíže k tomuto v části 10.4 domácí legislativa v oblasti finančního trhu.

Graf 6.5: Struktura fondů kolektivního investování

Pramen: AKAT, ČNB

Poznámka: stav ke konci období.

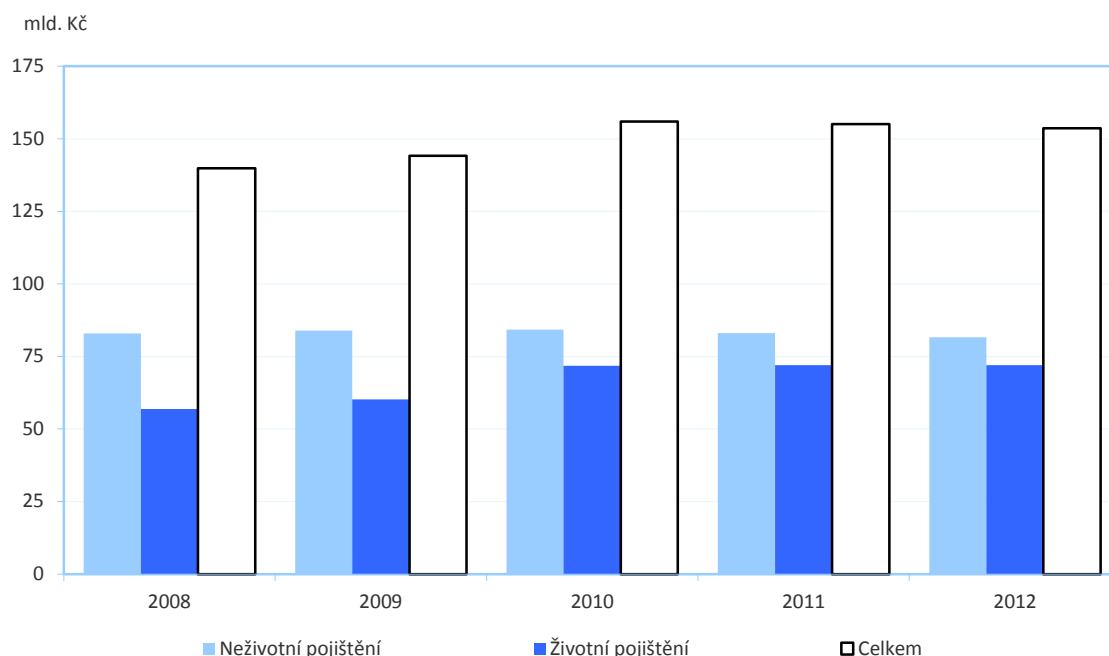
³⁹ Prodeje a odkupy zajištěných fondů nejsou ve statistikách AKAT uvedeny, a proto tabulka 6.9 neobsahuje ani součtový řádek.

7. POJIŠŤOVNY

Sektor pojišťovnictví pokračoval i v roce 2012 ve stagnaci, což do značné míry odráží celkový stav české ekonomiky. Úsporná opatření se jak u domácností, tak v podnikové sféře promítla do mírně nižšího zájmu o obnovu či aktualizaci pojistné ochrany před riziky zejména v oblasti neživotního pojištění. Základní ukazatel vývoje sektoru – celkové předepsané hrubé pojistné – mírně poklesl o necelé 1 % a dosáhl hodnoty 153,6 mld. Kč (viz tabulka 7.1). Již třetím rokem tak pokračuje faktická stagnace sektoru. Stejně tak ukazatel propojištěnosti⁴⁰ se dlouhodobě pohybuje okolo 4 % a dokládá, že potenciál k růstu českého pojistného trhu stále není využit, neboť ve vyspělých evropských státech se tento ukazatel pohybuje v mnoha případech na vyšší úrovni.

K určitému vývoji dochází ve struktuře trhu, kdy se podíl mezi životním a neživotním pojištěním meziročně přiblížil o 0,5 p. b. (47 : 53) k nepsanému „ideálnímu“ benchmarku pro vyspělé ekonomiky (60 : 40).

Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného

Pramen: ČNB

7.1. Vývoj životního a neživotního pojištění

Hrubé předepsané pojistné u životního pojištění mírně vzrostlo (o 0,1 %) a jeho výše překročila 72 mld. Kč (viz tabulka 7.1). Na rozdíl od předchozích let, kdy byl růst tažen zejména jednorázovým pojistným, došlo v roce 2012 ke změně trendu – větší podíl zaujalo běžně placené pojistné. Z této nové tendence lze usuzovat na možný pozvolně se měnící přístup obyvatel k produktu životního pojištění.

Také v celkovém počtu uzavřených smluv v životním pojištění došlo k meziročnímu růstu, a to o 7,9 %. Počet nově uzavřených smluv (nárůst o 11,5 %) tak překonal počet smluv ukončených.

Růst životního pojištění zřejmě podpořil i zvýšený zájem ženské části populace o uzavření smluv z důvodu využití výhodnějších podmínek před vstupem platnosti nové „antidiskriminační“ legislativy. Řada pojišťoven nečekala s aplikací nového pravidla až na konec roku a sazby sjednotila již v průběhu 2. pololetí 2012. Tato změna byla také silně medializována, což napomohlo zvýšení zájmu žen o uzavření některých produktů

⁴⁰ Propojištěnost = podíl hrubého předepsaného pojistného na HDP.

životního pojištění (např. pro případ smrti) o více než 20 %. Z nových sazebníků vyplývá někdy až 80 % nárůst sazeb pojistného u rizikových pojistek pro ženy oproti sazbám původním. Zlevnění sazeb pro muže je naproti tomu pouze zanedbatelné. Opačný dopad na sazby pojistného mužů a žen je u pojištění pro případ dožití anebo pojištění doživotního důchodu, které však není v ČR příliš využíváno. Pro produkty neživotního pojištění je diferenciací sazeb podle pohlaví, na rozdíl od zahraničí, v ČR využívána spíše jen v malé míře.

Mimo již zmíněných faktorů působila pozitivně na vývoj segmentu životního pojištění také kampaň spojená s reformou penzijního systému, která podpořila zájem obyvatel o zabezpečení na stáří, a to i prostřednictvím produktů životního pojištění. Společně s ostatními spořicími produkty dlouhodobého charakteru je životní pojištění s investiční složkou někdy souhrnně označováno jako „IV. pilíř důchodového systému“.

Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu⁴¹

K 31.12.	2010	2011	2012	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	27 346	27 909	27 636	-273	-1,0
z toho neživotní pojištění	18 427	19 233	18 278	-955	-5,0
životní pojištění	8 919	8 676	9 358	682	7,9
Počet nově uzavřených PS (tis. ks)	10 628	10 780	11 732	952	8,8
z toho neživotní pojištění	9 190	9 258	10 035	777	8,4
životní pojištění	1 438	1 522	1 697	175	11,5
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	156,0	155,1	153,6	-1,5	-1,0
z toho neživotní pojištění	84,2	83,1	81,5	-1,5	-1,8
životní pojištění	71,8	72,0	72,0	0,0	0,1
Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	83	85	88	3	3,5
z toho neživotní pojištění	46,1	43,1	41,8	-1,4	-3,1
životní pojištění	36,5	42,1	46,4	4,3	10,3
Celková propojištěnost (%)	4,1	4,1	4,0	-0,1	-

Pramen: ČNB

V neživotním pojištění pokračoval klesající trend hrubého předepsaného pojistného z roku 2011. Jeho absolutní hodnota dosáhla 81,5 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o 1,8 %. Na tomto výsledku se nejvíce podílí pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a havarijní pojištění, úrazové pojištění a pojištění odpovědnosti. U pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a havarijního pojištění lze očekávat, že již k dalšímu propadu nebude docházet, protože pod vlivem konkurenčního tlaku dosáhly sazby pojistného minima ekonomické rentability v tomto odvětví. V příštích letech by po aktuální stabilizaci mohlo dojít i k pozvolnému růstu sazeb, neboť inkasované pojistné již stěží postačuje na krytí vzniklých škod a souvisejících nákladů z důvodu cenového růstu oprav vč. náhradních dílů, zvyšování hodnoty nových vozů.

Pokračující tlak na snižování sazeb pojistného u řady produktů neživotního pojištění podporovaný rozšiřováním webových srovnávačů vede pojišťovny ke zjednodušování pojistných produktů a ke snižování pojistného na historická minima. Přetrvávající cenová válka je zdánlivě příjemná pro klientelu, avšak pojistný trh tímto ztrácí svoji rozmanitost a inovativnost spočívající v individuálních kvalitativních rozdílech jednotlivých produktů.

Vývoj v neživotním pojištění odráží také chování na straně poptávky. Vzhledem k nižším ekonomickým dopadům vypovídání smluv neživotního pojištění je vyvážení se z jejich pojistné ochrany častější než u životního pojištění, u něhož smluvní podmínky (zejména podmínky výpovědi smlouvy) předpokládají delší trvání smluvního vztahu.

Z pohledu pojišťoven je ale možné hodnotit rok 2012 u neživotního pojištění jako relativně příznivý, a to díky nižšímu výskytu přírodních katastrof, s výjimkou zvýšených nároků na likvidaci škod na majetku vlivem letních bouřek. Podle údajů České kanceláře pojistitelů překročily tyto náklady na pojistná plnění částku 1 mld. Kč.

⁴¹ PS = pojistná smlouva, počet smluv v životním pojištění nezahrnuje smlouvy za doplňková pojištění.

7.2. Hospodaření pojišťoven

Ekonomické výsledky pojišťoven jsou dlouhodobě stabilní. Bilanční suma se zvýšila o 7,7 % a její výše dosáhla necelých 470 mld. Kč. V roce 2012 vykázaly pojišťovny zisk (po zdanění) 12,4 mld. Kč, což představuje meziroční růst o cca 35 %. Hodnota zisku byla ovlivněna úsporami v nákladech a vyššími výnosy z finančního umístění. Na ziskovosti se proti minulým letům více podílel výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění. Pro budoucí vývoj rentability pojišťoven by mohlo mít nepříznivé důsledky, kdyby dlouhodobě pokračovala rychlejší dynamika nákladů na pojistná plnění před růstem hrubého předepsaného pojistného (viz tabulka 7.1).

Rostoucí hodnota technických rezerv dává předpoklady, že plnění budoucích závazků nebude ohroženo. Objem finančního umístění vzrostl o 7 % a dosáhl hodnoty 407,9 mld. Kč. Umístění technických rezerv je v souladu s příslušnými předpisy konzervativní - 69 % je jich umístěno do dluhových cenných papírů a 19 % do majetkových cenných papírů (viz tabulka P2.7 v příloze). Disponibilní míra solventnosti v životním pojištění převyšuje požadovanou míru solventnosti více než trojnásobně a obdobný poměr je i u neživotního pojištění.

Technická úroková míra, která představuje zaručený podíl na výnosech z finančního umístění, zůstala po celý rok 2012 na úrovni 2,5 %. Na počátku roku (od 21. 1. 2013) ČNB rozhodla na základě vývoje na finančním trhu o jejím snížení na hodnotu 1,9 %, což se do budoucna zřejmě může promítnout ve snížení atraktivnosti klasických životních pojištění z pohledu instrumentu zhodnocujícího vložené prostředky. Na druhou stranu by uvedené snížení mělo posílit budoucí finanční stabilitu pojišťoven, jelikož sazba na úrovni 2,5 % neodpovídala reálným výnosům, které lze dosahovat při aktuální situaci na finančních trzích.

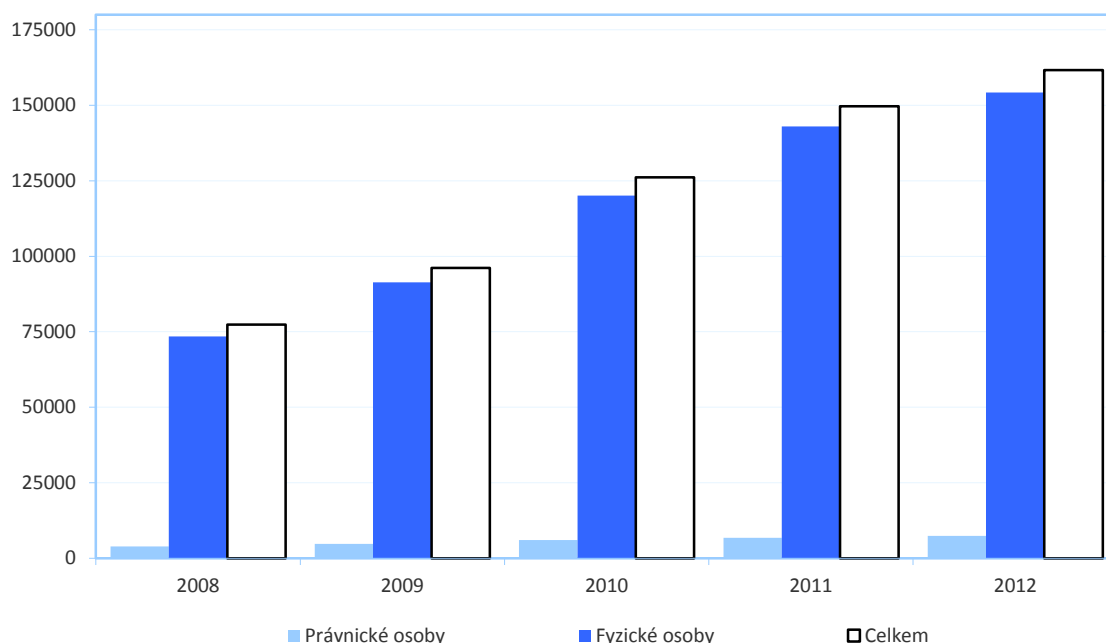
Hospodaření pojišťoven dále ovlivňuje boj proti pojistným podvodům. V průběhu roku 2012 odhalily pojišťovny podle statistiky ČAP pokusy o podvod v objemu více než 1 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 27 %. Nejvyšší počet prokázaných případů byl tradičně v pojištění odpovědnosti z provozu vozidel a v havarijním pojištění. Ačkoliv tento ukazatel klesl téměř o pětinu, výše prokázané hodnoty pojistných podvodů přesáhla 371 mil. Kč a byla o 13 % vyšší než v roce 2011. V pojištění osob se prokázalo odhalit pojistné podvody za cca 120 mil. Kč, což představuje meziroční nárůst o 35 %.

Vlivem investic do nového softwarového vybavení, detekčních a analytických systémů, které napomáhají nejzávažnější podvody odhalovat, pojišťovny dosahují vyšší průměrné prokázané hodnoty na jeden odhalený případ. Od ledna 2012 se devět významných pojišťoven zapojilo do Systému výměny informací o podezřelých okolnostech, který napomáhá odhalovat pojistné podvody napříč celým trhem, např. vícenásobné uplatnění stejné škody. Lze předpokládat, že do systému se postupně zapojí i další pojišťovny.

7.3. Zprostředkování pojištění

Růst počtu pojišťovacích zprostředkovatelů pokračoval obdobně jako v minulých letech (viz graf 7.2). Ke konci roku 2012 prošlo registrací již 161,6 tis. subjektů (viz tabulka 7.2). Nejvíce jich je registrováno v kategorii podřízený pojišťovací zprostředkovatel a výhradní pojišťovací agent. Zároveň bylo 13,7 tis. zprostředkovatelům odebráno povolení k činnosti, většinou na jejich vlastní žádost.

Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů

Pramen: ČNB

Připravená legislativní norma, jejímž účelem by mělo být zejména zjednodušení celkového systému, zpřehlednění jednotlivých kategorií zprostředkovatelů a zvýšení ochrany spotřebitele byla již schválena vládou a v roce 2013 by měla být projednávána Parlamentem ČR. Očekává se, že jejím přijetím by mohlo dojít i ke snížení počtu subjektů, zejména těch, kteří mají oprávnění, ale řadu let již zprostředkovatelskou činnost aktivně nevykonávají.

Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)⁴²

Subjekt (registrace k 31.12.)	2011			2012			Meziroční změna (%)		
	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem	FO	PO	celkem
VPZ	13 047	333	13 380	13 462	343	13 805	3,2	3,0	3,2
PPZ	85 950	2 264	88 214	93 412	2 508	95 920	8,7	10,8	8,7
VPA	36 146	275	36 421	39 322	308	39 630	8,8	12,0	8,8
PA	571	949	1 520	582	1 018	1 600	1,9	7,3	5,3
PM	181	630	811	185	678	863	2,2	7,6	6,4
SLPU	71	128	199	88	135	223	23,9	5,5	12,1
PZ EU	6 988	2 196	9 184	7 170	2 419	9 589	2,6	10,2	4,4
Celkem	142 954	6 775	149 729	154 221	7 409	161 630*	7,9	9,4	7,9

Pramen: ČNB

* z toho 13,7 tis. subjektům byla licence odebrána.

8. PENZIJNÍ PŘIPOJIŠTĚNÍ

Rok 2012 znamenal pro sektor penzijního připojištění významný předěl. Jde o poslední rok, kdy fungoval prakticky v nezměněné podobě od doby svého vzniku v roce 1994. V rámci důchodové reformy bylo rozhodnuto, že se stávající penzijní fondy k 30. 11. 2012 uzavrou a noví zájemci o dobrovolné spoření na penzi budou moci vstupovat již jen do nových účastnických fondů od počátku roku 2013. Jak je vysvětleno dále, toto

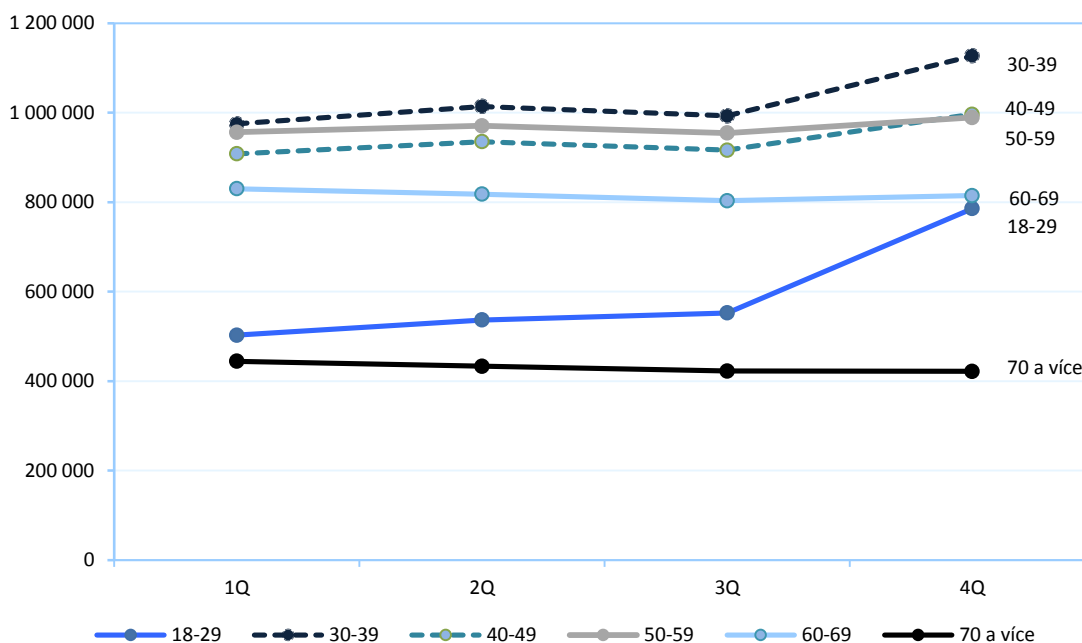
⁴² Legenda: VPZ = vázaný pojišťovací zprostředkovatel, PPZ = podřízený pojišťovací zprostředkovatel, VPA = výhradní pojišťovací agent, PA = pojišťovací agent, PM = pojišťovací makléř, SLPU = samostatný likvidátor pojistných událostí, PZ EU= pojišťovací zprostředkovatel "zahraniční", tzv. notifikované subjekty, FO = fyzické osoby a PO = právnické osoby.

opatření se projevilo již v číslech za rok 2012, zejména v počtu účastníků, jejich struktuře a výši průměrného měsíčního příspěvku.

Prostředky spravované penzijními fondy dosáhly celkové výše 246,6 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 6,2 %. Dynamika se oproti minulým rokům zpomalila, a to i přesto, že samotné roční příspěvky účastníků (25,5 mld. Kč) rostly nejrychleji za posledních pět let (o 8,8 %).

Počet účastníků v průběhu roku 2012 stoupl o 569 tis. a dosáhl tak úrovně 5,1 mil. Byl tím narušen trend posledních let, který vykazoval určité náznaky stagnace zdůvodňované relativní nasyceností trhu. Z grafu 8.1 je patrné, že k nárůstu došlo až v závěru roku 2012 - z celkového ročního přírůstku účastníků (569 tis.) vstoupilo v samotném 4. čtvrtletí 493 tis. osob. Tento skok přímo souvisel s možností uzavřít smlouvu podle původních podmínek pouze do konce listopadu 2012. Řada účastníků na poslední chvíli vstoupila do starého systému a zajistila si možnost sjednání výsluhové penze, garanci nezáporného zhodnocení a výhodnější podmínky výběru peněz podle původních penzijních plánů. Do budoucna jim však zůstává možnost přestupu do nových účastnických fondů. Zda toho využijí, ukáží až data v následujících letech. Z grafu 8.1 je také vidět, že se urychlené uzavírání smluv za starých podmínek týkalo zejména osob ve věkových kategoriích do 18 až 29 a 30 až 39 let, o něco méně pak v kategorii 40 až 49 let. Naopak osob ve věku nad 50 let se vstup do penzijních fondů na poslední chvíli prakticky netýkal.

Graf 8.1: Počet účastníků dle věkové struktury v jednotlivých čtvrtletích roku 2012

Pramen: MF

Tabulka 8.1 ukazuje vývoj ve věkové struktuře účastníků penzijního připojištění v podrobnějším členění (oproti grafu 8.1). Absolutně nejvyšší přírůstek v roce 2012 byl u druhé nejmladší věkové skupiny (20 až 29 let) a z relativního pohledu si nejlépe vedli nejmladší účastníci (do 19 let). Tyto kategorie přitom v minulosti vykazovaly nejnížší absolutní přírůstky nových smluv (v r. 2011 u těchto věkových skupin došlo dokonce k úbytku). Zvýšení počtu smluv účastníků do 30 let o téměř 240 tis. ukazuje, že i mladá generace si pozvolna začíná uvědomovat svoji odpovědnost za budoucnost v postproduktivním období. Rovněž u střední generace (30 až 49 let) dochází k poměrně značným přírůstkům. U starších věkových skupin (nad 50 let) jsou relativní i absolutní přírůstky nižší, protože penetrace trhu je zde již značná a nerozhodnutých potencionálních účastníků přirozeně ubývá s blížícím se nárokem na důchod.

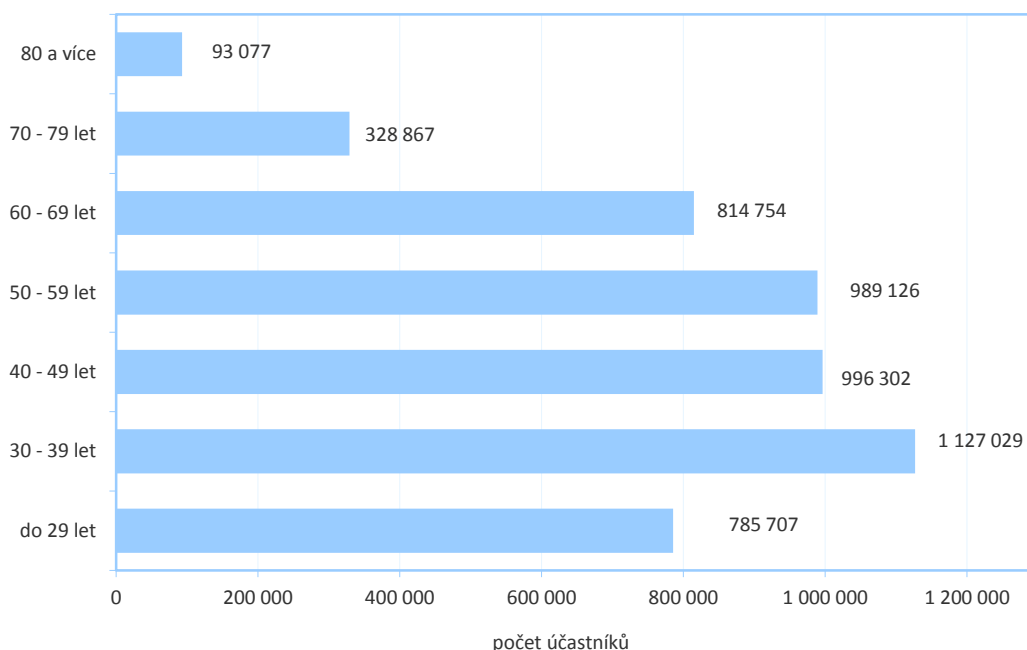
Tabulka 8.1: Počet účastníků penzijního připojištění dle věku

K 31.12.	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna	
						abs.	(%)
18 – 19 let	22 526	23 433	22 150	19 569	67 014	47 445	242,4
20 – 29 let	512 496	530 382	537 701	526 835	718 693	191 858	36,4
30 – 39 let	867 574	927 964	965 683	977 023	1 127 029	150 006	15,4
40 – 49 let	807 665	839 614	867 483	885 169	996 302	111 133	12,6
50 – 59 let	1 010 509	1 008 265	998 104	973 152	989 126	15 974	1,6
60 – 69 let	682 601	729 339	765 997	786 776	814 754	27 978	3,6
70 – 79 let	245 558	267 966	292 809	311 402	328 867	17 465	5,6
80 a více	58 307	67 559	77 847	85 795	93 077	7 282	8,5
Celkem	4 207 236	4 394 522	4 527 774	4 565 741	5 134 862	569 121	12,5

Pramen: MF

Vzhledem k celkovému vysokému počtu účastníků penzijního připojištění (5,1 mil) se výše popsané přírůstky na konci roku 2012 příliš neodrazily ve výsledné věkové struktuře. Z grafu 8.2 vyplývá, že stále dominuje tzv. střední generace (30 – 59 let), tj. osoby v produktivním věku se statisticky vyššími a stabilnějšími příjmy, které dávají předpoklad k vytváření finanční rezervy na stáří. Absolutně nejvyšší počet účastníků tvoří třicátníci. Pozitivní je, že i téměř 800 tis. smluv je evidováno u osob ve věku do 29 let.

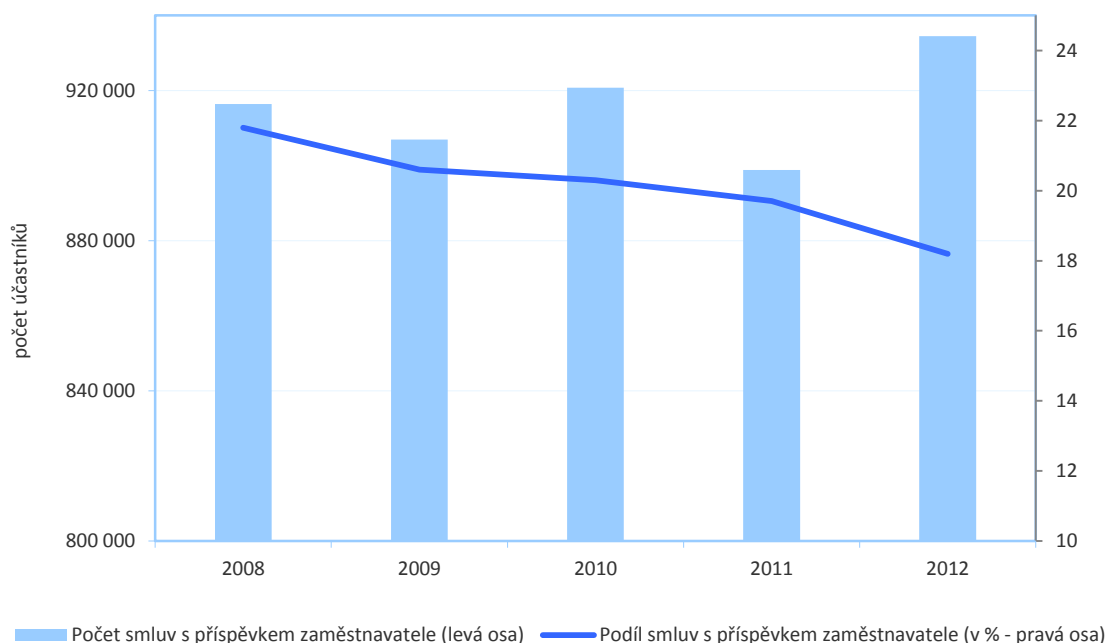
Graf 8.2: Věková struktura účastníků penzijního připojištění

Pramen: MF

Jak je vidět z grafu 8.3, počet účastníků, kterým přispívá na penzijní připojištění zaměstnavatel, v jednotlivých letech kolísá. V roce 2012 mírně vzrostl (o 4 %) a dosáhl hodnoty 934,4 tis. V relativním vyjádření se však jedná o pokračování klesajícího trendu, neboť rychleji rostoucí celkový počet smluv nebyl následován odpovídající reakcí zaměstnavatelů. Důvodem, proč zaměstnavatelé přispívají jen 18 % účastníků penzijního připojištění, mohou být mj. úsporná opatření v podnikové sféře. Vzhledem k tomu, že je příspěvek zaměstnavatele často využíván jako motivační a stabilizační faktor, se objevuje nejčastěji u účastníků ve věkovém rozpětí 35 – 59 let. Naopak u mladších zaměstnanců není příliš častý (mj. z důvodu vyšší fluktuace).

Graf 8.3: Počet penzijních připojištění, na která přispíval účastníkům zaměstnavatel⁴³

Pramen: MF

Jak je patrné z tabulky 8.2, penzijní fondy v posledním roce existence „starého“ systému zredukovaly náklady příštích období připadající na neukončená penzijní připojištění. Vedení fondů se několik posledních let připravovalo na očekávanou transformaci na penzijní společnosti a související oddělení majetku, proto učinilo konkrétní opatření, která urychlovala odpisy nákladů příštích období s cílem co nejméně zatížit hospodaření nových penzijních společností. Zůstatek položky náklady příštích období byl v rámci oddělení majetku na konci roku 2012 převeden do bilance penzijní společnosti (více o oddělení majetku v části 8.1).

Přestože náklady na distribuci produktů penzijního připojištění meziročně absolutně vzrostly o cca 80 %, ukazatel akvizičních nákladů vztahený na novou smlouvu poklesl o 27 % a vrátil se zpět na hodnotu z roku 2010. Ke snížení kromě vlivu značného nárůstu počtu smluv přispěla i poměrně vysoká publicita a povědomí občanů ohledně ukončení stávajícího systému penzijního připojištění, proto nebylo potřeba ze strany penzijních fondů vynakládat tak vysoké částky k získání nového klienta jako v minulosti.

Tabulka 8.2: Akviziční náklady v penzijním připojištění

Kč, průměr	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna	
					abs.	(%)
Náklady na novou smlouvu	3 365	3 184	4 249	3 103	-1 146	-27,0
Náklady příštích období k počtu neukončených PP	883	777	580	457	-123	-21,2

Pramen: MF, ČNB

Průměrný měsíční účastnický příspěvek se v roce 2012 také poměrně výrazně zvýšil (o 5,3 %) a dosáhl 465 Kč.⁴⁴ Jak ukazuje tabulka 8.3, k nárůstu docházelo v průběhu celého roku (viz průměry za jednotlivá čtvrtletí), nicméně k zásadnímu skoku došlo na konci roku. To vysvětluje již zmíněný zvýšený příliv nových účastníků, kteří uzavírali smlouvy v průběhu října a listopadu za „starých“ podmínek. Protože do konce roku zbývalo jen velmi málo času, řada z nich si zřejmě rovnou nastavila svoji měsíční úložku tak, aby odpovídala novým podmínkám státního příspěvku od ledna 2013 (viz část 8.1). Například počet účastníků, kteří přispívají 1 000 až 1 099 Kč, stoupl na konci roku 2012 o 45 %, v kategorii nad 2 000 dokonce o 217,3 %.

⁴³ Údaje k 31.12. daného roku.

⁴⁴ Jedná se o průměr za celý kalendářní rok 2012, proto je hodnota nižší než průměr ve 4. čtvrtletí 2012 uvedený v tabulce 8.3.

V návaznosti na vyšší průměrný účastnický příspěvek v roce 2012 a rostoucí počet účastníků byl vyplacen i vyšší průměrný státní příspěvek na jednoho účastníka, jak ukazuje tabulka 8.3.

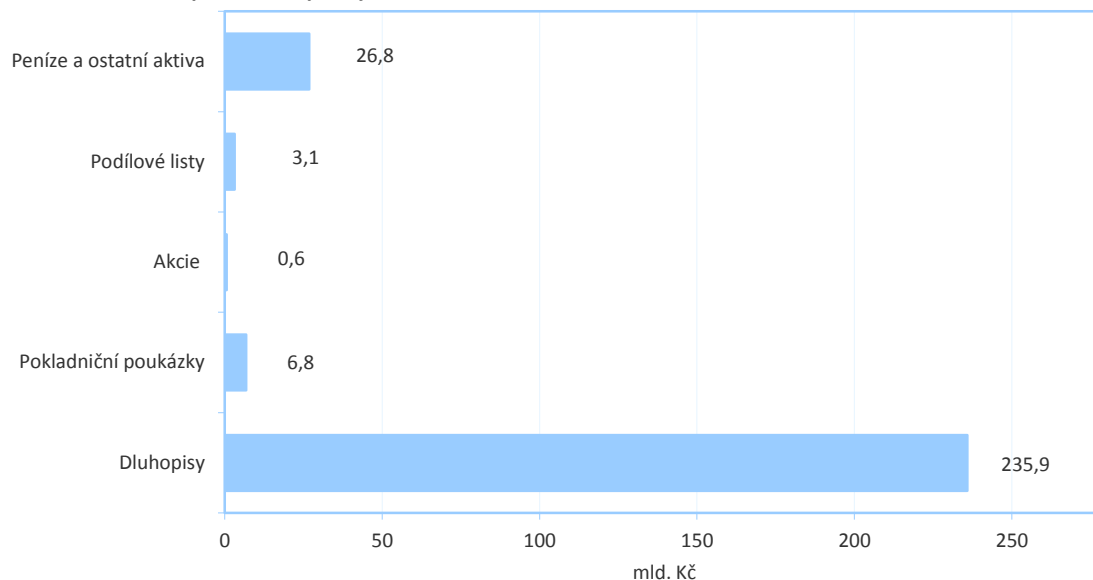
Tabulka 8.3: Rozložení průměrné výše měsíčních příspěvků

Průměr, Kč/měsíc	2008	2009	2010	2011	2012	2012				Meziroční změna	
						1Q	2Q	3Q	4Q	abs.	(%)
Účastnický příspěvek	450,5	443,9	439,6	441,7	465,0	434,0	447,9	466,7	511,3	23,3	5,3
Státní příspěvek	104,9	105,2	105,0	105,4	108,0	105,5	106,9	109,3	110,4	2,6	2,5

Pramen: MF

Investiční portfolio penzijních fondů (viz graf 8.4) si zachovává výrazně konzervativní charakter, který vyplývá z regulatorního rámce a zároveň je jednou z hlavních příčin nízkého zhodnocování účastníky vložených prostředků. Podíl dluhopisů činí 84 %, akciový podíl v portfoliu nedosahuje ani 1 %. Necelých 11 % připadá na hotovost a ostatní aktiva. Ostatní položky mají minoritní podíl.

Graf 8.4: Umístění prostředků penzijních fondů ke konci roku

Pramen: APF ČR

Další ukazatele vývoje penzijního připojištění nad rámec tabulek a grafů v této části Zprávy a kompletní časové řady od roku 2002 jsou uvedeny (bez dalšího komentáře) v příloze – tabulka P2.6.

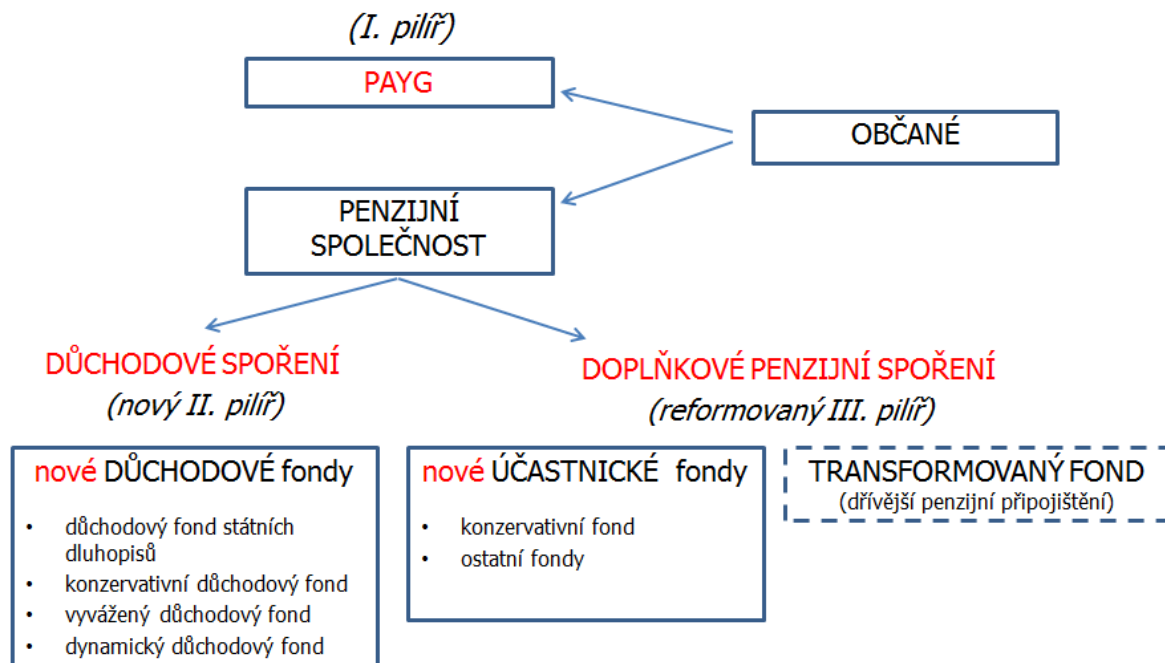
8.1. Reforma penzijního systému

O nutnosti reformy penzijního systému se v ČR vedla diskuse již od 90. let minulého století, a to především kvůli dlouhodobě nepříznivému demografickému vývoji naší populace, jehož důsledkem je neudržitelnost stávajícího průběžně financovaného systému penzí. Vzhledem k vysoké závislosti české populace na důchodech ze státního pilíře a nedostatečné diverzifikaci příjmů pro důchodový věk není změna parametrů průběžného systému (tzv. malá důchodová reforma) dostačující, a bylo tedy nutné navrhnout úpravu, resp. rozšíření systému jako celku (tzv. velká důchodová reforma). S tím souvisí i reforma dosavadního penzijního připojištění, které sice již druhou dekádu představuje doplňkový zdroj příjmů ve stáří, nicméně průměrné úspory díky nízkým měsíčním příspěvkům (viz tabulka 8.3) dosahují velmi nízkých částek (průměrně cca 48 000 Kč na účastníka ke konci roku 2012). Dosažená míra zhodnocení v mnoha případech ani nedosáhla úrovně inflace, což vedlo k reálnému znehodnocení úspor.

Cíle důchodové reformy jsou následující: udržitelnost vývoje veřejných financí, rozdělení/rozložení rizik snížením závislosti na I. pilíři, zvýšení zásluhovosti a individuální odpovědnosti a posílení mezigeneračních

vazeb v rodině. K jejich naplnění byl stávající důchodový systém rozšířen o nový II. pilíř a od počátku roku 2013 je tedy třípilířový, jak ukazuje schéma 9.1. Ve III. pilíři byly provedeny úpravy směřující k dosažení vyššího potenciálu zhodnocení prostředků (zrušení povinnosti dosahovat roční nezáporné zhodnocení prostředků, oddělení majetku penzijního fondu od úspor jeho klientů a zavedení regulace úplaty penzijní společnosti za správu prostředků klientů) a k vyšším měsíčním úložkám (změna parametrů státního příspěvku).

Schéma 9.1: Nová struktura penzijního systému od roku 2013

Zdroj: MF

I. pilíř představuje důchodové pojištění, tedy státní povinný průběžně financovaný systém. Základním principem tohoto pilíře je průběžné financování, kdy jsou důchody současných penzistů vypláceny z prostředků státního rozpočtu. Úlohou tohoto pilíře je solidárně zajistit přiměřenou výši důchodů pro ty občany, kteří platili po většinu života důchodové pojištění. Úpravy parametrů I. pilíře byly předmětem tzv. malé důchodové reformy.⁴⁵

II. pilíř (důchodové spoření) představuje nově zavedenou možnost fondového důchodového spoření (tzv. opt-out). Základním principem je celoživotní důchodové spoření u vybrané penzijní společnosti, a to ve výši 5 % z hrubé mzdy v daném měsíci (zaměstnanec). Zjednodušeně lze říci, že toto spoření spočívá ve vyvedení 3 % z hrubé mzdy odváděných v rámci důchodového pojištění na soukromý individuální účet za podmínky dodatečné vlastní platby ve výši 2 % ze základu pro výpočet odvodu na důchodové pojištění.⁴⁶ Účast v tomto pilíři je dobrovolná, avšak bez možnosti vystoupení ze systému po zaregistrování smlouvy o důchodovém spoření. Nevratnost tohoto kroku zabezpečuje účel II. pilíře – celoživotním spořením vytvořit dostatečné prostředky k doplnění státního důchodu. Prostředky v II. pilíři nelze postihnout exekucí po dobu spořicí fáze. V případě úmrtí účastníka v průběhu spoření se naspořené prostředky stávají předmětem dědictví. Účast je obecně umožněna lidem do 35 let, zájemci starší se musí pro vstup do II. pilíře rozhodnout do 1. 7. 2013.

Při uzavírání smlouvy s penzijní společností si účastník volí investiční strategii, která by měla vycházet z jeho rizikového profilu. Ten by měl být zjištěn při uzavírání smlouvy na základě rozhovoru se zájemcem a vyplněním

⁴⁵ V roce 2011 byla přijata tzv. malá důchodová reforma reagující zejména na rozhodnutí Ústavního soudu, který konstatoval přílišnou solidárnost stávajícího penzijního systému. Jejím cílem bylo zvýraznit prvek zásluhovosti u vysoko příjmových zaměstnanců, nejnižších platových skupin se reforma nedotkla. Reforma rovněž změnila věk odchodu do důchodu ve smyslu jeho prodloužení podle aktuálního věku dožití.

⁴⁶ V praxi tedy je za účastníka II. pilíře z jeho měsíční hrubé mzdy odvedeno 30 % – tento odvod je rozdělen na část směřovanou do státního rozpočtu (25 % z hrubé mzdy) a část převedenou na individuální účet účastníka u penzijní společnosti (5 % z hrubé mzdy).

a vyhodnocením dotazníku. Zákon ukládá penzijním společnostem nabízet účastníkům 4 důchodové fondy – dynamický, vyvážený, konzervativní a fond státních dluhopisů. Pro každý z těchto důchodových fondů jsou zákonem stanoveny investiční limity. Účastník si může volit vlastní investiční strategii v podobě rozložení svých prostředků do jednotlivých fondů u jedné penzijní společnosti, anebo zvolit strategii životního cyklu, v rámci které dochází k automatickým změnám v alokaci příspěvků dle předem daného schématu. S cílem eliminovat negativní dopad výkyvů na finančním trhu při volbě dynamické strategie na účastníka ke konci spořicí fáze, je upravena povinnost penzijní společnosti automaticky přesouvat prostředky do konzervativnějších důchodových fondů. Mění se rozložení prostředků v jednotlivých důchodových fondech v závislosti na věku účastníka je označováno jako tzv. autopilot.

Jedním z cílů II. pilíře penzijního systému je jeho nízkonákladovost. Legislativně je proto stanovena maximální výše úplaty za obhospodařování majetku a úplaty za zhodnocení majetku v důchodových fondech. Náklady na správu prostředků účastníka by tak měli být u důchodových fondů podstatně nižší, než u srovnatelných fondů kolektivního investování. Zákon také limituje některé náklady samotných penzijních společností - odměnu za nabízení a zprostředkování uzavření smlouvy omezuje na maximálně 3,5 % průměrné mzdy, což v současnosti představuje cca 840 Kč, a limituje i náklady na propagaci, reklamu a podporu prodeje.

Značný důraz je kladen na bezpečnost vložených prostředků klientů. Peníze na individuálních penzijních účtech spravují penzijní společnosti, z nichž většina vznikla přeměnou původních penzijních fondů, které již 18 let úspěšně působí na finančním trhu ČR (viz tabulka 8.4, druhý sloupec). Jedná se tedy o subjekty s dostatečně dlouhou historií. Penzijní společnosti a životní pojišťovny zapojené do výplatní fáze podléhají regulaci MF a dohledu ČNB. Další opatření podporující bezpečnost prostředků je oddělení majetku účastníků od majetku akcionářů, resp. správce. Toto pravidlo platí od počátku roku 2013 také pro fungování III. pilíře. Správce, tedy penzijní společnost, sám s majetkem klientů disponovat nemůže. Veškeré operace provádí na pokyn správce depozitář. Depozitář prověřuje, zda jsou transakce v souladu se zákonem. Za účinnou kontrolu odpovídá svým majetkem. Vůči penzijním společnostem je tedy uplatňován princip několikastupňové kontroly. Při případném ukončení činnosti penzijní společnosti by správa důchodových fondů přešla podle rozhodnutí ČNB pod jiného správce.

Nárok na čerpání naspořených prostředků z II. pilíře vzniká účastníkovi nejdříve dnem, kdy je mu přiznán starobní důchod z I. pilíře. Výplatní fázi budou provádět životní pojišťovny s oprávněním pro tuto činnost. Účastník důchodového spoření bude mít na výběr tři možnosti jak naspořené prostředky čerpat:

- doživotní starobní důchod, kdy jeho výplata končí smrtí účastníka,
- doživotní starobní důchod se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu po dobu 3 let a
- rentu na dobu 20 let.

Jak ukazuje tabulka 8.4, v rámci penzijního systému působí 11 penzijních společností.⁴⁷ Zatímco správu prostředků v rámci III. pilíře (viz dále) provádějí všechny, 6 z nich také požádalo a získalo povolení k činnosti zahrnující správu důchodových fondů II. pilíře (viz 2. sloupec tabulky 8.4).

⁴⁷ Generali penzijní společnost však nenabízí nové účastnické fondy a pouze spravuje prostředky původních účastníků penzijního připojištění v transformovaném fondu.

Tabulka 8.4: Přehled licencovaných subjektů v II. a III. pilíři

Penzijní společnost	II. pilíř	III. pilíř
AEGON Penzijní společnost, a.s.	ne	ano
Allianz penzijní společnost, a.s.	ano	ano
AXA penzijní společnost a.s.	ne	ano
Conseq penzijní společnost, a.s.	ne	ano
Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s.	ano	ano
ČSOB Penzijní společnost, a.s., člen skupiny ČSOB	ano	ano
Generali penzijní společnost a.s.	ne	ano
ING Penzijní společnost, a.s.	ne	ano
KB Penzijní společnost, a.s.	ano	ano
Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.	ano	ano
Raiffeisen penzijní společnost a.s.	ano	ano

Pramen: ČNB

III. pilíř (doplňkové penzijní spoření) představuje dobrovolné spoření na stáří, které stát podporuje poskytováním státního příspěvku a daňovými úlevami. Do konce roku 2012 tuto funkci zastávalo penzijní připojištění, které se od počátku roku 2013 přeměnilo na doplňkové penzijní spoření, které nově nabízí možnost vstupu do některého z účastnických fondů. Stejně jako v důchodových fondech II. pilíře nesou účastníci v případě spoření v účastnických fondech investiční riziko, ovšem s potenciálem vyššího zhodnocení. Podmínky penzijního připojištění však stávajícím účastníkům zůstaly zachovány.

Penzijní společnosti nabízejí povinně jeden konzervativní účastnický fond se zákonem danými investičními limity. Vedle něj však mohou nabízet neomezené spektrum dalších účastnických fondů s různou strukturou portfolia (v rámci limitů daných zákonem). V prvních měsících roku 2013 zahájily penzijní společnosti své nabídky s obvykle 3 až 5 účastnickými fondy od konzervativních, které mají ve svém portfoliu nejméně riziková aktiva (státní dluhopisy, pokladniční poukázky, instrumenty peněžního trhu atd.), až po dynamické (akciové) s výrazně vyšším stupněm rizikovitosti, ale zároveň i možností vyššího výnosu. Některé penzijní společnosti zařadily do své nabídky také strategie či fondy životního cyklu, kdy je investiční strategie přizpůsobována věku účastníka. S rostoucím věkem účastníka se tak strategie mění od dynamické po konzervativní.

I v rámci doplňkového penzijního spoření je na ochranu účastníků před případnou ztrátou před fází čerpání důchodu z důvodu náhlých výkyvů finančních trhů upraven tzv. autopilot, kdy penzijní společnost převede nejpozději pět let před vznikem nároku na dávku veškeré prostředky účastníka do povinného konzervativního fondu.

Prostředky účastníků původního penzijního připojištění byly převedeny do transformovaných fondů, ve kterých zůstaly zachovány původní podmínky smluv, zejména garance tzv. nezáporného zhodnocení (tzv. „černá nula“, kdy účastník nenese investiční riziko), možnost výplaty výsluhové penze a podmínky ukončení smlouvy a výplaty dávek.

Vzhledem k tomu, že nové účastnické fondy i transformované fondy jsou, obdobně jako důchodové fondy II. pilíře, spravovány penzijními společnostmi, platí i ve III. pilíři výše popsaná opatření posilující bezpečnost úspor.

Výše státního příspěvku se od ledna 2013 změnila pro všechny účastníky bez ohledu na to, zda mají své prostředky alokovány do transformovaných či nových účastnických fondů. Srovnání nové a staré výše přímé státní podpory uvádí tabulka 8.5.

Tabulka 8.5: Přehled vyplaceného státního příspěvku v závislosti na příspěvku účastníka

Příspěvek účastníka (v Kč)	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000 a více
Státní příspěvek do 31.12.2012	50	90	120	140	150	150	150	150	150	150
Státní příspěvek od 1.1.2013	0	0	90	110	130	150	170	190	210	230

Pramen: MF

Oddělení majetku, které bylo již zmíněno v předchozích částech, zavedlo do III. pilíře regulaci úplaty za správu majetku. Zákon stanovuje její horní limit, ovšem volněji než v případě analogického limitu u II. pilíře. Výsledně by tyto změny spolu s odstraněním garantovaného ročního zhodnocení měly vést k vyšším výnosům nových účastnických fondů a ke zvýšení bezpečnosti prostředků účastníků.

Pro nové účastníky III. pilíře, resp. účastníky původního penzijního připojištění, kteří se rozhodnou pro přestup z transformovaného do některého z nových účastnických fondů, se také změnily podmínky ve výplatní fázi doplňkového penzijního spoření. Starobní penzi na určenou dobu, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu mohou čerpat při dosažení věku o 5 let nižšího než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod.⁴⁸ Podmínkou pro jednorázové vyrovnání je dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod.

Jednou z novinek je od roku 2013 možnost čerpání prostředků III. pilíře formou tzv. předdůchodů. Toto řešení je vhodné pro účastníky, kteří se blíží důchodovému věku, mají problém najít na pracovním trhu uplatnění a zároveň si naspořili dostatek prostředků v doplňkovém penzijním spoření. Pro tyto osoby byla doposud jediným řešením žádost o předčasný starobní důchod, což ale vedlo k citelné trvalé redukci jeho výše. Čerpáním předdůchodu se člověk stává státním pojištěncem (zdravotní pojištění je za něj hrazeno státem) a zachovává si výši nároku na starobní důchod, protože nevstupuje do předčasného důchodu. Musí však splnit několik podmínek. Předdůchod lze čerpat nejdříve 5 let před důchodovým věkem⁴⁹ a minimální doba čerpání byla stanovena na 2 roky. Výše měsíčního předdůchodu musí dosáhnout alespoň 30 % průměrné mzdy v ČR. Na počátku roku 2013 to tedy znamenalo mít v doplňkovém důchodovém spoření naspořeno alespoň 90 tis. Kč na každý plánovaný rok čerpání předdůchodu. Dávka předdůchodu musí být sjednána tak, aby byla vyplácena měsíčně, v neklesající výši a aby její výplatu nebylo možné přerušit nebo pozastavit.

9. VZTAH VLÁDNÍHO SEKTORU K FINANČNÍMU TRHU

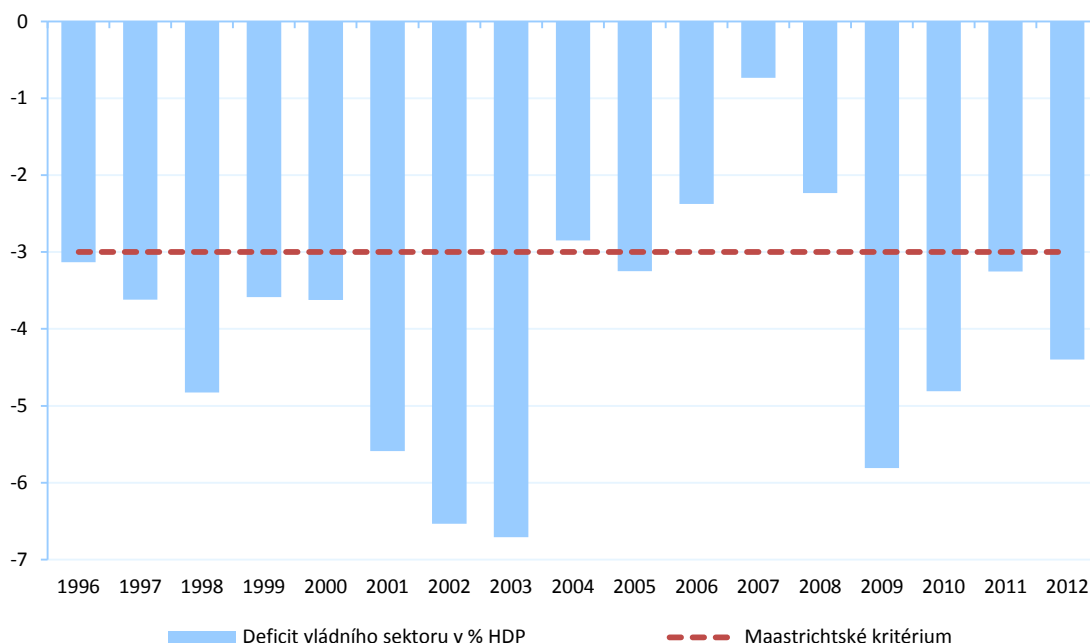
9.1. Hospodaření vládního sektoru

Podle předběžných údajů ČSÚ skončilo hospodaření vládního sektoru podle metodiky ESA95 v roce 2012 deficitem ve výši 4,4 % HDP. Oproti předchozímu roku se tak jedná o výrazné zhoršení ve výši 1,15 p.b. Tento výsledek je ovšem dán především zahrnutím kapitálového transferu ve výši 59 mld. Kč v souvislosti se schválením zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, a dále pak zahrnutím kapitálového transferu z důvodu plošných korekcí neuznaných evropských výdajů⁴⁹ ve výši přibližně 12 mld. Kč do roku 2012. Pokud bychom očistili výdajovou položku kapitálových transferů o tento vliv v celkové výši 71 mld. Kč, výsledný deficit v roce 2012 by dosáhl 2,5 % HDP, a oproti roku 2011 by tak došlo k výraznému zlepšení salda vládního sektoru o 0,8 p.b. Srovnání vývoje v delší časové řadě přináší graf 9.1. Pokles záporného salda vládního sektoru od roku 2010 lze vysvětlit konsolidačními opatřeními vlády, přičemž v roce 2013 se již předpokládá jeho snížení pod hranici maastrichtského kritéria, které činí 3 % HDP.

⁴⁸ Pro ženy platí důchodový věk jako pro muže stejného data narození.

⁴⁹ Jedná se o prostředky, které byly vládním sektorem vyplaceny konečným příjemcům. Prostředky z EU by ovšem neměly ovlivňovat deficit v metodice ESA95, a proto pokud je konečným příjemcem prostředků subjekt mimo vládní sektor, pak se příjmy a výdaje s tímto spojené odstraňují z bilance. Vzhledem k tomu, že nenastane u těchto zdrojů proplacení z EU, musí být následně připsán výdajový kapitálový transfer, který tento fakt reflektuje.

Graf 9.1: Vývoj deficitu vládního sektoru v % HDP od roku 1996

Pramen: MF

Celkové příjmy vzrostly oproti roku 2011 o necelé 1 % především kvůli dynamice daňových příjmů a příspěvků na sociální zabezpečení. Nejvýraznější růst zaznamenal výnos z daně z přidané hodnoty, který vzrostl o necelé 3 %, což je ve světle zvýšení snížené sazby této daně o 4 p.b. v roce 2012 pouze velmi mírný nárůst zapříčiněný poklesem spotřeby domácností.

Spotřební daně v roce 2012 naopak dokázaly svou velmi nízkou elasticitu vůči fluktuaci ve spotřebě domácností a i přes její propad vzrostly o 1,3 %. Z hlediska diskrečních opatření došlo u těchto daní pouze ke zvýšení daně z tabáku s relativně malým dopadem lehce převyšujícím 2 mld. Kč. Co se týče ostatních daní ze spotřeby, došlo v roce 2012 zavedením odvodu výnosu z loterií k výraznému nárůstu daní z loterií, sázek a her s diskrečním efektem 8,2 mld. Kč. Jako kompenzaci je ovšem v tomto případě nutné zvažovat i negativní vliv změn poplatků z hracích automatů. Celkový pozitivní vliv na saldo vládního sektoru je pak pouze přibližně 7 mld. Kč.

Výnos daně z příjmu fyzických osob vzrostl v roce 2012 o 1,1 %, kdy její růst byl poměrně výrazně brzděn diskrečními opatřeními v úhrnné výši kolem 8 mld. Kč (jednalo se hlavně o zvýšení slevy na dítě o 1 800 Kč ročně a ukončení přechodného snížení základní slevy na poplatníka).

U korporátní daně pak výnos poklesl o 0,4 %, přičemž zde nebyla provedena žádná diskreční opatření s výraznějším fiskálním dopadem. V současné době se zejména u korporátních daní jedná pouze o první odhad skutečnosti, který bude zpřesněn v říjnových Notifikacích vládního deficitu a dluhu na základě odevzdaných daňových přiznání. Příspěvky na sociální zabezpečení vzrostly o 1,3 %, jedná se v podstatě plně o autonomní vývoj.

Výrazný propad na příjmové straně oproti roku 2011 nastal u kapitálových transferů, které poklesly o 26,1 %. Hlavním důvodem je meziroční pokles investičních dotací o více než 12 mld. Kč. Jedná se především o snížení příjmových investičních dotací z EU, kterou jsou financovány zejména investice, kde konečným příjemcem je subjekt vládního sektoru.

Celkové výdaje vládního sektoru v roce 2012 vzrostly o 3,4 %, za čímž stojí dva výše zmiňované kapitálové transfery (majetkové vyrovnání s církvemi a korekce u dotací) v úhrnné výši 71 mld. Kč. V případě očištění o tyto transfery by došlo k meziročnímu poklesu výdajů pouze o necelé 1 %.

Vládní spotřeba vzrostla pouze o 0,4 % v roce 2012 a podtrhává tak snahu o úspornou politiku v tomto roce. Nejrychleji rostoucí významnou složkou vládní spotřeby byly naturální sociální dávky (výdaje spojené primárně se zdravotní péčí), které vzrostly o 2,4 %, z velké části bez zásahu vlády (jednalo se o autonomní vývoj). Pro rok 2012 sice bylo schváleno několik diskrečních opatření, jakými jsou zvýšení spoluúčasti pacientů či jiné změny v systému zdravotnictví (kategorizace lůžek, jednodenní chirurgie, platby léků), pozitivní efekt byl ovšem v podstatě kompenzován růstem snížené sazby daně z přidané hodnoty.

K úspornému vývoji došlo u mezispotřeby, která oproti roku 2011 poklesla o 1,8 % a o tento pokles se rovnoměrně podělil sektor ústřední vlády i místní vlády. Náhrady zaměstnancům pak vzrostly pouze o 0,6 % kvůli několika mzdovým úpravám (hlavně nárůst platů pedagogickým pracovníkům), k poklesu došlo především na místní úrovni.

K nejvýraznějšímu poklesu na výdajové straně (více než o 15 %) došlo u tvorby hrubého kapitálu. Největší pokles zde zaznamenaly subjekty v ústřední vládě (přibližně o 10 mld. Kč). Tento pokles indikuje spojitost s výše zmíněným poklesem příjmových investičních dotací z EU.⁵⁰ Na ústřední úrovni tak došlo pravděpodobně k poklesu investic z evropských zdrojů a v konečném důsledku jako úsporu pro vládní sektor lze brát pouze spolufinancování, které bude pravděpodobně v řádu jednotek mld. Kč. O přibližně 3 mld. Kč došlo také ke zlepšení v souvislosti s operacemi s použitými fixními aktivy. Přibližně o 6 mld. Kč pak poklesla nově pořízená hmotná fixní aktiva u místních vládních institucí, jejichž investiční dotace z EU se snížila pouze marginálně (cca o 1 mld. Kč), jedná se tak velmi pravděpodobně o pokles investic převážně z národních zdrojů, a to hlavně u územních samosprávných celků.

Další relativně výrazně klesající položkou na výdajové straně byly kapitálové transfery, které ovšem musí být pro tyto účely očištěny o dvě již zmiňované operace. V tomto případě se jedná o pokles přibližně o 6,5 mld. Kč, v němž dominantní část (5,5 mld. Kč) tvoří snížení kapitálových transferů u kapitoly Všeobecná pokladní správa, a který souvisí s diskrečním opatřením týkajícím se snížení státní podpory stavebního spoření. Ostatní výdajové položky se pak povětšinou vyvíjejí autonomně. Nicméně na jejich nižší než průměrné dynamice je do jisté míry vidět snaha o úspornou politiku. Díky tomu došlo k výraznému fiskálnímu úsilí napříč subjekty a transakcemi s akcentem na úsporu v investicích, kapitálových transferech a daňových diskrecích.

9.2. Výhled hospodaření vládního sektoru pro období 2013-2016

V roce 2013 očekáváme dosažení deficitu ve výši 2,8 % HDP, což by byl o 1,6 p.b. lepší výsledek než v roce 2012 (po očištění výsledku roku 2012 o majetkové vyrovnání s církvemi a korekce u evropských dotací by se pak jednalo naopak o meziroční zhoršení o 0,3 p.b.). Stále ovšem zůstává 0,1 p.b. pod cílem, který je v současné době stanovený pro rok 2013.

Z pohledu příjmů je v daňové oblasti pro rok 2013 připraveno několik diskrečních změn. Celková opatření na příjmové straně (především úpravy daní a sociálních příspěvků) jsou odhadována na více než 20 mld. Kč. Nejpodstatnější jsou změny sazeb DPH s očekávaným dopadem cca 15 mld. Kč a úpravy u DPFO (např. zrušení slevy pro důchodce, omezení výdajových paušálů, solidární přírážka 7 %) v celkové výši téměř 7 mld. Kč. Naopak negativní dopad na vládní sektor na příjmové straně bude mít úprava důchodového systému, kde se předpokládá výpadek pro tento rok ve výši přibližně 6 mld. Kč. U spotřebních daní pak pokračuje zvyšování sazeb spotřební daně u tabákových výrobků.

Na výdajové straně pak mezi nejvýraznější diskreční opatření patří změna valorizačního vzorce pro důchody s dopadem 9,5 mld. Kč, zefektivnění systému veřejných zakázek a snížení výdajů kapitol dle vázání v předešlém roce (téměř 13 mld. Kč).

Střednědobý výhled rozpočtu pro roky 2014–2016 předpokládá téměř stabilní poměr negativního salda vládního sektoru mezi 2,8 % a 2,9 % HDP. MF predikuje, že tohoto výsledku bude dosaženo i přes očekávanou vysoce zápornou produkční mezeru v letech 2013 a 2014 kolem 3 % potenciálního produktu, tj. v obdobné průměrné roční výši jako v roce 2009, kdy schodek vládního sektoru atakoval téměř 6% hranici.

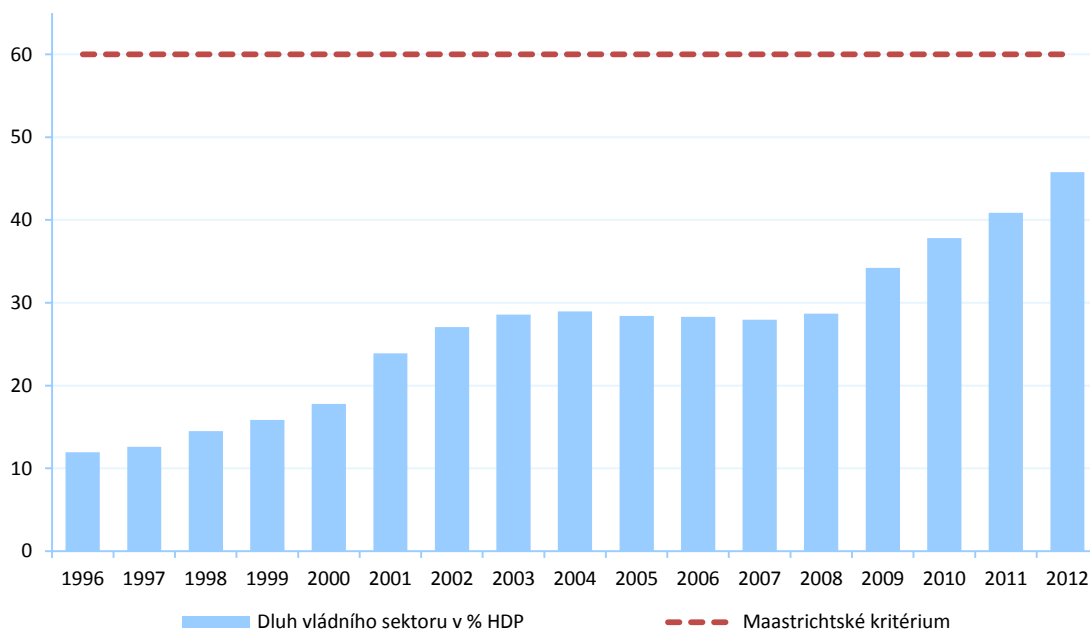
⁵⁰ Snížení akruální dotace znamená snížení výdajů označených jako evropské v případě, kdy je konečným příjemcem subjekt vládního sektoru.

9.3. Dluh vládního sektoru s akcentem na státní dluh

Celkový dluh vládního sektoru dosáhl ke konci roku 2012 hodnoty 45,8 % HDP. Dle aktuální predikce se předpokládá pokračování růstu nominální hodnoty dluhu v celém střednědobém výhledu. Vzhledem ke zbrzdění tempa konsolidace i nižšímu růstu HDP pak MF predikuje rovněž nárůst dluhové kvóty v celém horizontu. V relativním vyjádření k HDP by měl dluh vzrůst z hodnoty 48,5 % v roce 2013 až na 51,9 % v roce 2016.

Graf 9.2 ilustruje vývoj dluhu vládního sektoru v % HDP od roku 1996. Je z něj patrný nárůst dluhu od propuknutí světové finanční krize v roce 2008, který lze vysvětlit zejména nárůstem cyklického deficitu, resp. klesající fází hospodářského cyklu, kdy do státního rozpočtu plyne méně příjmů. I přes tento strmý nárůst se dluh vládního sektoru pohybuje výrazně pod hranicí maastrichtského kritéria, které činí 60 % HDP. Při pohledu na distribuci vládního dluhu mezi jednotlivé úrovně vlády je patrný rozhodující podíl subsektoru ústředních vládních institucí, který v roce 2012 tvoří 94 % celkového dluhu, přičemž v horizontu predikce by měl tento podíl mírně narůstat. Naprosto rozhodující vliv na dluhovou kvótu má potom vývoj dluhu především státního rozpočtu (dále státní dluh).

Graf 9.2: Vývoj dluhu vládního sektoru v % HDP od roku 1996

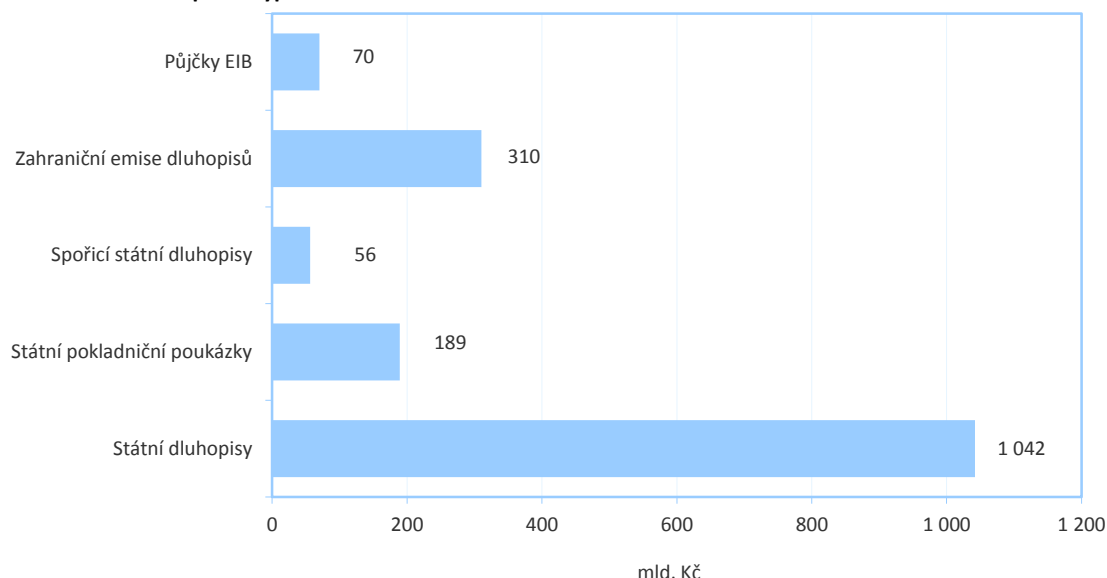

Pramen: MF

Při koncipování střednědobé dluhové strategie státu je věnována hlavní pozornost refinančnímu a tržnímu riziku, která představují nejvýznamnější zdroje nejistoty financování. Jejich stabilizace se ukazuje jako stěžejní obzvláště v obdobích nadprůměrné volatility na mezinárodních finančních trzích a zvýšené nejistoty investorů, čehož jsme byli v minulé, ale i současné době svědky, a je velmi pravděpodobné, že tomu tak bude i v budoucnu. Klíčovým ukazatelem pro posouzení refinančního rizika, je podíl krátkodobého státního dluhu na celkovém státním dluhu, který se v roce 2012 pohyboval v rozmezí 17,9 – 21,4 %, ke konci roku 2012 činil 17,9 %. Predikovaná hodnota podílu krátkodobého státního dluhu v letech 2013 až 2016 nepřekročí hranici 20 %, což představuje dostatečnou rezervu od stanovené limitní hranice, která je počínaje rokem 2012 stanovena na úrovni 25 %. Vedle krátkodobého dluhu je aktivně řízen i dluh střednědobý (splatný do 5 let), pro jehož podíl na celkovém státním dluhu je od roku 2012 nastavena maximální limitní hranice na úrovni 70 %.⁵¹ Díky tomu je řízení refinančního rizika rozloženo mezi krátkodobý a střednědobý státní dluh.

⁵¹ Podíl střednědobého státního dluhu na celkovém státním dluhu ke konci roku 2012 činil 52,7 %.

Graf 9.3: Státní dluh podle typu instrumentu ke konci roku 2012

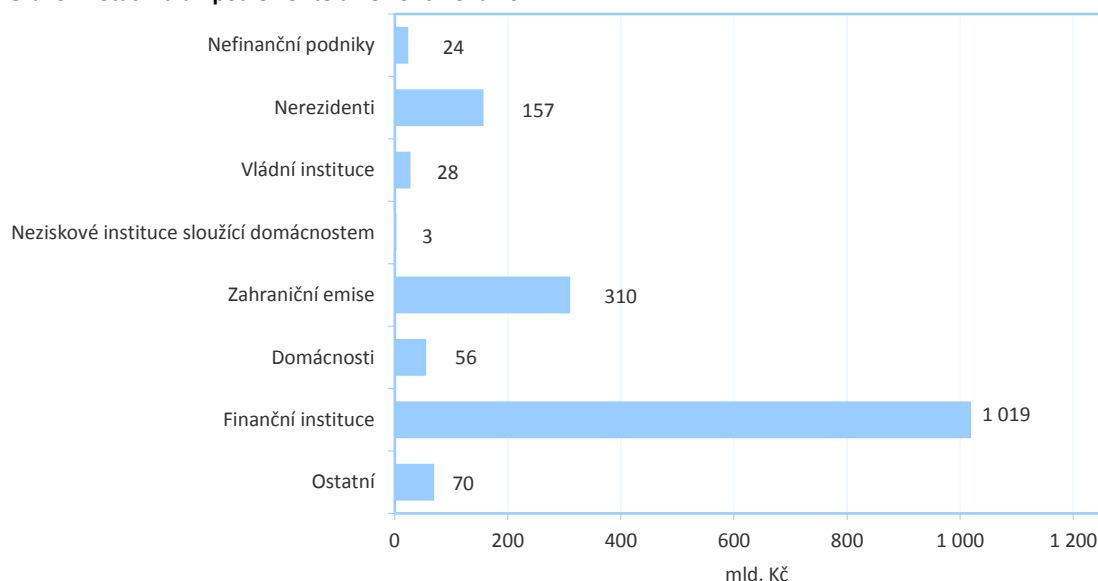
Pramen: MF

Průměrná splatnost státního dluhu se v minulých letech pohybovala v rozmezí 6 – 7 let, v posledních třech letech však došlo k opakovanému posunutí pásma pro tento ukazatel směrem dolů. Průměrná splatnost státního dluhu dosáhla ke konci roku 2012 hodnoty 5,7 roku. Pro rok 2013 je ponecháno cílové pásmo na úrovni 5 – 6 let.

Velmi podstatným tržním rizikem pro řízení státního dluhu je úrokové riziko. Od roku 2006 je každoročně stanovován strategický cíl pro podíl dluhového portfolia s úrokovou refixací do 1 roku. Jedná se o část dluhu, u kterého dojde v horizontu 1 roku k refixaci úrokové sazby a u kterého je tedy vysoká citlivost na fluktuace úrokových sazeb na finančním trhu v následujícím roce. Ke konci roku 2012 činila hodnota tohoto ukazatele 37,5 %. Pro rok 2013 je ponecháno pásmo na úrovni 30 – 40 % s výhledem v horní polovině intervalu.

Z hlediska struktury dosáhl podíl variabilně úročeného státního dluhu v roce 2012 hodnoty 14,9 % na celkovém státním dluhu. V letech 2013 až 2016 by tento podíl neměl překročit hodnotu 17 %. Efekt derivátových operací na úrokovou expozici souvisí se zajišťovacími operacemi měnového rizika při zahraničních emisích. Dalším tržním rizikem, kterému je vystaveno portfolio státního dluhu, je měnové riziko. Počínaje rokem 2011 je rovněž aktivně řízeno, přičemž je stanoveno, že podíl cizoměnové expozice státního dluhu na celkovém státním dluhu nesmí překročit hranici dlouhodobého cíle nastaveného ve výši 15 % (krátkodobě je přípustná tolerance 2 p.b.). Podíl cizoměnové expozice státního dluhu byl ke konci roku 2012 na úrovni 10 % a v dlouhodobém horizontu se nepředpokládá výrazná změna ve struktuře měnové expozice. Graf 9.4 ukazuje rozložení státního dluhu podle jednotlivých věřitelů.

Graf 9.4: Státní dluh podle věřitelů ke konci roku 2012

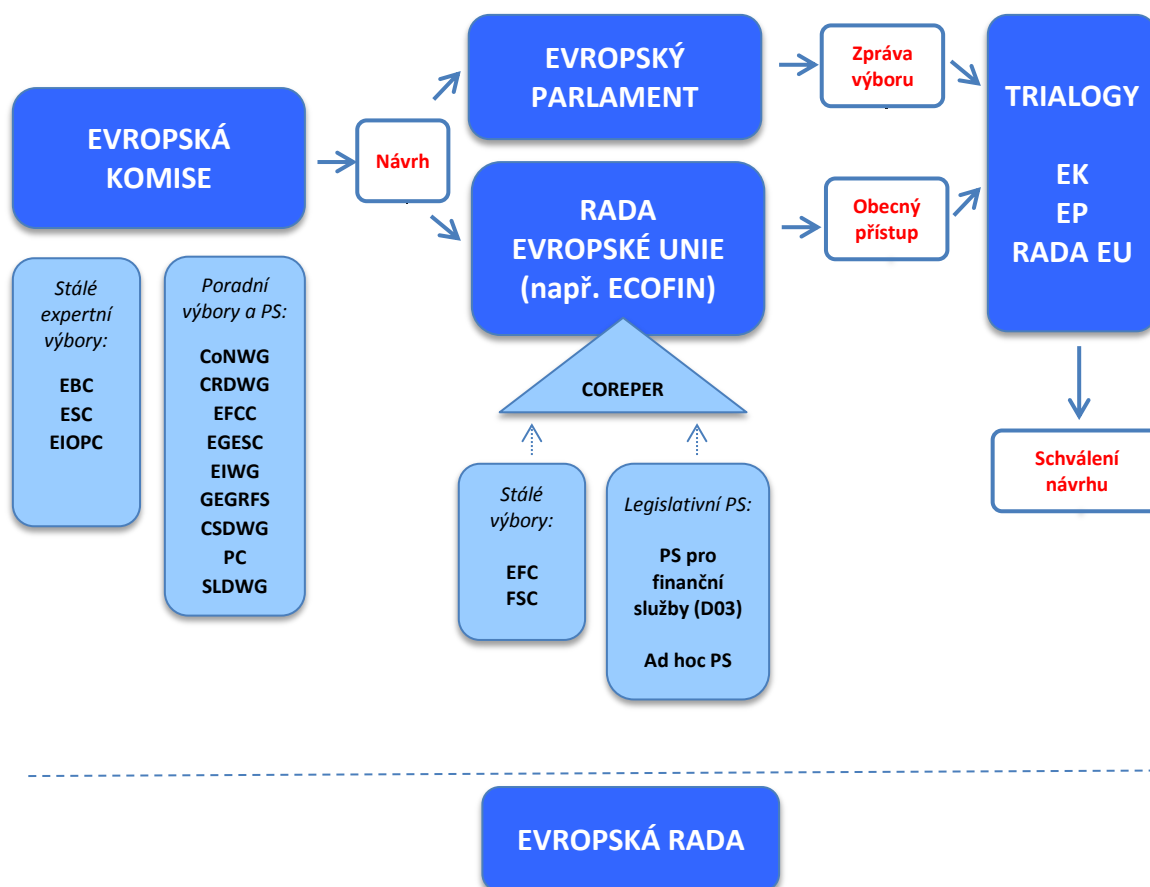
Pramen: MF

10. AKTIVITY MF A LEGISLATIVA V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

10.1. Aktivity na evropské úrovni

Aktivity MF na evropské úrovni jsou spojeny s legislativním procesem projednávání, resp. schvalování směrnic a nařízení regulujících finanční trh. Schéma č. 10.1 zobrazuje jeho základní průběh. Přípravou návrhů legislativních aktů se zabývá Komise, která má v této oblasti tzv. legislativní monopol. Své záměry či texty návrhů v řadě případů diskutuje se zástupci členských států na expertní úrovni, a to na platformách stálých expertních výborů (tzv. výborů 2. úrovně), poradních expertních výborů a pracovních skupin. Návrh Komise je následně dokončen, zveřejněn na internetových stránkách Komise a postoupen k paralelnímu projednávání v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie. Na úrovni Evropského parlamentu jsou návrhy projednávány v příslušném výboru (návrhy upravující finanční trh jsou projednávány výborem ECON), výstupem jednání je pak schválená zpráva výboru obsahující úpravy původního návrhu Komise. V rámci struktur Rady jsou návrhy projednávány zástupci členských států v příslušných pracovních skupinách, v případě finančních služeb je to skupina D03, příp. ad-hoc zřízené pracovní skupiny. Výsledkem jednání je upravené znění předložené ke schválení v podobě obecného přístupu Výborem stálých zástupců (COREPER) a následně Radou ve složení ECOFIN. Obecný přístup a zpráva příslušného výboru Evropského parlamentu jsou pak vstupem do tzv. trialogů, ve kterých je dojednáno kompromisní znění směrnice či nařízení mezi třemi stranami – Komisí, Radou a Evropským parlamentem. Konečné znění je pak formálně schváleno Radou a Evropským parlamentem a publikováno ve věstníku.

Schéma 10.1: Základní struktura evropských institucí v souvislosti s legislativním procesem

Pramen: vlastní konstrukce

Následující pasáže kapitoly 10.1 popisují projednáváná témata ve strukturách Komise a Rady. Více informací k jednotlivým návrhům směrnic a nařízení pak přináší kapitola 10.3.

Evropská komise

Evropská komise je nadnárodní orgán EU, nezávislý na členských státech a hájící zájmy Unie. Pojem je používán ve dvou významech: buď jako kolegium komisařů nebo jako kolegium s celým administrativním aparátem. Komise se podílí takřka na všech úrovních rozhodování, má největší administrativní a expertní aparát. Komise je především „strážkyně smluv“, tzn., že dbá na dodržování zakládajících smluv Evropské unie a z úřední povinnosti podává žaloby v případě zjištěného porušení. Důležitou pravomocí je účast na tvorbě legislativy, kde má tzv. iniciační monopol - pouze Komisi je vyhrazeno předkládat návrhy legislativních předpisů. Dalšími pravomocemi Komise jsou vydávání doporučení a stanovisek, výkon pravomocí v přenesené působnosti (delegovaná legislativní pravomoc) a zapojení do jednání EU navenek, včetně udržování diplomatických styků a sjednávání mezinárodních smluv. Komise také spravuje z převážné části rozpočet EU.

V rámci struktur Komise působí jako její poradní orgány různé pracovní skupiny a výbory. Jejich jednání se účastní zástupci členských států, v případě finančních služeb obvykle zástupci ministerstev a někdy i centrálních bank. V roli pozorovatelů bývají v některých případech členy také zástupci ECB, orgánů 3. úrovně - EIOPA, EBA a ESMA, zemí ESVO, EHP a kandidátských zemí na členství v EU.

Evropský bankovní výbor (EBC)

EBC plní úlohu poradního orgánu Komise při tvorbě návrhů legislativních aktů EU v oblasti bankovníctví. V průběhu roku 2012 se výbor sešel pouze jednou počátkem roku. Mezi hlavní témata jednání patřila otázka včasné implementace legislativních návrhů směrnice a nařízení o kapitálových požadavcích, tzv. CRD IV, kterou budou doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled (přijata v prosinci 2010, tzv. Basel III) promítnuta

do evropské legislativy. Dalším bodem diskuze byla problematika poskytování mikroúvěrů se zaměřením na obezřetnostní režim v oblasti poskytování mikroúvěrů vyplývající ze směrnice CRD. Cílem debaty bylo připravit základ pro diskusi členů EBC nad oblastí regulace mikroúvěrů.

Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)

V roce 2012 proběhlo 1 jednání tohoto výboru, jehož předmětem byla prováděcí opatření Komise k AIFMD, konkrétně nařízení Komise, kterým se provádí směrnice 2011/61/EU, pokud jde o volbu regulatorního režimu správců alternativních investičních fondů do působnosti směrnice 2011/61/EU a nařízení Komise, kterým se provádí směrnice 2011/61/EU, pokud jde o postup pro určení referenčního státu mimounijního správce alternativních investičních fondů.

Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPC)

EIOPC řeší nejen expertní, ale i politické otázky spojené s pojišťovnictvím, včetně penzijních fondů. Jednání se vedle zástupců členských států a Komise účastní jako pozorovatelé také zástupci dohledového orgánu EIOPA a zemí EHP. Jeho posláním je posuzovat jakékoliv otázky týkající se uplatňování předpisů EU v pojišťovnictví a v oblasti zaměstnaneckého penzijního pojištění.

V roce 2012 projednával výbor EIOPC dopadovou studii k úpravám bezrizikové výnosové křivky podle návrhu směrnice Omnibus II⁵², o které bylo rozhodnuto stranami trialogu v létě 2012, a znění mandátu obsahujícího základní rámec a pravidla průběhu dopadové studie. Z něj vychází i technická specifikace scénářů dopadové studie, kterou organizačně zabezpečuje EIOPA společně s národními orgány dohledu. V souvislosti s průběhem projednávání směrnice Omnibus II debatoval výbor i o celkovém posunu termínů provedení a použitelnosti směrnice Solventnost II a o implementačním procesu v členských státech.

Dalšími tématy, kterými se výbor zabýval, byl dopad zavedení rizikově orientovaného solventnostního kapitálového požadavku v režimu Solventnosti II na dlouhodobé investice a ekvivalence režimu regulace a dohledu třetích států (především USA) vzhledem k Solventnosti II. Výbor se věnoval i plánovanému vydávání obecných pokynů EIOPou, jejichž účelem má být především harmonizace přípravy pojišťoven, zajišťoven a národních orgánů dohledu na požadavky Solventnosti II, a to zejména v oblasti řídicího a kontrolního systému, výkaznictví, prospektivního vyhodnocování rizik a solventnosti a předběžného posuzování žádostí o použití interního modelu pro výpočet solventnostního kapitálového požadavku.⁵³

Další vybrané platformy Evropské komise

Close-out Netting Working Group (CoNWG)

CoNWG se zabývá sjednocením hmotného práva ve vztahu k závěrečnému vypořádání. Legislativní návrh Komise v této oblasti dosud nebyl zveřejněn, přestože se předpokládalo, že se tak stane do konce roku 2011.

V březnu 2013 proběhlo závěrečné jednání o close-out nettingu pod záštitou organizace UNIDROIT, která se zabývá harmonizací soukromého práva. Během tohoto jednání byly participujícími státy včetně ČR dohodnuty principy sloužící jako vzor pro právní úpravu close-out nettingu, a to zejména v rozvojových státech.

Capital Requirement Directive Working Group (CRDWG)

CRDWG se zabývá přípravou regulace v oblasti bankovníctví, resp. regulace úvěrových institucí a některých obchodníků s cennými papíry. Cílem práce skupiny je zejména převzetí doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled do evropské legislativy s tím, že doporučení jsou předmětem úprav tak, aby byla zohledněna specifika evropského bankovního trhu. V průběhu roku 2012 se pracovní skupina nesešla, nicméně lze přepokládat, že se začne v blízké budoucnosti zabývat tématy týkajícími se revize obchodní knihy nebo sekuritizace.

⁵² Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES, s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (Omnibus II). Bez změn vnesených návrhem směrnice Omnibus II není směrnice Solventnost II (2009/138/ES) aplikovatelná a tudíž nemůže být bez platné a účinné směrnice Omnibus II spuštěn nový režim regulace dohledu nad pojišťovnictvím.

⁵³ Směrnice Solventnost II však ještě v předpokládané době vydání obecných pokynů (na podzim 2013; použitelné od začátku roku 2014) s největší pravděpodobností nebude účinná.

European Financial Conglomerates Committee (EFCC)

EFCC řeší expertní otázky spojené s problematikou finančních konglomerátů. Jednání tohoto výboru se jako pozorovatelé účastní zástupci orgánů 3. úrovně - EIOPA, EBA a ESMA.

Výbor v rámci svých tří jednání v roce 2012 pokračoval v diskuzích o směřování a obsahu tzv. fundamentální revize směrnice o finančních konglomerátech (směrnice 2002/87/ES, tzv. FICOD), přičemž důležitým bodem programu byl návrh Zprávy Komise o revizi směrnice FICOD, resp. o dosavadním fungování doplňkového dohledu nad finančními konglomeráty. Diskutovalo se zejména o zahrnutí dosud neregulovaných subjektů do předmětu regulace směrnice, především zvláštních účelových osob, dále o potřebě úpravy definice finančního konglomerátu v reakci na rostoucí velikost a komplexitu skupin, a to zavedením rizikově orientovaných prahových ukazatelů, a o vhodnosti přizpůsobit definici stírajícím se hranicím mezi sektory. Jako žádoucí se jeví také rozšíření dohledu na poslední mateřský nefinanční podnik skupiny a určení jeho odpovědnosti za plnění povinností vyplývajících z doplňkového dohledu. Následná revize směrnice FICOD by podle výboru EFCC neměla řešit problematiku systémově důležitých finančních institucí, tzv. SIFIs. Konkrétní návrh směrnice však bude publikován až poté, co budou stabilizována pravidla obsažená v jednotlivých sektorových směrnicích (především Solventnost II a CRD IV) a vyjasněno fungování Bankovní unie, aby byl zaručen vzájemný soulad.

Expert Group of the European Securities Committee (EGESC)

V roce 2012 proběhla 2 zasedání (v březnu a září) této expertní skupiny. Jejich náplní byla revize směrnice 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (tzv. UCITS 5) a akty v přenesené působnosti Komise ke směrnici 2011/61/EU (AIFMD) a ke směrnici o prospektu (2003/71/ES).

Early Intervention Working Group (EIWG)

Pracovní skupina EIWG slouží jako expertní fórum pro diskusi návrhů v oblasti krizového řízení bankovních institucí. Členské státy zde mohly v průběhu roku 2012 prezentovat svůj pohled na jednotlivé aspekty připravovaného rámce pro krizové řízení. Po předložení návrhu směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků v červnu 2012 se diskuze přesunula na úroveň Pracovní skupiny pro finanční služby (D03) v rámci Rady.

Government Expert Group on Retail Financial Services (GEGFRS)

GEGFRS se zabývá otázkami retailových finančních služeb a její práce vychází zejména ze Zelené knihy o retailových finančních službách na jednotném trhu vydané v květnu 2007. Na jednání skupiny jsou předkládány jak konkrétní legislativní či nelegislativní návrhy Komise, tak témata ve fázi odborné diskuse. V roce 2012 se skupina prezenčně sešla v březnu, kdy byl projednán aktuální vývoj v jednotlivých agendách Komise v oblasti retailových finančních služeb, zejména pak problematika tzv. základního platebního účtu, transparentnosti a srovnatelnosti bankovních poplatků, regulace tzv. PRIPs produktů, novely směrnice o zprostředkování pojištění atd. Komise na tomto fóru také prezentovala závěry a výsledky některých svých studií, resp. výzkumů veřejného mínění k retailovým službám (Eurobarometer, Internet Sweep on consumer credit).

Market Infrastructure Working Group - Central Securities Depositories (CSDWG)

CSDWG se zaměřuje na přípravu regulace ve vztahu k centrálním depozitářům cenných papírů. Cílem regulace by mělo být na jedné straně zvýšení jistoty při poskytování služeb centrálních depozitářů cenných papírů, a na straně druhé vytvoření rámce pro jejich lepší přeshraniční fungování. Návrh Komise byl zveřejněn v březnu 2012, v současnosti je projednáván na úrovni expertů na Radě.

Payments Committee (PC)

PC je trvalým poradním výborem Komise pro otázky legislativy platebního styku, jehož zasedání se obvykle konají dvakrát ročně. Vedle zástupců členských států EU se jednání účastní také zástupci zemí ESVO a EHP, kandidátské země na členství v EU a ECB v roli pozorovatelů. Agenda výboru zahrnuje otázky týkající se směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, směrnice 2009/110/ES o elektronických penězích, nařízení (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách v eurech a nařízení č. 260/2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech.

Securities Law Directive Working Group (SLDWG)

SLDWG je pracovní skupina zabývající se přípravou návrhu směrnice harmonizující právo nepřímo držených cenných papírů. Inspirací pro návrh je práce tzv. Legal Certainty Group (poradní skupina Komise). Cílem návrhu je harmonizace hmotného práva vztahujícího se k úpravě nepřímo držených cenných papírů, což by ve výsledku mělo vést k jednotným pravidlům, a tím ke zvýšení právní jistoty investorů, zlevnění přeshraničních operací a snížení transakčních nákladů. Legislativní návrh Komise do konce roku 2012 nebyl zveřejněn, přestože se předpokládalo, že se tak stane do konce roku 2011. Poslední informace hovoří o možnosti zveřejnění návrhu Komise v červnu 2013 nebo na podzim téhož roku.

Rada Evropské unie / Rada ECOFIN

V Radě Evropské unie (neoficiálně se jí také říká Rada EU) se setkávají ministři členských států EU a přijímají právní předpisy a koordinují chod jednotlivých politik. Mezi hlavní úkoly Rady EU patří schvalování právních předpisů EU, koordinace hlavních směrů hospodářských politik členských států, podepisování dohod mezi EU a dalšími zeměmi, schválení ročního rozpočtu, rozvoj zahraniční a obranné politiky EU, koordinace spolupráce mezi soudními orgány a policejními složkami členských států. Rada nemá stálé členy. Členské státy posílají na každé zasedání Rady zástupce (ministra), který odpovídá za danou politickou oblast. Rada se tedy schází v různých formacích (celkem jich je 10) dle oblasti, do které spadají projednávané materiály.

Rada ECOFIN je formací Rady EU složená z ministrů financí a hospodářství členských států EU (v případě, že se projednávají otázky rozpočtu, účastní se zasedání také ministři pro rozpočet). Do její kompetence spadá přijímání opatření v oblastech, jako je koordinace hospodářských politik a dohled nad těmito politikami, sledování rozpočtové politiky a stavu veřejných financí členských zemí, jednotná měna euro, daně, finanční trhy, volný pohyb kapitálu a hospodářská spolupráce se třetími zeměmi. Rada ECOFIN dále ve spolupráci s Evropským parlamentem každoročně připravuje a schvaluje rozpočet EU. Předsednictví v Radě ECOFIN rotuje každého půl roku na základě předem schváleného pořadí (ČR předsedala v prvním pololetí roku 2009). Rada ECOFIN zasedá zpravidla jednou měsíčně, přičemž v každém půlroce se ministři financí a hospodářství také jednou setkávají neformálně v předsedající zemi. Těchto neformálních setkání se účastní rovněž guvernéři centrálních bank.

V rámci Rady EU působí různé expertní výbory a stálé či ad-hoc pracovní skupiny projednávající legislativní návrhy. Pro oblast finančních služeb jsou relevantní výbory EFC a FSC a PS pro finanční služby označovaná jako D03.

Rada EU ve složení ECOFIN v průběhu roku 2012 schvalovala obecné přístupy k návrhům Komise, které byly projednávány v PS pro finanční služby, a dále diskutovala vývoj v agendách, jejichž projednávání stále probíhalo. Prioritními tématy se staly návrhy týkající se zavedení jednotného mechanismu dohledu, návrhy na změnu pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky a problematika daně z finančních transakcí.

Na jednotlivých jednáních Rada ECOFIN:

- provedla aktualizaci svého postoje k návrhu nařízení o mimoburzovních derivátech, aby bylo možné uzavřít jednání s Evropským parlamentem v prvním čtení; vzala na vědomí prezentaci pracovního programu dánského předsednictví v oblasti hospodářských a finančních záležitostí, přičemž jako jeden z cílů je zmíněno posílení finanční regulace a dohledu (24. 1. 2012);
- přijala nařízení o krátkém prodeji a některých aspektech swapů úvěrového selhání, kterým se na úrovni EU zavádí společné požadavky na transparentnost a harmonizují pravomoci, které mohou regulátoři uplatnit ve výjimečných situacích, kdy je vážně ohrožena finanční stabilita; byla informována o výsledku dialogu s Evropským parlamentem a Komisí konaného dne 9. 2. 2012, kde bylo dosaženo dohody ohledně návrhu nařízení o transakcích s OTC deriváty, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů; zhodnotila přípravy návrhu směrnice o systémech pojištění vkladů poté, co Evropský parlament přijal dne 16. 2. 2012 postoj v prvním čtení (21. 2. 2012);
- byla předsednictvím informována o přípravách návrhu směrnice, jejímž cílem je zavést na úrovni EU daň z finančních transakcí, a o plánované další práci na znění směrnice (13. 3. 2012);

- projednala návrhy na změnu pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky (tzv. CRD IV), aby bylo možné zahájit jednání s Evropským parlamentem s cílem přijmout dotyčné akty v prvním čtení (2. 5. 2012);
- dospěla k dohodě o obecném přístupu u dvou návrhů na změnu pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky (tzv. CRD IV); přijala závěry o systému TARGET 2 – Securities (T2S), diskutovala pokrok dosažený v Eurosystemu a v příslušných zainteresovaných stranách a potvrdila svou politickou podporu pro systém T2S jako významného přispěvatele k zavedení jednotného trhu služeb v oblasti cenných papírů (15. 5. 2012);
- uspořádala politickou rozpravu o navrhované směrnici, jejímž cílem je zavést v celé EU daň z finančních transakcí; vzala na vědomí pokrok, pokud jde o návrh nařízení a návrh směrnice na změnu pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky (tzv. CRD IV), návrh nařízení a návrh směrnice týkající se ratingových agentur (tzv. CRA 3), návrh směrnice o smlouvách o úvěru na bydlení (směrnice o hypotečních úvěrech) a návrh směrnice o požadavcích na transparentnost u společností kótovaných na burze (22. 6. 2012);
- byla informována předsednictvím o pokroku v jednáních s Evropským parlamentem ohledně návrhů na změnu pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky (tzv. CRD IV); vzala na vědomí prezentaci Komise týkající se jejího návrhu směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků; vzala na vědomí prezentaci pracovního programu kyperského předsednictví v oblasti hospodářských a finančních záležitostí (10. 7. 2012);
- potvrdila záměr dosáhnout politické dohody ohledně kapitálových požadavků kladených na banky a investiční podniky (tzv. CRD IV) nejpozději do konce roku; byla informována o tom, že 11 členských států buď již předložilo Komisi žádost o návrh na zavedení daně z finančních transakcí prostřednictvím posílené spolupráce (Belgie, Německo, Řecko, Francie, Rakousko, Portugalsko a Slovinsko), nebo má v úmyslu tak v nejbližší době učinit (Estonsko, Španělsko, Itálie a Slovensko). Na Komisi zůstává, aby zvážila předložení návrhu rozhodnutí Rady, kterým by se tato posílená spolupráce povolila (9. 10. 2012);
- projednala návrhy na zavedení jednotného mechanismu dohledu nad úvěrovými institucemi v eurozóně a dalších státech EU, které se jednotného mechanismu dohledu zúčastní; zhodnotila vývoj situace ohledně zavedení daně z finančních transakcí v řadě členských států, které si přejí účastnit se posílené spolupráce a jednala o dalším postupu v této věci. Komise předložila návrh rozhodnutí, kterým se povoluje posílená spolupráce v této oblasti; byla informována předsednictvím o pokroku v jednáních s Evropským parlamentem ohledně návrhů na změnu pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky (tzv. CRD IV) (13. 11. 2012);
- projednala návrhy týkající se jednotného mechanismu dohledu, které jsou klíčovým prvkem obecnějšího plánu na vytvoření bankovní unie. Dohodla se, že se před prosincovou Evropskou radou sejde na mimořádném zasedání, aby dosáhla dohody, která by umožnila zahájení jednání s Evropským parlamentem s cílem schválit příslušná znění do konce roku; byla předsednictvím informována o politické dohodě dosažené s Evropským parlamentem o návrzích na změnu pravidel EU týkajících se ratingových agentur; byla informována předsednictvím o pokroku v jednáních s Evropským parlamentem ohledně návrhů na změnu pravidel EU týkajících se kapitálových požadavků na banky a investiční podniky (tzv. CRD IV) a potvrdila svůj závazek dosáhnout dohody s Parlamentem do konce roku; projednala poslední vývoj situace ohledně zavedení daně z finančních transakcí v některých členských státech na základě postupu „posílené spolupráce“ (4. 12. 2012);
- dohodla se na obecném přístupu k návrhům, jejichž cílem je zavést jednotný mechanismus dohledu nad úvěrovými institucemi (12. 12. 2012).

Rada ECOFIN se na svých zasedáních věnovala rovněž přípravám na zasedání Evropské rady a přípravám společné pozice na zasedání G20.

V roce 2012 proběhla dále 2 neformální zasedání ministrů financí a guvernérů centrálních bank. První zasedání proběhlo v dubnu 2012 za dánského předsednictví, přičemž diskutována byla především problematika krizového řízení, ratingových agentur a daně z finančních transakcí. Druhé zasedání se konalo v září 2012, a to

v průběhu kyperského předsednictví. Mezi projednávaná témata patřila bankovní unie, stínové bankovníctví a reformy bankovního sektoru (tzv. Liikanenova zpráva).

Počátkem roku 2013 se Rada ECOFIN věnovala revizi směrnice o kapitálových požadavcích (CRD IV) a zabývala se aktuální situací při projednávání některých legislativních návrhů (SSM, BRRD, MAD/MAR, MiFID2/MiFIR).

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC)

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC) patří mezi stálé výbory Rady ECOFIN.

Výbor FSC je fórem pro předběžné projednávání otázek souvisejících s finančními službami na expertní úrovni a společně s EFC se podílí na přípravě jednotlivých zasedání Rady ECOFIN. Práce výboru FSC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a evropské orgány dohledu EBA, ESMA, EIOPA.

Předmětem činnosti výboru EFC je zejména sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států, eurozóny a EU jako celku, podávat zprávy Radě ECOFIN a Komisi a přispívat k přípravě činnosti Rady v hospodářském a finančním sektoru. Tematický záběr EFC je tedy podstatně širší než u FSC. Jednání výboru se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a národních centrálních bank.

Mezi diskutovaná témata finančního trhu v rámci těchto výborů patřila v průběhu roku 2012 mimo jiné rekapitalizace bank, vývoj na finančních trzích, bankovní unie a zavedení jednotného mechanismu dohledu, stínové bankovníctví, reformy bankovního sektoru (tzv. Liikanenova zpráva), regulatorní dialogy se třetími zeměmi, projekt Target 2 Securities příprava vybraných legislativních návrhů (např. MiFID, MAD, směrnice o transparentnosti, ICSD), otázky spojené s fungováním evropských orgánů dohledu a Evropské rady pro systémová rizika, mezinárodní účetní standardy, zavedení jednotného identifikátoru právnických osob (LEI), financování malých a středních podniků, zvýšení ochrany spotřebitele na finančních trzích, ratingové agentury, implementace tzv. Volcker rule. Výbory se dále podílely na přípravě společné pozice k otázkám projednávaným Radou pro finanční stabilitu (FSB) a na zasedáních G20.

V roce 2013 výbory pokračují v projednávání otázek spojených se zavedením jednotného mechanismu dohledu, vývoje na finančních trzích jednotným identifikátorem právnických osob a reformami bankovního sektoru.

Pracovní skupina pro finanční služby (D03)

Pracovní skupina Rady pro finanční služby je jedním z přípravných orgánů Rady EU, v rámci které jsou projednávány příslušné legislativní návrhy Komise z oblasti finančních trhů, a to před jejich předložením Radě ECOFIN. Pracovní skupina se tak zabývá širším okruhem témat, jejichž konkrétní výčet závisí na tom, v jakém stadiu projednávání se jednotlivé legislativní návrhy nachází, a dále zda byly případně zveřejněny návrhy nové. Zasedání této pracovní skupiny se účastní experti jednotlivých členských států EU, přičemž v čele skupiny stojí expert z předsedající země EU. Zejména v pozdějších fázích projednávání návrhů jsou členské státy zastoupeny svými finančními atašé.

V průběhu roku 2012 projednávala pracovní skupina Rady pro finanční služby:

- návrh nové směrnice o systémech pojištění vkladů (tzv. DGS), v průběhu roku 2012 probíhaly trialogy;
- návrh novely směrnice o systémech pro odškodnění investorů (tzv. ICSD), v průběhu roku 2012 probíhaly trialogy;
- návrh směrnice a nařízení o kapitálových požadavcích (tzv. CRD IV/CRR), v květnu 2012 byl schválen obecný přístup, poté byly zahájeny trialogy;
- návrh směrnice o úvěrech na bydlení (tzv. CARRP), v květnu 2012 byl schválen obecný přístup, poté byly zahájeny trialogy;
- návrhy nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu (EuVECA) a o evropských fondech sociálního podnikání (EuSEF), v červnu 2012 byly zahájeny trialogy;
- návrh novely transparentní směrnice, v červnu 2012 byly zahájeny trialogy;
- návrh novely nařízení o ratingových agenturách (NORA3), v červnu 2012 byly zahájeny trialogy;
- návrh směrnice, kterou se mění směrnice o prospektu a směrnice Solventnost II, s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA) a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA) (Omnibus II). V průběhu roku 2012

probíhaly dialogy, které se ovšem do konce roku 2012 nepodařilo dokončit. V červenci 2012 strany dialogu rozhodly o konání dopadové studie k tématu „Long- term guarantees“, která měla být zahájena v lednu 2013. Poté, co bude dopadová studie dokončena, dialogy k návrhu směrnice budou pokračovat;

- návrh nařízení o zneužívání trhu (MAR), v prosinci 2012 byl schválen obecný přístup, následně byly zahájeny dialogy;
- návrh jednotného dohledu nad úvěrovými institucemi, v prosinci 2012 byl schválen obecný přístup, následně probíhaly dialogy, přičemž dne 18. 4. 2013 byl na úrovni COREPER schválen konečný kompromisní text obou návrhů, na němž se shodly Rada EU a Evropský parlament.

Pracovní skupina Rady pro finanční služby projednávala také návrhy v oblasti stanovení rámce pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků, směrnice o trzích s finančními nástroji (MiFID2), nařízení o trzích s finančními nástroji (MiFIR), návrh novely směrnice UCITS IV (UCITS 5), návrh novely směrnice o zprostředkování pojištění (IMD2), a návrh nařízení o sdělení klíčových informací pro investory (PRIIPs) a návrh nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů, u kterých však jednání do konce roku 2012 nedospěla do fáze schválení obecného přístupu. Více informací k jednotlivým projednávaným návrhům obsahuje kapitola 10.3.

Evropská rada

Evropská rada je nejvýznamnějším politickým orgánem EU, ve kterém jsou zastoupeni nejvyšší představitelé členských států (hlavy států nebo předsedové vlád) a předseda Komise. Evropská rada se schází nejméně čtyřikrát do roka a určuje obecné politické směřování EU. Evropská rada nevykonává legislativní funkce. Po každém svém zasedání je povinna předložit Evropskému parlamentu zprávu o jednání a každoročně písemnou zprávu o pokroku dosaženém Uníí.

Evropská rada se na svých zasedáních v průběhu roku 2012 věnovala mimo jiné otázkám spojeným s projednáváním některých legislativních návrhů týkajících se zavedení jednotného mechanismu dohledu, kapitálových požadavků bank a krizového řízení.

10.2. Aktivity na globální úrovni

OECD

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj je mezivládní organizací 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961 transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice a prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů. Mezi hlavní orgány OECD patří rada složená z ministrů zastupujících členské země a dále výkonný výbor, sekretariát v čele s generálním tajemníkem a několik odborných komisí.

Některé aktivity OECD překračují geografický rámec členských zemí. Příkladem je Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání (INFE).

Committee for Financial Markets (CMF při OECD)

Výbor CMF je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou finančních trhů. Je platformou pro diskusi vývojových trendů na finančních trzích a opatření usilujících o jejich lepší fungování v jednotlivých zemích a v širším nadnárodním měřítku. Členy CMF jsou zástupci ministerstev financí, centrálních bank či dalších orgánů regulace a dohledu. Jednání se také účastní zástupci celosvětových finančních institucí jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka nebo Banka pro mezinárodní platby v Basileji, dále pak také zástupci z přidružených rychle se rozvíjejících ekonomik. Jedná se tedy o geograficky širší platformu pro debatu a sdílení zkušeností nežli jsou např. diskuse mezi členskými státy EU.

Specifickým prvkem zasedání výboru je pravidelné setkání se zástupci soukromé finanční sféry, na kterých se diskutují významná témata společného zájmu veřejného a soukromého sektoru, zejména vývojové tendence

na světovém finančním trhu. Předmětem diskuzí na jednáních v roce 2012 byly zejména otázky aktuálního tržního vývoje ve světě, zkušenosti z oblasti reforem finančního sektoru vedoucí k jeho stabilizaci, regulace systémově významných institucí a vládní záruky vůči finančnímu sektoru. V roce 2013 se CMF mj. vrátí k tématům financování dlouhodobých investic a dále bude diskutovat kroky hlavních centrálních bank ve světě usilujících o stabilizaci finančních trhů a obnovu hospodářského růstu.

Insurance and Private Pensions Committee (IPPC při OECD)

IPPC je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou pojistného trhu, dohledem v oblasti pojišťovnictví a problematikou soukromých penzí, tj. neveřejného sektoru důchodového zabezpečení (problematikou soukromých penzí se v rámci IPPC zabývá Working Party for Private Pensions WPPP). IPPC se snaží o mezinárodní spolupráci, koordinaci a větší kompatibilitu regulace uvedených sektorů finančního trhu. Členy jsou zástupci ministerstev financí a těch orgánů státní správy, které mají v gesci oblast pojišťovnictví a soukromých penzí. Jednání se účastní také zástupci dohledových orgánů členských států organizace a při jednáních, která jsou otevřená, i zástupci trhu nebo odborů.

V roce 2012 se IPPC zabýval zejména těmito tématy: globálním vývojem pojistného trhu, problematikou anuit (pojištění důchodu), rizikem dlouhověkosti (riziko vyššího než očekávaného růstu střední délky života), vztahem institucionálních investorů a dlouhodobých investic, resp. vlivem pojistného sektoru na dlouhodobý růst a stabilitu, vč. problematiky dlouhodobých tzv. zelených investic do infrastruktury. Dále se IPPC věnoval pojistné ochraně proti katastrofickým rizikům a jejímu financování, ochraně spotřebitele a také hodnocení vývoje regulačního rámce v Chile po jejím vstupu do OECD. Pokračovala také jednání o přístupovém procesu s Ruskem.

Working Party for Private Pensions (WPPP) se věnovala především těmto tématům: Globální penzijní statistice OECD, vzájemné mezinárodní porovnatelnosti statistik, optimalizaci sběru dat, klasifikaci penzijních plánů a související metodologii, problematice rizika dlouhověkosti a s tím související adekvátnosti míry úspor na stáří, projektu dlouhodobých investic a dopadů regulace solventnosti (součástí je výzkum věnovaný velkým penzijním fondům) a revizi Základních principů regulace zaměstnaneckých penzijních plánů.

G20

Skupina G20 sdružující ministry financí a guvernéry centrálních bank 19 zemí⁵⁴ a EU (zastoupena aktuálně předsedající zemí a ECB) byla ustavena v roce 1999, aby poskytla fórum pro výměnu názorů nejvýznamnějších světových ekonomik na klíčové otázky týkající se globální ekonomiky. ČR není členem G20, ale je de facto reprezentována společným zástupcem za EU.

V roce 2012 skupině předsedalo Mexiko, v rámci červnového summitu v Los Cabos lídři mimo jiné:

- Potvrdili svůj závazek, že by všechny standardizované OTC derivátové kontrakty měly být obchodovány prostřednictvím burzy nebo elektronických obchodních platforem a vypořádány přes centrální protistrany, a to do konce roku 2012; OTC derivátové kontrakty by měly být hlášeny do registrů obchodních údajů a kontrakty, které nejsou centrálně vypořádány by měly podléhat vyšším kapitálovým požadavkům.
- Přivítali pokrok při implementaci Basel II, 2.5 a III a vybídli jurisdikce, aby standardy plně implementovaly dle dohodnutého časového harmonogramu.
- Potvrdili závazek, že národní systémy pro řešení krizí budou konzistentní s principy navrhovanými FSB, aby žádná banka nebo finanční instituce nemohla být označena za příliš velkou, než aby mohla zkrachovat.
- Přivítali pokrok na vývoji principů rámce pro identifikaci systémově významných tuzemských bank.
- Podpořili další práci na posílení dohledu a regulaci stínového bankovníctví.
- Vyzvali kompetentní orgány, aby pokračovaly v procesu ukončení mechanického spoléhání na ratingy a podpořily kroky, které povedou ke zvýšení transparentnosti a konkurenci mezi ratingovými agenturami.

⁵⁴ Členskými státy jsou Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Francie, Německo, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Mexiko, Rusko, Saudská Arábie, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko, Velká Británie a USA.

- Schválili doporučení FSB týkající se rámce pro rozvoj celosvětového identifikátoru právnických osob.

10.3. Evropská legislativa v oblasti finančního trhu

Jednotný dohled nad úvěrovými institucemi (SSM)

V září 2012 předložila Komise návrhy,⁵⁵ prostřednictvím kterých má být zřízen jednotný mechanismus dohledu nad úvěrovými institucemi v rámci eurozóny a tím i přeneseny dohledové pravomoci z národních orgánů dohledu na ECB. Formálně bude ECB dohlížet všechny banky v eurozóně, nicméně pokud jde o banky méně významné (finančně, ekonomicky nebo obezřetnostně) nebo o banky, které nepožádaly či nedostávají finanční pomoc z EFSF nebo ESM, bude ECB své pravomoci delegovat na národní orgány dohledu. Členským státům mimo eurozónu bude umožněno vstoupit do režimu tzv. úzké spolupráce s ECB a tím podrobit dohledu ECB i banky na svém území. Návrhy byly projednávány prostřednictvím Ad hoc pracovní skupiny Rady. Z pohledu ČR patřily mezi zásadní otázky nastavení hlasovacích mechanismů EBA, transformace dceřiných společností na pobočky a postavení členských států v režimu úzké spolupráce v rámci ECB. Dne 12. 12. 2012 byl Radou ECOFIN schválen obecný přístup a následně byly zahájeny trialogy s Evropským parlamentem, přičemž ve vztahu k nařízení o ECB byl Evropský parlament pouze konzultován. Dne 18. 4. 2013 schválil výbor COREPER konečný kompromisní text obou návrhů, na němž se shodly Rada EU a Evropský parlament. Následovat bude formální schválení návrhů Evropským parlamentem a poté Radou EU. Jednotný mechanismus dohledu by měl být funkční 12 měsíců po vyhlášení ve Věstníku EU, tedy zhruba v polovině roku 2014.

Krizové řízení (BRRD)

Návrh směrnice, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků, předložila Komise v červnu 2012. Jeho cílem je zajistit předcházení, resp. řešení krizí vybraných subjektů na finančním trhu, konkrétně úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry, a s tím související ochrana stability finančních trhů a veřejných financí (náklady opatření by měly být neneseny zejména odpisy majetku akcionářů a věřitelů). Návrh je rozdělen do tří základních částí, mezi něž patří pravomoci orgánů dohledu v oblasti preventivních opatření, pravomoci k včasnému zásahu a fáze řešení krize. Předmětem navrhované úpravy je řešení potíží konkrétního subjektu nebo skupiny prostřednictvím nově vzniklých orgánů (resoluční orgány) za pomoci uplatnění nástrojů jakými je např. tzv. bail-in (odpisy, resp. konverze majetku akcionářů a pohledávek věřitelů v rámci resoluce) či převedení a odprodej zdravé části podniku na stát, resp. jiný subjekt. Projednání návrhu v rámci Pracovní skupiny Rady EU (D03) započalo v druhé polovině roku 2012 a pokračuje i v roce 2013. Z pohledu ČR je klíčová především rovnováha kompetencí mezi hostitelskými a domovskými orgány dohledu a otázka financování. Schválení obecného přístupu se předpokládá v první polovině roku 2013.

Garanční schémata (DGS, ICSD)

Cílem návrhu nové směrnice o systémech pojištění vkladů (DGS) je především harmonizace fungování národních garančních schémat v oblasti bankovníctví a lepší ochrana vkladatelů. Dne 17. 6. 2011 došlo na zasedání COREPER ke schválení obecného přístupu a následně byly zahájeny trialogy s Evropským parlamentem, které pokračovaly i v první polovině roku 2012. V rámci vyjednávání považuje ČR za zásadní problematiku zkracování výplatních lhůt, přeshraniční sdílení prostředků a použití prostředků fondů pojištění vkladů pro účely krizového řízení. V souvislosti s předložením návrhu směrnice o krizovém řízení v červnu 2012 a vzhledem k jeho úzké vazbě na směrnici o systémech pojištění vkladů, kterou bude třeba zohlednit, byla vyjednávání směrnice o pojištění vkladů dočasně pozastavena a vyčkává se na schválení konečné podoby směrnice o krizovém řízení.

Návrh novely směrnice o systémech pro odškodnění investorů (ICSD) podle Komise reaguje na vývoj a změny podmínek, k nimž došlo na kapitálovém trhu od doby vydání původního textu směrnice v roce 1997, a dále také na nutnost zacelení v praxi projevených mezer v oblasti ochrany investora. Obecný přístup byl schválen na zasedání COREPER dne 23.11.2011. Od té doby nicméně nedošlo k žádnému zásadnímu posunu v jednání,

⁵⁵ Návrh nařízení, kterým se mění nařízení 1093/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu - Evropského orgánu pro bankovníctví a návrh nařízení pověřující Evropskou centrální banku zvláštními úkoly týkajícími se dohledu nad úvěrovými institucemi

stejně jako v případě směrnice DGS se rovněž vyčkává na konečnou verzi směrnice o krizovém řízení. Mezi prioritní oblasti ČR patří zejména způsob financování ICS, povinnost vzájemných půjček mezi národními ICS a výše pojistného limitu.

Kapitálové požadavky (CRD IV/CRR)

V průběhu roku 2012 pokračovala na úrovni Rady EU práce na revizi směrnic o kapitálových požadavcích (směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES), které budou nahrazeny směrnicí a nařízením (CRD IV/CRR). Jednání byla vedena v rámci Pracovní skupiny Rady EU, do jejíž práce se aktivně zapojili zástupci MF ve spolupráci s ČNB.

V první polovině roku byla dokončena diskuze k celému návrhu směrnice a nařízení předložené Komisí. Poté se diskuze omezila na určité části návrhu, které členské státy považovaly za nejvíce problematické. Mezi sporné oblasti patřily např. maximální harmonizace zohledněná v nařízení, resp. flexibilita zásahů orgány dohledu pro případ nepříznivého vývoje, oblast likvidity (tj. standardy likvidity a dohled nad likviditou poboček), pákový poměr, definice kapitálu, spolupráce mezi domovským orgánem dohledu a hostitelským orgánem dohledu, úprava sankcí nebo správa a řízení společnosti. Mezi zásadní oblasti zájmu ČR patřily problematika likvidity a spolupráce mezi domovským a hostitelským orgánem dohledu vč. rozdělení jejich pravomocí a problematika kompetencí Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA). MF ve spolupráci s ČNB intenzivně připravovalo stanoviska pro jednání v Radě vč. písemných připomínek reagujících zejména na návrhy důležité z hlediska ČR.

Dne 6. 1. 2012 byl dánským předsednictvím předložen první kompromisní návrh. Jednání pokračovala s tím, že ministrům financí byl předložen ke schválení obecný přístup na jednání Rady ECOFIN dne 15. 5. 2012.

V druhé polovině roku byla zahájena jednání s Evropským parlamentem v rámci tzv. dialogů. Diskuze byly zaměřeny na vybrané části směrnice a nařízení, např. na likviditu, maximální harmonizaci, správu a řízení společnosti, sankce, kapitál, odměňování, pravomoci EBA, krizové řízení nebo zacházení s investičními podniky. Mimoto dále probíhala jednání pracovní skupiny Rady EU na úrovni finančních atašé, na které MF dále připravovalo stanoviska a návrhy ve spolupráci s ČNB s cílem, aby pokud možno nedošlo k zásadnímu odchýlení návrhů směrnice a nařízení od schváleného obecného přístupu, který obsahoval žádoucí rovnováhu v oblastech klíčových pro ČR, tj. problematika vztahů mezi domovským orgánem dohledu a hostitelským orgánem dohledu, oblast likvidity a neposilování kompetencí EBA.

Stanovené datum účinnosti (tj. od 1. 1. 2013) navržené legislativy, jež vyplývá z tzv. Basel III, resp. závazků EU v rámci G20, nebyl dodržen, neboť jednání k předloženým legislativním návrhům intenzivně probíhala i v druhé polovině roku 2012. Lze očekávat, že předpokládaný datum účinnosti navržené legislativy bude stanoven až od 1. 1. 2014.

Základní platební účet (Basic payment account)

Od 20. 3. 2012 do 12. 6. 2012 probíhala veřejná konzultace k materiálu Komise „Consultation on Bank accounts“, která měla 3 části: transparentnost a porovnatelnost bankovních poplatků, změnu poskytovatele platebního účtu a přístup k základnímu platebnímu účtu (tento účet by umožnil alespoň služby související s otevřením, vedením a zrušením platebního účtu; výběr, převod a vklad včetně převodu pomocí debetní karty a inkasa, a to zdarma nebo za přiměřený poplatek pro každého spotřebitele oprávněně pobývajícího na území EU). Tato konzultace navázala na doporučení 2011/442/EU, o přístupu k základnímu platebnímu účtu, z 18. 7. 2011. Komise zhodnotila situaci ve většině členských státech jako neuspokojivou a v první polovině roku 2013 chystá předložit legislativní návrh. Ministerstvo financí vzhledem k situaci v ČR další legislativní řešení přístupu k základnímu platebnímu účtu nevnímá jako nutné. V ČR existuje nabídka platebních účtů, které splňují požadavky na základní platební účet dle výše zmíněného doporučení; důvodem pro neotevření platebního účtu je zejména nedostatečné prokázání totožnosti nebo nesplnění dalších podmínek podle předpisů proti praní špinavých peněz.

Alternativní řešení sporů (ADR)

Dne 22. 4. 2013 formálně schválila Rada EU kompromisní znění návrhu směrnice o alternativním řešení sporů („ADR“) a nařízení o online řešení sporů („ODR“) z prosince 2012. Oba evropské předpisy by měly být publikovány ve Věstníku EU na konci května 2013. Směrnice ADR musí být transponována do dvou let od zveřejnění ve Věstníku EU a nařízení ODR bude účinné za 6 měsíců po vypršení této lhůty.

Spory mezi spotřebitelem a obchodníkem vzniklé v souvislosti s prodejem zboží nebo poskytováním služeb bude spotřebitel moci předložit subjektu ADR. Využití procesu ADR není povinné ani pro spotřebitele, ani pro obchodníka. Subjekty ADR budou muset umožnit přijímání podání online (z důvodu provedení navazujícího nařízení ODR). Směrnice neupravuje do podrobností proces, kterým by se ADR subjekty měly řídit, nicméně stanoví, že případná procesní pravidla nesmí výrazně zhoršit přístup spotřebitele k ADR. Návrh klade určité minimální kvalitativní předpoklady na subjekty ADR, a to v oblasti nestrannosti, transparentnosti, účinnosti a spravedlnosti. Postupy ADR by měly být pro spotřebitele bezplatné nebo spojené jen s mírnými náklady.

Jelikož se jedná o obecně spotřebitelskou úpravu, gestorem ADR a ODR je Ministerstvo průmyslu a obchodu; úprava se ovšem týká i finančních služeb, proto MF průběžně oba návrhy připomínkovalo, a to zejména ohledně dostatečných informačních povinností obchodníků o subjektech ADR a ohledně toho, aby ADR sloužilo jako posílení spotřebitele jakožto slabší smluvní strany a spory u něj nemohl zahájit obchodník. Toto se v převážné většině podařilo prosadit.

Spotřebitelský úvěr (CCD)

Dne 8. 5. 2012 publikovala Komise výkladový materiál k aplikaci směrnice 2008/48/ES ve vztahu k nákladům spotřebitelského úvěru a výpočtu roční procentní sazby nákladů (RPSN). Po veřejné konzultaci Komise na svých stránkách⁵⁶ zveřejnila novou verzi tzv. simulátoru ukazatele RPSN spotřebitelských úvěrů zohledňující také směrnici 2011/90/EU. Tato pomůcka umožňuje modelovat parametry a sledovat relevantní ukazatele u jednotlivých druhů spotřebitelských úvěrů dle vymezení příslušné evropské i tuzemské právní úpravy. Simulátor lze využít také v češtině.

Hypoteční úvěry

V první polovině roku 2012 dánské předsednictví zintenzívnilo jednání o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o smlouvách o úvěru na bydlení (COM(2011)142), jehož cílem je sjednocení a podpora vnitřního trhu s hypotečními úvěry. Dne 16. 5. 2012 bylo dosaženo kvalifikované většiny pro předložení navrhované směrnice COREPER 2, který dne 30. 5. 2012 schválil obecný přístup. V červnu 2012 představil Evropský parlament svou zprávu k legislativnímu návrhu Komise s mnoha pozměňovacími návrhy jdoucími daleko za rámec působnosti návrhu směrnice. Jedná se zejména o mnoho výjimek z působnosti směrnice směřujících k některým z produktů nabízených na hypotečním trhu zejména v UK, legislativně danou povinnost státu zajistit finanční vzdělávání spotřebitelů, úpravu balíčků / vázaných produktů a neférových obchodních praktik, úpravu oceňování nemovitostí, úpravu půjčování v cizích měnách a právo spotřebitele na konverzi hypotečního úvěru do jiné měny, přenositelnost úvěrů (na jinou zastavenou nemovitost, i do zahraničí), úpravu postupu při realizaci zástavy a úpravu dohledu nad úvěrovými registry. Od června 2012 pak probíhaly technické dialogy vyjasňující zásadní spory, které by se měly stát předmětem dialogů politických.

Paralelně s dialogy probíhala dále jednání pracovní skupiny Rady EU. Ačkoli s návrhy Evropského parlamentu většina členských států nesouhlasila, v průběhu dialogů, které byly ukončeny v dubnu 2013, irské předsednictví Evropskému parlamentu v mnoha ohledech ustoupilo. Návrh směrnice ve znění dohodnutém s Evropským parlamentem byl schválen na úrovni COREPER II dne 8. 5. 2013.

Trhy s finančními nástroji (MIFIR II/ MIFID II)

Komise uveřejnila dne 20. 10. 2011 návrh novelizace směrnice o trzích finančních nástrojů (tzv. MiFID II) a návrh nařízení o trzích finančních nástrojů (tzv. MiFIR). MiFIR a MiFID II představují komplexní novelizaci a nahrazují dosavadní směrnici o trzích finančních nástrojů. Tyto legislativní návrhy mají například rozšířit regulační rámec o nový typ převodního místa (organised trading facility - OTF), nově zavést pravidla pro před a po-obchodní transparenci pro trhy s dluhopisy a deriváty, posílit dohled v oblasti trhů komoditních derivátů a zavést oznamovací povinnost pro „investiční pozice“. V obecné rovině se dále mají zpřísnit požadavky na obhospodařování majetku zákazníka, investiční poradenství a nabízení tzv. komplexních finančních produktů.

MF má stále výrazné pochybnosti zejména ohledně nastavované regulace trhu s dluhopisy a deriváty, kdy výjimky z povinnosti zveřejňovat údaje o nabídkách (před-obchodní transparence) a údaje o uzavřených obchodech (po-obchodní transparence) pro všechny akcie, dluhopisy a deriváty by de facto stanovovala Komise. Také forma delegovaných aktů pro stanovování výjimek je velmi nešťastná, neboť neumožňuje

⁵⁶ http://ec.europa.eu/consumers/rights/fin_serv_en.htm#credit

pravidelnou (aspoň měsíční) rekalibraci celého systému výjimek v závislosti na kolísání likvidity na trhu (likvidita kolísá hlavně u dluhopisů). Navíc celý regulační rámec může fungovat bez negativních efektů pouze u vysoce likvidních finančních nástrojů. U méně rozvinutých trhů a méně likvidních finančních nástrojů, včetně státních dluhopisů, může dojít k výraznému odlivu investorů a tak k likvidaci těchto malých trhů. V současnosti se MF snaží o dosažení flexibilnější regulace méně likvidních státních dluhopisů.

Stále probíhají jednání pracovní skupiny Rady EU na úrovni finančních atašé, nebylo dosud dosaženo shody v některých vysoce politických otázkách a je otázkou, kdy bude schválen obecný přístup a začnou trialogy s Evropským parlamentem.

Manipulace s trhem (MAD, MAR)

Komise uveřejnila dne 20. 10. 2011 návrh nařízení o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu, tzv. MAR), které nahradí dosavadní směrnici o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu, tzv. MAD) a současně směrnici o trestněprávním postihu za obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (tzv. CSMAD). Tyto legislativní návrhy mají například rozšířit regulační rámec o nové typy převodních míst (MTF a OTF), posílit dohled v oblasti trhů s komoditami a emisními povolenkami a stanovit jednotný rámec pro ukládání sankcí. ČR v průběhu projednávání vyjadřovala pochybnosti ohledně zahrnutí emisních povolenek a komodit pod dohled orgánu dohledu nad finančním trhem. Dále prosazovala zachování národní diskrece v automatickém zasílání seznamu zasvěcených osob. Schválení a účinnost MAR je závislé na schválení a účinnosti MiFID2, ačkoli lze očekávat, že diskuse nad MAR skončí dříve.

Transparenční směrnice (TD)

Komise zveřejnila dne 26. 10. 2011 návrh revize transparenční směrnice, jejichž cílem je posílit úroveň důvěry investorů díky rovnocenné transparentnosti ve vztahu k emitentům cenných papírů a investorům v celé EU. Na základě předloženého návrhu obsahuje revize transparenční směrnice zejména zrušení požadavku na zveřejňování mezitímních zpráv vedení, větší harmonizaci oznamování podílu na hlasovacích právech, upřesnění pravidel volby domovského členského státu pro emitenty ze třetích zemí, zavedení nové povinnosti týkající se vykazování plateb vládám („country by country reporting“) a stanovení nového rámce pro ukládání sankcí. Trialogy byly započaty v červnu 2012. Následně došlo k přerušení dalších jednání z důvodu navazujících PS k směrnici v oblasti účetnictví, která obecně řeší problematiku country by country reporting, na kterou revize transparenční směrnice odkazuje. Po schválení účetní směrnice došlo k obnovení jednání revize transparenční směrnice na úrovni finančních atašé. V první polovině roku 2013 probíhají trialogy, přičemž Evropský parlament vyjádřil odhodlání hlasovat o návrhu již v polovině června 2013.

Ratingové agentury (CRA 3)

Komise představila dne 15. 11. 2011 návrh novelizace nařízení o ratingových agenturách a návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2003/41/ES, 2009/65/ES a 2011/61/EU pokud jde o nadměrné spoléhání se na ratingy.

Nařízení o ratingových agenturách v dosud platném znění obsahovalo především jednotný povolovací a dohledový režim nad ratingovými agenturami a vydáváním ratingů, které jsou používány tam, kde právo EU vyžaduje posouzení kvality určitého finančního nástroje na základě ratingu. Komise má ambici novým návrhem snížit nadměrné spoléhání se finančních institucí na externí rating, zvýšit transparenci ratingových agentur, zakotvit pravidlo obligatorní rotace ratingových agentur, jedná-li se o vydávání ratingů resekuritizací a zavést občanskoprávní odpovědnost ratingových agentur.

V případě návrhu směrnice je jejím primárním cílem snížit závislost na ratingu tím, že se ukládá obhospodařovatelům zavést taková opatření, aby se nespolehaly výlučně nebo mechanicky na externí ratingy při posuzování kvality majetkových hodnot obsažených v majetku UCITS fondů („standardní fondy“) a AIF („jiné než standardní fondy“). Publikaci obou předpisů v OJ lze očekávat koncem května 2013.

Evropské fondy rizikového kapitálu (EuVECA) a evropské fondy sociálního podnikání (EuSEF)

Komise uveřejnila dne 7. 12. 2011 návrh nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu a návrh nařízení o evropských fondech sociálního podnikání. Tyto legislativní návrhy poskytují tzv. evropský pas obhospodařovatelům, kteří nespadají do působnosti AIFMD (tzv. podlimitní obhospodařovatelé). Tato nařízení

ukládají fondům investovat alespoň 70 % svého majetku do malých a středních podniků, což by dle záměru Komise mělo mít pozitivní vliv na přístup těchto podniků k financování. ČR oba návrhy od počátku podporovala. Trialogy byly započaty v červnu 2012, avšak kvůli problematice třetích zemí (zejména tzv. daňových rájů) skončily až v prosinci 2012. Obě nařízení byla publikována ve Věstníku v dubnu 2013 s účinností od 22. 7. 2013.

Revize směrnice UCITS IV (UCITS 5)

Komise uveřejnila dne 3. 7. 2012 návrh novelizace směrnice, kterou se mění směrnice 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), pokud jde o činnost depozitáře, pravidla pro odměňování a sankce (tzv. UCITS 5). Tento legislativní návrh harmonizuje úpravu UCITS s úpravou AIFMD, pokud jde o režim depozitáře a odměňování a v souladu s jinými legislativními návrhy zavádí harmonizaci sankcí. ČR podporuje maximální harmonizaci režimu depozitáře podle AIFMD a směrnice UCITS a dále také stanovení obecných požadavků na systém odměňování osob staví se však proti příliš detailním pravidlům. V oblasti sankcí bude dle názoru ČR nalezení shody složité. Schválení návrhu lze očekávat v průběhu roku 2013.

Dohled nad finančními konglomeráty (FICOD 1)

Dne 10. 6. 2013 uplyne termín pro transpozici směrnice 2011/89/EU ze dne 16. 11. 2011, kterou se mění směrnice 98/78/ES, 2002/87/ES, 2006/48/ES a 2009/138/ES, pokud jde o doplňkový dohled nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu (tzv. FICOD 1). Účelem této novely bylo zefektivnit fungování doplňkového dohledu předtím, než Komise přistoupí k celkovému přezkumu Směrnice 2002/87/ES ze dne 16. 12. 2002 o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu a o změně směrnice 73/239/EHS, 79/267/EHS, 92/49/EHS, 92/96/EHS, 93/6/EHS a 93/22/EHS a směrnice 98/78/ES a 2000/12/ES (tzv. FICOD). Analýza k fundamentální revizi směrnice 2002/87/ES a její výsledky byly shrnuty ve zprávě Komise z prosince 2012, která využila i odpovědi na žádost o radu zpracovanou podvýborem pro finanční konglomeráty v rámci společného výboru evropských dohledových orgánů (Joint Committee ESAs). Z ní vyplývá, že Komise nemá v úmyslu návrh nové směrnice vydat, dokud nebudou ustálena pravidla v sektorových směrnicích o bankovníctví a pojišťovníctví. Vzhledem k velikosti tuzemských finančních institucí a dále vzhledem k tomu, že valnou většinu těchto ovládají zahraniční mateřské společnosti, nejví se fundamentální revize směrnice pro ČR jako akutní a MF podpořilo pozdržení legislativního návrhu na dobu stabilizace dílčích sektorů.

Regulace pojišťovníctví (Solventnost II, Omnibus II)

V oblasti pojišťovníctví se nahrazuje dosavadní skupina směrnic, souhrnně nazývaná Solventnost I, novým regulačním režimem představovaným směrnicí 2009/138/ES ze dne 25. 11. 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II). Jejím účelem je důsledně harmonizovat pravidla pro dohled a sjednotit požadavky na solventnost, výpočet technických rezerv, oceňování, řízení a vykazování na základě ekonomického rizikově váženého přístupu.

Směrnice Solventnost II již byla pozměněna směrnicí 2011/89/EU (tzv. FICOD1), a to v návaznosti na revizi směrnice 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu. Dále pak byla pozměněna směrnicí 2012/23/EU, tzv. „Quick Fix“, jejímž účelem bylo zabránit účinnosti směrnice Solventnost II od 1. 11. 2012, jak její původní text předpokládal, a posunout ji na 1. 1. 2014.

Provedení směrnice Solventnost II není prakticky možné bez změn, které do ní vnáší návrh směrnice, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES, s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro pojišťovníctví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (Omnibus II). Jeho účelem je přizpůsobit Solventnost II rámci Lisabonské smlouvy a reflektovat vznik Evropských orgánů dohledu (zvláště pak Evropského orgánu dohledu pro pojišťovníctví a zaměstnanecké penzijní pojištění – EIOPA). Návrh Omnibus II ale řeší i některé další aspekty nad rámec změn souvisejících s Lisabonskou smlouvou a vznikem EIOPA (zejména úprava bezrizikové výnosové křivky s ohledem na dlouhodobou stabilitu závazků pojišťoven s dlouhodobou garancí a dále např. ekvivalence režimů regulace a dohledu třetích států, nebo výkaznictví). Projednávání se ve fázi trialogů zastavila u tématu dlouhodobých závazků z pojištění, resp. u ustanovení, která napomáhají ke zmírnění umělé volatility finanční pozice pojišťoven poskytujících produkty s dlouhodobými garancemi v důsledku kolísání hodnoty aktiv a výše závazků jako projevu oceňování v režimu Solventnosti II. Proto bylo stranami trialogu v červenci 2012 rozhodnuto o provedení dopadové studie k ustanovením řešící

dlouhodobé závazky z pojištění. Ta bude pojišťovnami, zajišťovnami, orgány dohledu a EIOPou prováděna od ledna 2013, přičemž výsledná zpráva Komise by měla být k dispozici v červnu 2013. Poté budou pokračovat dialogy (očekává se jejich relativně bezproblémové dokončení, ačkoliv s ohledem na dosavadní vývoj nelze vyloučit i komplikace v jednáních) a příprava opatření druhé a třetí úrovně Lamfalussyho procesu.

ČR podporuje rychlé dokončení jednání o návrhu směrnice Omnibus II, nicméně nikoliv na úkor kvality výsledného návrhu a řádného a stabilního fungování českého pojistného trhu. Při dosavadních jednáních kladla ČR důraz na obezřetné nastavení pravidel pro úpravy bezrizikové výnosové křivky u dlouhodobých závazků z pojištění s garancemi, a též pravidel pro výkaznictví, jejichž konečné znění bude dojednáno během pokračujícího dialogu. ČR se stavěla kriticky k rozšiřování závazné mediace vedené EIOPA při rozhodování přeshraničních sporů národních orgánů dohledu. Během dialogů bude ČR dále usilovat o vyvážený přístup k posuzování ekvivalence dohledových režimů třetích států.

Další „Quick Fix“ směrnice odkládající účinnost směrnice Solventnost II bude nevyhnutelná. Předpokládá se odložení účinnosti směrnice Solventnost II (upravené směrnicemi 2011/89/EU a Omnibus II) na 1. 1. 2016. To se jeví jako výhodné především s ohledem na rozšíření časového prostoru pro přípravu delegovaných aktů druhé úrovně Lamfalussyho procesu, a pro přípravu regulatorních a implementačních technických norem třetí úrovně, jejichž návrh vypracovává EIOPA. V neposlední řadě to přináší dostatek času i pro transpozici režimu Solventnost II do národní legislativy a přípravu pojišťovacího trhu na aplikaci tohoto režimu v praxi.

Zprostředkování pojištění (IMD2)

V červnu 2012 zveřejnila Komise návrh novely směrnice o zprostředkování pojištění (IMD2). Tato legislativní iniciativa odráží potřebu řešit některé problémy, které se v návaznosti na transpozici původní směrnice IMD z roku 2002 v jednotlivých členských zemích v daném sektoru finančního trhu objevily. Komise přislíbila provést revizi již na počátku roku 2010, s ohledem na provázanost novelizace se směrnicí Solventnost II, revizi směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID), připravovanou směrnicí UCITS V a iniciativou regulace tzv. strukturovaných retailových investičních produktů (PRIPs) však byl návrh IMD2 zveřejněn až v polovině roku 2012. Ze závěrů přezkumu Komise vyplynula především potřeba omezit stávající vysokou diverzitu národních úprav zprostředkování pojištění, posílit v systému prvky ochrany spotřebitele, zajistit vnitřně konsistentní a vzájemně (produktově, distribučně) neutrální regulaci finančních služeb jako celku, sjednotit přístup k výkonu dohledu a správnímu trestání a zjednodušit resp. vyjasnit režim přeshraničního působení na vnitřním trhu EU.

Návrh IMD2 byl v průběhu roku 2012 projednáván na úrovni pracovní skupiny Rady. Vzhledem k četným otázkám, u kterých se mezi členskými státy nepodařilo nalézt potřebnou shodu, bude projednávání pokračovat i v roce 2013. ČR v souladu s vlastními národními legislativními záměry myšlenku revize regulace v oblasti distribuce pojištění, rovněž jako hlavní pilíře novely směrnice, plně podporuje. V rámci jednání pracovní skupiny Rady pak ČR upozorňovala především na potřebu vyjasnit v novele charakteristiku jednotlivých typů distributorů pojištění a s nimi spojené otázky vhodného registračního a dohledového režimu. ČR také podporuje zamýšlené rozšíření působnosti směrnice nově i vůči přímému nabízení pojištění pojišťovnami.

Sdělení klíčových informací o investičních produktech (PRIPs)

Rada ECOFIN v roce 2007 vyzvala Komisi k přezkoumání vnitřní konsistence regulace uplatňované u informačních povinností týkajících se investičních produktů, nabízených v různé formě klientům v jednotlivých sektorech finančního trhu. Výsledkem této revize bylo v roce 2009 Sdělení Komise ke strukturovaným (balíčkovým) retailovým investičním produktům (Communication on Packaged Retail Investment Products, PRIPs). V tomto sdělení se poprvé objevila myšlenka jednotné komunitární úpravy, která by sjednocovala především pravidla jednání distributora investičního produktu a jeho informační povinnosti vůči zákazníkovi. Regulace těchto dvou oblastí souvisejících s distribucí přitom měla proběhnout odděleně a různou legislativní technikou. Návrhy Komise k pravidlům jednání ve vztahu k zákazníkům sjednávajícím PRIPs produkty byly implementovány do příslušných sektorových směrnic. Relativně jednotná, produktově napříč sektory univerzální základna zamýšlené regulace (tj. klíčové informace pro investora) umožňuje vytvoření horizontální úpravy formou přímo účinného nařízení. Jeho návrh Komise zveřejnila v červnu 2012. Výběr tohoto legislativního nástroje podporuje také sledovaný cíl, tedy zajištění maximální srovnatelnosti nabídky investičních produktů i v rámci vnitřního trhu. Hlavními prvky a charakteristikami návrhu jsou působnost vůči relativně široké škále investičních produktů, resp. produktů s investičním prvkem, víceetapňová

(Lamfalussyho) regulatorní struktura a ideová inspirace v klíčových informacích pro investora (Key Investor Information Document, KIID) vyplývajících ze směrnice UCITS.

Návrh nařízení byl v průběhu roku 2012 projednáván na úrovni pracovní skupiny Rady. Vyjednávání se však do konce roku 2012 nepodařilo uzavřít, shodu na znění obecného přístupu proto budou členské státy hledat i v průběhu roku 2013. Legislativní iniciativu EK v oblasti tzv. PRIIPs produktů ČR s ohledem na své tuzemské koncepční záměry v oblasti regulace distribuce finančních služeb dlouhodobě podporuje. V rámci konzultací ke vznikajícímu návrhu Komise a dále pak na úrovni jednání pracovní skupiny Rady ČR prosazovala především maximální možnou produktovou působnost regulace. Na druhou stranu ČR požadovala, aby zvolená úprava reflektovala potřebu jednotlivých členských zemí pro zohlednění specifík jejich trhů, tj. zejména aby nezasahovala do národních penzijních systémů a schémat řešení stížností a sporů.

Daň z finančních transakcí (FTT)

V září 2011 předložila Komise návrh směrnice o společném systému daně z finančních transakcí. Právním základem byl článek 113 smlouvy o EU, který předpokládá jednomyslnost. Cílem návrhu bylo harmonizovat podmínky zdanění na finančním trhu EU a omezení některých rizikových transakcí (vysokofrekvenční obchodování). Daň z finančních transakcí se navíc podle jiného návrhu Komise měla stát jedním z nových vlastních zdrojů rozpočtu EU.

Návrh byl opakovaně projednáván na všech úrovních Rady a Evropská Rada dne 29. 6. 2012 dospěla k závěru, že jednomyslnou shodu ohledně předmětného návrhu nelze v dohledné době nalézt, neboť názory členských států na existenci a fungování takové daně vykazují principiální odlišnosti. Rada EU ECOFIN přijala dne 22. 1. 2013 rozhodnutí, kterým umožňuje jedenácti členským státům (BE, DE, EE, EL, ES, FR, IT, AT, PT, SI, SK) dále pracovat na systému daně z finančních transakcí v režimu posílené spolupráce dle čl. 326 a násl. Smlouvy o EU. Rozhodnutí bylo přijato kvalifikovanou většinou, přičemž Česká republika se spolu s LU, MT a UK zdržela hlasování. ČR neshledává důvody zavedení FTT jako relevantní. Při absenci dohody na celosvětové úrovni by zavedení takové daně jen v zemích EU zhoršilo konkurenční postavení evropských trhů na globální úrovni a mohlo vést k přesunu obchodování mimo EU, což ČR nepovažuje za žádoucí.

Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA)

Hlavním cílem nařízení 260/2012 ze dne 14. 3. 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení 924/2009, je stanovení termínů pro ukončení stávajících národních platebních schémat pro úhrady a inkasa v eurech, jejich plné nahrazení platebními nástroji SEPA, a definování jejich technických požadavků. Nařízení SEPA stanoví 1. 2. 2014 jako termín, kdy existující národní schémata pro úhrady či inkasa v eurech zaniknou a budou plně nahrazeny nástroji SEPA – de facto se jedná o SEPA Credit Transfer (SCT) pro úhrady, SEPA Direct Debit (SDD) pro inkasa – a definuje jejich technické požadavky. Pro neeurové země tyto požadavky platí od 31. 10. 2016.

OTC deriváty, centrální protistrany a registry obchodních údajů (EMIR)

Nařízení 648/2012 ze dne 4. 7. 2012 o OTC (over the counter) derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů se označuje zkratkou EMIR - European Market Infrastructure Regulation. K nařízení jsou průběžně vydávána prováděcí opatření.

Hlavním cílem EMIR je snížení, případně eliminace systémového rizika, a to pomocí několika základních principů - vyšší standardizace OTC derivátových nástrojů, vypořádání obchodů prostřednictvím centrálních protistran, masivní regulace centrálních protistran, vyšší transparentnost, informační povinnost. Subjekty podléhajícími regulaci budou kromě centrálních protistran a registrů obchodních údajů jak finanční, tak nefinanční instituce.

Návrh nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů

Návrh nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů vydaný Komisí 14. 3. 2012 tvoří součást širšího trendu poslední doby v oblasti regulace tržní infrastruktury. Prudký nárůst obchodování s finančními nástroji a rozvoj informačních technologií vedl k rozvoji určitých typů vypořádacích systémů, jako jsou clearingové systémy centrálních protistran, přispěl k robustnosti vypořádacích systémů a vedl k jejich propojování. Všechny tyto trendy pak učinily tržní infrastrukturu klíčovou součástí kapitálového trhu, jejíž selhání by v podstatě zastavilo obchodování na trzích v EU. Hlavním cílem nařízení je zvýšit bezpečnost provozování vypořádacích

systémů, odstranit právní překážky vyplývající z národního práva upravujícího fungování systémů a centrálních depozitářů cenných papírů jako jejich provozovatelů, zejména překážky spojené s rozdílnou úpravou délky vypořádání, standardů kladených na centrální depozitáře cenných papírů z hlediska obezřetnostní regulace a možnosti přístupu do národních centrálních depozitářů cenných papírů a systémů jimi provozovaných. Dále by v delším horizontu mělo dojít k úplné dematerializaci nebo imobilizaci všech cenných papírů držených v centrálních depozitářích cenných papírů.

Celkově hodnotí MF navrženou regulaci pozitivně, neboť nařízení umožní nabízet služby centrálních depozitářů cenných papírů přeshraničně, posílí tak konkurenci v daném odvětví. Dále by měly být odstraněny administrativní překážky bránící účelnému propojování systémů provozovaných centrálními depozitáři cenných papírů a měla by být stanovena obezřetnostní pravidla pro výkon činnosti centrálních depozitářů cenných papírů. Současně je nezbytné stanovit dostatečně široké výjimky z působnosti nařízení pro centrální banky provozující vypořádací systém. V současnosti probíhají jednání pracovní skupiny Rady EU na úrovni finančních atašé a expertů.

10.4. Domácí legislativa v oblasti finančního trhu

Dohled nad finančními trhy

V souvislosti s reformou dohledu nad finančními trhy v EU bylo třeba transponovat tzv. směrnici Omnibus I, a to prostřednictvím návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s reformou dohledu nad finančním trhem v EU. Tento zákon nabyl účinnosti v lednu 2012. V průběhu roku 2012 pokračovaly práce na přípravě návrhu zákona o dohledu nad finančním trhem, jehož cílem je sjednotit a konsolidovat právní úpravu dohledu obsaženou v jednotlivých sektorových zákonech do jednoho právního předpisu.

Pojištění vkladů

V roce 2012 pokračovaly práce na novele zákona č. 21/1992, o bankách, a to v souvislosti s transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady o systémech pojištění vkladů. Konečná podoba směrnice není nicméně dosud k dispozici.

Stavební spoření

Koncepční novelou stavebního spoření se navrhuje zavést účelovost na státní podporu ze stavebního spoření a tzv. produktové pojetí stavebního spoření. Státní podpora ze stavebního spoření bude dle návrhu moci být použita pouze na bytové potřeby. Jako alternativa k tomu byla navržena možnost účelového použití prostředků jako zajištění na stáří, jejíž podmínkou je převedení veškerých prostředků účastníka do III. penzijního pilíře. Novela dále rozšiřuje okruh poskytovatelů produktu stavebního spoření také o univerzální banky. Vláda návrh zákona schválila dne 18. 4. 2012 a předložila jej Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR k projednání. První čtení proběhlo až v únoru 2013.

Česká národní banka

Příprava novely zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, byla zahájena s cílem odstranit nedostatky v rámci vnitrostátní legislativy identifikované Evropskou centrální bankou, a uvést tak tento zákon do souladu s ustanoveními Smlouvy o fungování EU a Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky. Návrh zákona obsahuje rovněž odstranění některých nedostatků současného znění, se kterými se ČNB setkala v praxi po vstupu České republiky do Evropské unie a po integraci dohledu nad finančním trhem v České republice. Návrh zákona byl dále doplněn o ustanovení týkající se finanční stability a makrobezpečnostní politiky, která reagují na doporučení Evropské rady pro systémová rizika ze dne 22. 12. 2011 (Recommendation of European Systemic Risk Board on the macro-prudential mandate of national authorities ESRB/2011/3).

Práce na přípravě legislativního textu zákona probíhala během roku 2012 v intenzivní spolupráci s ČNB. Návrh byl po mezirezortním připomínkovém řízení, konzultaci s ECB a projednání Legislativní radou vlády schválen vládou v říjnu 2012 s tím, že bylo navrženo nabytí účinnosti zákona dnem 1. 4. 2013.

Dne 6. 2. 2013 proběhlo 1. čtení návrhu zákona v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Vzhledem k délce projednávání návrhu zákona bude navrženo posunutí data účinnosti zákona na 1. 7. 2013.

Transpozice CRD IV

Práce na návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi, začala na konci roku 2011. Do tohoto zákona bude transponována připravovaná směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky (CRD IV). Dále bude tato novela adaptovat právní předpisy na nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (CRR). Návrhem zákona bude novelizován zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon o podnikání na kapitálovém trhu a zákon o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření. Přípravy návrhu zákona probíhaly na základě obecného přístupu schváleného ministry financí na jednání Rady ECOFIN dne 15. 5. 2012. Konečné schválení směrnice a nařízení Evropským parlamentem a Radou se očekává do konce června 2013.

Distribuce finančních služeb

MF zpracovává věcný záměr nového zákona o distribuci finančních služeb, který sjednocuje pravidla pro nabízení a zprostředkování finančních produktů a služeb a pro poskytování finančního poradenství. Hlavním cílem nové úpravy je komplexně zlepšit úroveň ochrany spotřebitele na finančním trhu a dále sjednotit obsahové i procesně-institucionální principy regulace distribuce finančních služeb (podnikatelská oprávnění, odbornost, pravidla jednání se zákazníkem, mimosoudní řešení sporů, atd.), a to jak napříč jednotlivými sektory, tak i různými distribučními kanály.

MF rovněž předložilo návrh novely zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, který byl na konci roku 2012 jako vládní návrh postoupen k projednání v Poslanecké sněmovně. Hlavními pilíři novely jsou především nový systém kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů, změny v procesu registrace a výkonu dohledu, nová úprava systému ověřování odbornosti, opatření proti střetu zájmů a posílení informační vybavenosti zákazníků. Návrh předpokládá účinnost novely od prvního dne měsíce následujícího po dni jejího vyhlášení. To lze očekávat v závěru roku 2013 či počátkem roku 2014.

Spotřebitelské úvěry

MF připravilo vládní návrh novely zákona č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, která byla dne 7. 12. 2012 schválena ve znění pozměňovacích návrhů Poslanecké sněmovny a následně byla postoupena Senátu. Návrh zákona (který vyšel ve Sbírce zákonů dne 25. 2. 2013 pod číslem 43/2013 a nabyl účinnosti dnem vyhlášení) zamezuje některým nejzávažnějším neférovým praktikám, ke kterým dochází na trhu spotřebitelských úvěrů v České republice, a zajišťuje posílení ochrany spotřebitelů i principů odpovědného úvěrování. Jde zejména o zákaz používání směnek v souvislosti se spotřebitelskými úvěry, zákaz využívání volání na předražené telefonní linky začínající číslicí 9 při poskytování nebo zprostředkování těchto úvěrů, povinnost věřitele poskytnout spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud bude po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet. Mnohem detailněji upravuje i vztah mezi zprostředkovateli spotřebitelských úvěrů a spotřebiteli. Od smlouvy o zprostředkovávání spotřebitelského úvěru může spotřebitel bez jakékoliv sankce odstoupit ve lhůtě 14 dnů od jejího uzavření. Novela zákona mj. transponuje směrnici 90/2011/EU, která upravuje dodatečné předpoklady pro výpočet RPSN spotřebitelského úvěru tak, aby bylo dosaženo co možná největší vypovídací schopnosti a srovnatelnosti tohoto ukazatele u spotřebitelských úvěrů, u nichž nejsou předem známy všechny parametry pro jeho výpočet (např. kreditní karta, revolvingový či kontokorentní úvěr aj.).

Penzijní reforma

V roce 2012 byla přijata řada předpisů, která mění a doplňuje právní úpravu pro II. a III. penzijní pilíř přijatou v roce 2011, tedy zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, a zákon č. 428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření.

Cílem zákona č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodové spoření, a zákona č. 399/2012 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o pojistném na důchodové spoření, bylo přizpůsobení rámce penzijní reformy v reakci na posun účinnosti zákona č. 458/2011 Sb., o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního

místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů, z původně navrhovaného data 1. 1. 2013 na 1. 1. 2015. Změny byly nezbytné k umožnění fungování důchodové reformy k 1. 1. 2013 i bez původně předpokládaného zapojení jednotného inkasního místa.

Tzv. „předdůchody“ přinesl zákon č. 403/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, a další související zákony. Jeho smyslem je umožnit, aby osoby, které dosáhnou nejpozději za pět let důchodového věku, měly možnost čerpat penze ze systému doplňkového penzijního spoření v období, které pro ně může být obtížné z hlediska uplatnitelnosti na trhu práce. Zároveň je zajištěno veřejné zdravotní pojištění příjemců dávek z III. pilíře, protože v období pobírání těchto dávek jsou účastníci považováni za státní pojištěnce. Navíc se období pobírání dávky ze třetího pilíře pro účely stanovení starobního důchodu považuje za vyloučenou dobu, a proto jím není ovlivněna výše důchodových nároků z prvního pilíře.

Všechny výše zmiňované zákony nabyl účinnosti dne 1. 1. 2013. K zákonům věnovaným důchodové reformě byla v roce 2012 přijata celá řada vyhlášek, v první řadě se jednalo o vyhlášky České národní banky, dále vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 423/2012 Sb., o zvyšování důchodů vyplácených z pojistné smlouvy o pojištění důchodu, a MF vypracovalo znění nařízení vlády č. 361/2012 Sb., o sdělení klíčových informací pro účastníky doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření.

Pojišťovnictví

V červnu 2012 předložila vláda Poslanecké sněmovně návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění v souvislosti se zrušením výjimky ze zásady rovného zacházení v právu Evropské unie, a tento zákon nabyl účinnosti 25. 4. 2013. Účelem návrhu je přizpůsobit právní řád České republiky rozsudku Soudního dvora Evropské unie ve věci C-236/09 (Test-Achats) (2012/C 11/01), který ukončuje výjimku dosud stanovenou ve směrnici Rady 2004/113/ES ze dne 13. 12. 2004, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování. Výjimka umožňovala, aby existovaly přiměřené rozdíly ve výši pojistného a pojistného plnění u jednotlivých pojištěných, je-li pohlaví určujícím faktorem při hodnocení rizika založeném na příslušných a přesných pojistné - matematických a statistických metodách. Po jejím zrušení nesmí vést použití pohlaví jako faktoru při výpočtu výše pojistného a pojistného plnění pro účely pojištění a souvisejících finančních služeb u jednotlivých pojištěných k rozdílům ve výši pojistného a pojistného plnění.

V září 2012 měl být vládě předložen návrh zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v souvislosti s transpozicí směrnice 2009/138/ES (Solventnost II). Protože ale změnová směrnice Omnibus II (která je k provedení směrnice Solventnost II nezbytná) nebyla s dostatečným předstihem schválena a navíc byl v létě 2012 dialog přerušen spuštěním dopadové studie k některým problematickým bodům vyjednávání, byl termín předložení zákona odložen na neurčito. Na základě výsledků dopadové studie se očekává v průběhu roku 2013 přijetí směrnice Omnibus II a teprve na základě jejího znění mohou pokračovat práce na znění novely. Nový termín předložení novely bude záviset na výsledcích dialogů o směrnici Omnibus II, popřípadě by mohl být ovlivněn další tzv. „Quick Fix“ směrnicí, která by mohla termíny provedení a použitelnosti směrnice Solventnost II posunout.

V legislativním procesu se nachází vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, který byl v listopadu 2012 předložen Poslanecké sněmovně.

10.5. Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu

Aliance proti dluhům (APD)

MF se podílí na činnosti Aliance proti dluhům, jakožto odborné platformy složené ze zástupců státních institucí a nestátních neziskových organizací, založené z iniciativy odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra, Probační a mediační služby a Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. v květnu 2011. Cílem Aliance je nalézat řešení problémů spojených s předlužeností osob, které mohou vyústit až v opakovanou trestnou činnost. Záměrem Aliance je navázat na obdobné aktivity, zkušenosti a analýzy všech partnerů, včetně zahraničních, kteří se předmětnou problematikou zabývají, a vytvořit návrhy vedoucí k minimalizaci předlužování a rizik s ním souvisejících.

Základních deset cílů Aliance je vyjádřeno v Základním prohlášení APD, k jehož naplňování byly ustanoveny čtyři pracovní skupiny: Spotřebitelské úvěry, Vymáhání pohledávek, Finanční vzdělávání a Alternativní způsoby oddlužení. Členové pracovních skupin se setkávají na pravidelných jednáních. K účasti na tzv. kulatých stolech jsou přizváni také zástupci odborné veřejnosti.

V rámci APD byla v roce 2012 konzultována například novela zákona č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru, vypracovaná MF, a to zejména v částech týkajících se regulace přiměřenosti zajištění úvěru a zákazu směn. K dalším konkrétním výstupům Aliance patří též aktivita týkající se legislativního řešení ochrany nezabavitelné částky v připravované novele občanského soudního řádu, jakož i umožnění oddlužení formou úpadku pro osoby samostatně výdělečně činné či zákonná úprava oddlužení manželů v revizní novele insolvenčního zákona. Mezi další řešená témata se řadí též problematika předžalobních upomínek či výše nákladů v exekčním řízení.

K cílům Aliance pro rok 2013 náleží kromě pokračování ve výše uvedených aktivitách také například otázka předluženosti seniorů a řešení předluženosti ve vyloučených lokalitách.

Finanční vzdělávání

V roce 2012 pokračovala činnost Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání (PSFV), která je platformou pro výměnu zkušeností a názorů zástupců MF, ČNB, rezortů školství, průmyslu a obchodu a vnitra, dále pak profesních asociací působících na finančním trhu, subjektů realizujících vzdělávací projekty, spotřebitelských sdružení a odborníků v oblasti vzdělávání. Členové PSFV diskutují o svých projektech a zkušenostech a snaží se najít společný postup při zvyšování finanční gramotnosti české populace.

V říjnu 2012 se uskutečnilo první jednání podskupiny PSFV pro nezávislost, jež měla za úkol popsat hranici mezi finančním vzděláváním a reklamou tak, aby byla akceptovatelná pro různé subjekty zabývající se finančním vzděláváním. Tyto principy nezávislosti byly schváleny na jednání PSFV dne 25. 3. 2013 a jsou dostupné na webu MF.⁵⁷

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zveřejnila na svých stránkách výsledky studie měření finanční gramotnosti Measuring financial literacy: results of the OECD INFE pilot study. Tohoto pilotního projektu, který se zabýval znalostmi, chováním a postoji v oblasti financí dospělých občanů 14 zemí zařazených do Mezinárodní sítě pro finanční vzdělávání INFE, se zúčastnila i ČR.

Dne 30. 11. 2012 se pod záštitou MF uskutečnila konference Jak správně finančně vzdělávat dospělé, kde se diskutovaly efektivní formy finančního vzdělávání dospělých. Součástí byly také workshopy, které umožnily hlubší diskusi a sdílení zkušeností.

Od podzimu roku 2012 je MF odborným garantem spotů k finanční gramotnosti projektu ŠIK (Školní informační kanál – spoty převážně preventivního charakteru vysílané na obrazovkách základních a středních škol).

V září 2013 se očekává spuštění koordinačního portálu k finančnímu vzdělávání „Pojďme se finančně vzdělávat!“, který bude určen jak odborné, tak široké veřejnosti.

Dodavatelské fórum v rámci penzijní reformy

MF v březnu roku 2012 svolalo první jednání Dodavatelského fóra k důchodové reformě, které se stalo platformou pro pravidelné setkávání zástupců Asociace penzijních fondů, MF, MPSV, Generálního finančního ředitelství a České správy sociálního zabezpečení a jejich IT dodavatelů. Cílem fóra je zajistit bezproblémový start důchodové reformy a poskytnout jednotnou platformu pro výměnu metodických, provozních, datových a komunikačních standardů a procesů mezi všemi zainteresovanými stranami. Předmětem jednání byl na počátku legislativní vývoj, později pak otázky provozního řešení implementace II. a III. pilíře na straně státu i penzijních společností. Fórum probíhá pravidelně jednou měsíčně a poslední jednání proběhne v květnu roku 2013. Založení Dodavatelského fóra důchodové reformy je ze strany penzijních fondů a jejich IT dodavatelů vnímáno velmi pozitivně.

⁵⁷ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_finvzd_aktuality.html

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1: Tempo růstu HDP	5
Tabulka 1.2: Makroekonomické ukazatele české ekonomiky	5
Tabulka 1.3: Srovnání ekonomických ukazatelů	6
Tabulka 1.4: Vnější finanční vztahy	7
Tabulka 1.5: Kurz koruny k hlavním a regionálním měnám ke konci roku	8
Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám	8
Tabulka 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu	9
Tabulka 4.1: Počty subjektů s licenci ČNB poskytujících služby na finančním trhu	11
Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu	12
Tabulka 4.3: Výsledek hospodaření před zdaněním finančních institucí	13
Tabulka 4.4: Průměrný počet zaměstnanců finančních institucí	14
Tabulka 5.1: Vybrané položky výkazu zisku a ztrát bankovního sektoru	17
Tabulka 5.2: Úrokové sazby ČNB	19
Tabulka 5.3: Průměrná úroková sazba	19
Tabulka 5.4: RPSN korunových úvěrů poskytnutých bankami	20
Tabulka 5.5: Rozdělení korunových vkladů a úvěrů u bank dle sektorového hlediska	20
Tabulka 5.6: Stav hypotečních úvěrů (HÚ) poskytnutých domácnostem	22
Tabulka 5.7: Hypoteční úvěry (HÚ) dle hlavních skupin příjemců	24
Tabulka 5.8: Hlavní ukazatele stavebního spoření	27
Tabulka 5.9: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen	30
Tabulka 5.10: Základní ukazatele sektoru zprostředkovatelů financování aktiv	31
Tabulka 6.1: Hodnoty indexu PX	34
Tabulka 6.2: Jednotlivé tituly indexu PX	35
Tabulka 6.3: Objem obchodů	35
Tabulka 6.4: Počty registrovaných emisí	36
Tabulka 6.5: Hlavní ukazatele obchodování na PXE	36
Tabulka 6.6: Vybrané ukazatele sektoru OCP	37
Tabulka 6.7: Finanční skupiny dle objemu spravovaného majetku	37
Tabulka 6.8: Prostředky jednotlivých druhů podílových fondů podle domicilu	38
Tabulka 6.9: Prodeje a odkupy PL domácích PF	39
Tabulka 7.1: Hlavní ukazatele pojistného trhu	41
Tabulka 7.2: Počty zprostředkovatelů podle postavení (kategorií)	43
Tabulka 8.1: Počet účastníků penzijního připojištění dle věku	45
Tabulka 8.2: Akviziční náklady v penzijním připojištění	46
Tabulka 8.3: Rozložení průměrné výše měsíčních příspěvků	47
Tabulka 8.4: Přehled licencovaných subjektů v II. a III. pilíři	50
Tabulka 8.5: Přehled vyplaceného státního příspěvku v závislosti na příspěvku účastníka	50
Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska	87
Tabulka P2.2: Objem majetku v zahraničních fondech podle distributorů	87
Tabulka P2.3: Objem majetku domácích fondů podle správců	87
Tabulka P2.4: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR	88
Tabulka P2.5: Umístění prostředků penzijních fondů	89
Tabulka P2.6: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v ČR	89
Tabulka P2.7: Umístění technických rezerv	90

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.1: Kurz koruny k hlavním měnám.....	7
Graf 2.1: Prostředky použitelné na finančním trhu.....	8
Graf 3.1: Struktura úspor domácností	10
Graf 5.1: Poměr bankovních klientských vkladů ke klientským úvěrům ke konci roku	15
Graf 5.2: Podíl úvěrů v selhání	16
Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1.....	18
Graf 5.4: Celkové zadlužení domácností	21
Graf 5.5: Objem zadlužení domácností v EU vzhledem k HDP	22
Graf 5.6: Vývoj vybraných úrokových sazeb	23
Graf 5.7: Souhrnné ukazatele hypotečního trhu.....	25
Graf 5.8: Počet smluv o stavebním spoření	26
Graf 5.9: Objem úvěrů v sektoru stavebního spoření	27
Graf 5.10: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření.....	28
Graf 5.11: Státní podpora stavebního spoření.....	29
Graf 5.12: Základní ukazatele signalizující růst sektoru družstevních záložen	30
Graf 6.1: Hlavní světové akciové indexy.....	32
Graf 6.2: Výkonnost významných indexů burz členských států EU	33
Graf 6.3: Vývoj indexu PX.....	34
Graf 6.4: Rozdělení investic do podílových fondů dle domicilu	38
Graf 6.5: Struktura fondů kolektivního investování	39
Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného	40
Graf 7.2: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů	43
Graf 8.1: Počet účastníků dle věkové struktury v jednotlivých čtvrtletích roku 2012	44
Graf 8.2: Věková struktura účastníků penzijního připojištění.....	45
Graf 8.3: Počet penzijních připojištění, na která přispíval účastníkům zaměstnavatel.....	46
Graf 8.4: Umístění prostředků penzijních fondů ke konci roku	47
Graf 9.1: Vývoj deficitu vládního sektoru v % HDP od roku 1996	52
Graf 9.2: Vývoj dluhu vládního sektoru v % HDP od roku 1996	54
Graf 9.3: Státní dluh podle typu instrumentu ke konci roku 2012.....	55
Graf 9.4: Státní dluh podle věřitelů ke konci roku 2012	56

SEZNAM ZKRATEK

abs.	absolutně
ADR	Směrnice o alternativním řešení sporů
AIFMD	Směrnice o správcích alternativních investičních fondů
AKAT	Asociace pro kapitálový trh
APD	Aliance proti dluhům
APF ČR	Asociace penzijních fondů České republiky
ARAD	Databáze časových řad ČNB
b.b.	bazický bod
BCPP	Burza cenných papírů Praha
BRICS	Označení společného hospodářského uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky
BRRD	Návrh směrnice o krizovém řízení
BÚ	Běžný účet
cca	circa (přibližně)
CESR	Committee of European Securities Regulators (Výbor evropských regulátorů cenných papírů)
CMF	Committee for Financial Markets (Výbor pro finanční trhy)
CoNWG	Close-out Netting Working Group
COREPER	Výbor stálých zástupců
CP	Cenný papír
CPI	Index spotřebitelských cen
CRD	Směrnice o kapitálových požadavcích
CRDWG	Capital Requirement Directive Working Group
CRR	Nařízení o kapitálových požadavcích
CSDWG	Market Infrastructure Working Group - Central Securities Depositories
CZK	Česká koruna – mezinárodní kód
č.	číslo
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna, a. s.
ČSOB	Československá obchodní banka, a. s.
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
DGS	Deposit Guarantee Schemes (Garanční schémata bankovních vkladů)
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
D03	Pracovní skupina pro finanční služby
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán dohledu pro bankovníctví)
EBC	European Banking Committee (Evropský bankovní výbor)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropská banka pro obnovu a rozvoj)
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů hospodářství a financí členských zemí EU)
ECON	Committee on Economic and Monetary Affairs (Hospodářský a měnový výbor)
EFC	Economic and Financial Committee (Hospodářský a finanční výbor)
EFCC	European Financial Conglomerates Committee
EFSF	European Financial Stability Facility (Evropský nástroj finanční stability)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.
EGESC	Expert Group of the European Securities Committee
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIB	Evropská investiční banka
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EIOPC	European Insurance and Occupational Pensions Committee (Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy)

EIWG	Early Intervention Working Group
EK	Evropská komise
EMD	Směrnice o elektronických penězích
EMIR	Nařízení o OTC derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů
ES	Evropská společnost
ESC	European Securities Committee (Evropský výbor pro cenné papíry)
ESM	European Stability Mechanism (Evropský stabilizační mechanismus)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán dohledu pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro – mezinárodní kód
Fed	Federal Reserve System (Centrální banka USA)
FESE	Federation of European Securities Exchanges (Federace evropských burz)
FICOD	Směrnice o finančních konglomerátech
FPV	Fond pojištění vkladů
FSB	Financial Stability Board (Rada pro finanční stabilitu)
FSC	Financial Services Committee (Výbor pro finanční služby)
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program vyhodnocení finančního sektoru)
FTT	Financial transaction tax (daň z finančních transakcí)
GEGFRS	Government Expert Group on Retail Financial Services
GFOCP	Garanční fond obchodníků s cennými papíry
G20	Skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonized Indices of Consumer Prices (Harmonizovaný index spotřebitelských cen)
HÚ	Hypoteční úvěr
HUF	Maďarský forint – mezinárodní kód
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj)
ICS	Investor Compensation Schemes (Systémy pro odškodnění investorů)
ICSD	Směrnice o systémech pro odškodnění investorů
IMD	Směrnice o zprostředkování pojištění
INFE	International Network on Financial Education (Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání)
IORP	Směrnice o institucích zajišťujících zaměstnanecká penzijní schémata
IPPC	Insurance and Private Pensions Committee
KB	Komerční banka, a. s.
KTK	Kontokorentní úvěr
LTRO	Long-Term Refinancing Operation
MAD	Směrnice o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem
MAR	Návrh nařízení o obchodování zasvěcených osob a manipulacích s trhem
max.	maximálně
MF	Ministerstvo financí ČR
MiFID	Směrnice o trzích finančních nástrojů
MiFIR	Nařízení o trzích finančních nástrojů
mj.	mimo jiné
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NORA3	Návrh novely nařízení o ratingových agenturách
OCP	Obchodník s cennými papíry
ODR	Online Dispute Resolution (Online způsob řešení sporů)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OMTs	Outright Monetary Transactions (Přímé měnové transakce)
OPF	Otevřený podílový fond
OTC	over-the-counter (deriváty)
OTF	Organised Trading Facility (Organizovaný obchodní systém)
p.a.	per annum (ročně)
p.b.	procentní bod
PC	Payments Committee
PF	Penzijní fondy
PL	Podílový list
PLN	Polský zlotý – mezinárodní kód
Pozn.	poznámka
PRIPs	Balíčkové retailové investiční produkty
PS	Pojistná smlouva
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
PXE	Power Exchange Central Europe
resp.	respektive
RM-S	RM-Systém
RPSN	Roční procentní sazba nákladů
SEPA	Single Euro Payments Area (Jednotný eurový platební prostor)
SIFIs	Systemically Important Financial Institutions (Systemově významné finanční instituce)
SLDWG	Securities Law Directive Working Group
SSM	Single Supervisory Mechanism (Jednotný mechanismus dohledu)
SŽDC	Správa železniční dopravní cesty
T2S	TARGET 2 – Securities
tzv.	takzvaný
UCITS	Směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů
UNIDROIT	Úmluva o zprostředkovaném držení cenných papírů
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar – mezinárodní kód
vč.	včetně
VŠPS	Výběrové šetření o pracovních silách
WPPP	Working Party on Private Pensions
ZPKT	Zákon o podnikání na kapitálovém trhu

PŘÍLOHA 1: LEGISLATIVA FINANČNÍHO TRHU

Legislativa ČR a EU doznala v roce 2012 v oblasti finančního trhu následujících úprav:

P1.1. Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2012:

- žádná

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31.12.2012) a další iniciativy EK:

- Příprava fundamentální revize směrnice 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu;
- Konzultační materiál ze dne 5.10.2012 k možnému rámci pro obnovu a řešení problémů nebankovních finančních institucí;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. 4. 2011 o smlouvách o úvěru na bydlení;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 6.6.2012, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 77/91/EHS a 88/891/ES, směrnice 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES a 2011/35/ES a nařízení (EU) č. 1093/2010 (tzv. BRRD);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 3.7.2012 o sdělení klíčových informací o investičních produktech (tzv. PRIIPs).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2012:

- Zákon č. 37/2012 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s reformou dohledu nad finančním trhem v Evropské unii (zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech, zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku). Jedná se o zákon, prostřednictvím kterého je implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/78/EU (tzv. směrnice Omnibus I.) (účinnost od 31.1.2012).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31.12.2012):

- Návrh zákona č. 43/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů;
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se zavedením rámce pro krizové řízení. Prostřednictvím tohoto zákona dojde k transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení problémů úvěrových institucí a investičních podniků;
- Návrh zákona o dohledu nad finančním trhem. Cílem navrhovaného zákona je sjednotit a konsolidovat právní úpravu dohledu obsaženou v jednotlivých sektorových zákonech do jednoho právního předpisu.

5) Sekundární legislativa:

- žádná

P1.2. Legislativa v oblasti kapitálového trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2012:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 236/2012 ze dne 14.3.2012 o prodeji na krátko a některých aspektech swapů úvěrového selhání;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 272/2012 ze dne 7.2.2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 s ohledem na poplatky účtované Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy ratingovým agenturám;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 446/2012 ze dne 21.3.2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009, pokud jde o regulační technické normy pro obsah a formát pravidelného předkládání ratingových údajů, jež má Evropský orgán pro cenné papíry a trhy požadovat od ratingových agentur;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 447/2012 ze dne 21.3.2012, kterým se doplňuje nařízení (ES) č. 1060/2009 Evropského parlamentu a Rady o ratingových agenturách stanovením regulačních technických standardů pro posuzování souladu metodik pro vydávání ratingů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 448/2012 ze dne 21.3.2012, kterým se doplňuje nařízení (ES) č. 1060/2009 Evropského parlamentu a Rady, pokud jde o regulační technické standardy pro předkládání informací, které ratingové agentury poskytují do centrálního archivu zřízeného Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 449/2012 ze dne 21.3.2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009, pokud jde o regulační technické normy týkající se informací v souvislosti s registrací a certifikací ratingových agentur;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 486/2012 ze dne 30.3.2012, kterým se mění nařízení č. 809/2004, pokud jde o úpravu a obsah prospektu, základního prospektu, souhrnu a konečných podmínek a pokud jde o požadavky na zveřejňování;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 862/2012 ze dne 4.6.2012, kterým se mění nařízení (ES) č. 809/2004, pokud jde o údaje o souhlasu s použitím prospektu, údaje o podkladových indexech a požadavek na zprávu vypracovanou;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 918/2012 ze dne 5.7.2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 236/2012 o prodeji na krátko a některých aspektech swapů úvěrového selhání, pokud jde o definice, výpočet čistých krátkých pozic, kryté swapy úvěrového selhání na státní dluhopisy, prahové hodnoty pro oznamovací povinnost, prahové hodnoty pro likviditu v případě pro pozastavení přijatých omezení, významný pokles hodnoty finančních nástrojů a nepříznivé události;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 919/2012 ze dne 5.7.2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 236/2012 o prodeji na krátko a některých aspektech swapů úvěrového selhání, pokud jde o způsob výpočtu poklesu hodnoty likvidních akcií a jiných finančních nástrojů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 946/2012 ze dne 12.7.2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009, pokud jde o procesní pravidla týkající se pokut ukládaných ratingovým agenturám Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy, vč. pravidel týkajících se práva na obhajobu a ustanovení o lhůtách;
- Prováděcí rozhodnutí Komise č. 2012/627/EU ze dne 5.10.2012 o uznání právního a dohledového rámce Austrálie jako rovnocenného požadavkům nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách;
- Prováděcí rozhodnutí Komise č. 2012/628/EU ze dne 5.10.2012 o uznání právního a dohledového rámce Spojených států amerických jako rovnocenného požadavkům nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách;
- Prováděcí rozhodnutí Komise č. 2012/630/EU ze dne 5.10.2012 o uznání právního a dohledového rámce Kanady jako rovnocenného požadavkům nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31.12.2012) a další iniciativy EK:

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12.7.2010, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES o systémech pro odškodnění investorů (tzv. ICSD);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20.10.2011 o trzích finančních nástrojů a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES (tzv. MiFID2);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 20.10.2011 o trzích finančních nástrojů a o změně nařízení (nařízení o infrastruktuře evropských trhů) o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů (tzv. MiFIR);

- Návrh, jako pozměněný návrh ze dne 25.7.2012, nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 20.10.2011 o obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (zneužívání trhu) (tzv. MAR);
- Návrh komise, jako pozměněný návrh ze dne 25.7.2012, směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20.10.2011 o trestněprávním postihu za obchodování zasvěcených osob a manipulaci s trhem (tzv. CSMAD);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2004/109/ES ze dne 25.10.2011 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a směrnice Komise 2007/14/ES (tzv. TD2);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1060/2009 o ratingových agenturách (tzv. NORA3);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 7.12.2011 o evropských fondech rizikového kapitálu (tzv. nařízení o EuVECA);
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 7.12.2011 o evropských fondech sociálního podnikání (tzv. nařízení o EuSEF);
- Návrh ze dne 3.7.2012 směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) a směrnice 2011/61/EU o správcích alternativních investičních fondů, pokud jde o nadměrné spoléhání na rating;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 3.7.2012, kterou se mění směrnice 2009/65/ES o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), pokud jde o činnost depozitáře, pravidla pro odměňování a sankce (tzv. UCITS 5);
- Konzultační materiál ze dne 26.7.2012, který se zaměřuje na otázky týkající se majetku, do kterého mohou investovat standardní fondy, technik k obhospodařování majetku standardního fondu, používání derivátů jako technik k obhospodařování standardních fondů, pravidel pro řízení likvidity a tzv. pasu depozitáře standardního fondu (tzv. UCITS6);
- Konzultační materiál ze dne 5. 9.2012 o referenčních hodnotách a indexech.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2012:

- Zákon č. 172/2012 Sb. ze dne 26.4.2012, kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích a zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (účinnost od 1.7.2012, resp. od 1.8.2012);
- Zákon č. 254/2012 Sb. ze dne 14.6.2012, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinnost od 3.8.2012).

4) Přípravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31.12.2012):

- Návrh zákona o investičních společnostech a investičních fondech, ST 896 (předpokládaná účinnost od 20. 7. 2013);
- Návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o investičních společnostech a investičních fondech a s přijetím přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího vypořádání některých derivátů, ST 897 (předpokládaná účinnost od 1.7.2013);
- Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3.2.2012, občanský zákoník – vybraná ustanovení (předpokládaná účinnost od 1.1.2014);
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva – některé části, ST 930 (předpokládaná účinnost od 1.1.2014).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška Ministerstva financí č. 323/2012 Sb., o vzoru žádosti o souhlas Ministerstva financí k vydání komunálních dluhopisů a obsahu jejích příloh (účinnost od 3.10.2012);
- Emisní podmínky pro státní dluhopisy publikované v roce 2012 jako sdělení Ministerstva financí pod č. 23/2012 Sb., 149/2012 Sb., 150/2012 Sb., 151/2012 Sb., 152/2012 Sb., 323/2012 Sb., 373/2012 Sb., 374/2012 Sb., 375/2012 Sb. a 376/2012 Sb.

P1.3. Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2012:

- žádné

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31.12.2012) a další iniciativy EK:

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12.7.2010, o systémech pojištění vkladů (tzv. DGS, přepracované znění);
- Návrh nařízení Rady ze dne 12.9.2012, kterým se Evropské centrální bance svěřují zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými institucemi;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 12.9.2012, kterým se mění nařízení (EU) č. 1093/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), pokud jde o jeho vztah k nařízení Rady (EU), kterým se Evropské centrální bance svěřují zvláštní úkoly týkající se politik, které se vztahují k obezřetnostnímu dohledu nad úvěrovými institucemi;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 20.7.2011, o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (tzv. CRR);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20.7.2011 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky a o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu (tzv. CRD IV).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2012:

- Zákon č. 254/2012 Sb. ze dne 14.6.2012, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinnost od 3.8.2012).

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31.12.2012):

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Prostřednictvím tohoto zákona dojde k transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady o systémech pojištění vkladů. Cílem je harmonizovat na úrovni EU fungování depozitních garančních schémat z hlediska pojistného limitu, výplatní lhůty, okruhu pojištěných produktů i vkladatelů, informací poskytovaných vkladatelům a přeshraniční spolupráce;
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Cílem návrhu zákona je odstranění některých nekompatibilit zákonů s evropskou legislativou, které jsou opakovaně kritizovány v konvergenčních zprávách Evropské komise a Evropské centrální banky. Návrhem se však odstraňují také některé nedostatky současného znění, se kterými se Česká národní banka setkala v praxi po vstupu České republiky do Evropské unie a po integraci dohledu nad finančním trhem v České republice;
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se stanovením přístupu k činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry a dohledu nad nimi. Návrhem zákona se implementuje směrnice Evropského parlamentu a Rady, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky a o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/87/ES o doplňkovém dozoru nad úvěrovými institucemi, pojišťovnami a investičními podniky ve finančním konglomerátu, a nařízení Evropského parlamentu a Rady, o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky;
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se změnou podmínek stavebního spoření. Tímto zákonem budou v oblasti stavebního spoření provedeny některé koncepční změny – zavedení účelovosti na státní podporu a tzv. produktové pojetí stavebního spoření, kdy budou moci stavební spoření nabízet i univerzální banky.

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška České národní banky č. 187/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů.

P1.4. Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury

1) *Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2012:*

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14.3.2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. Cílem nařízení je vytvoření jednotného evropského trhu pro platby v eurech bez rozlišení na vnitrostátní a přeshraniční;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 29.3.2012 o (OTC) derivátech, centrálních protistranách a registrech obchodních údajů (EMIR). Cílem regulace je eliminace systémového rizika při vypořádání derivátových obchodů, k nařízení jsou průběžně vydávána prováděcí opatření.

2) *Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31.12.2012) a další iniciativy EK:*

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 7.3.2012 o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v Evropské unii a centrálních depozitářích cenných papírů a o změně směrnice 98/26/ES. Nařízení zavádí povinnost zachytit veškeré převoditelné cenné papíry v zaknihované podobě a před jejich obchodováním v regulovaných systémech je zaevidovat u centrálního depozitáře.

3) *Zákony, které nabýly účinnosti v roce 2012:*

- Zákon č. 254/2012 Sb. ze dne 14.6.2012, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zákonem dochází zejména ke změně přístupu k pobočkám zahraničních bank ze třetích zemí působících v České republice s cílem vytvořit rovné podmínky pro subjekty bankovního sektoru a zajistit stabilní, důvěryhodné konkurenční bankovní prostředí, novelizuje se mj. zákon o oběhu bankovek a mincí.

4) *Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabýly nebo nabudou účinnosti po 31.12.2012):*

- Návrh zákona o směnářské činnosti a návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o směnářské činnosti. Nová právní úprava zahrnuje ucelenou právní úpravu provozování směnářské činnosti, a to jak veřejnoprávní podmínky pro provozování této činnosti, tak i úpravu soukromoprávních vztahů při ní vznikajících;
- Návrh novely zákona o platebním styku a zákona o omezení plateb v hotovosti. Jedná se o adaptaci zákona o platebním styku na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012 ze dne 14.3.2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009, a o reakci na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Afs 91/2010-45 ze dne 23.2.2011.

5) *Sekundární legislativa:*

- žádná

P1.5. Legislativa v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění

1) *Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2012:*

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/23/EU ze dne 12.9.2012, kterou se mění směrnice 2009/138/ES (Solventnost II), pokud jde o den jejího provedení, den její použitelnosti a den zrušení některých směrnic.

2) *Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31.12.2012) a další iniciativy EK:*

- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 19.1.2011, kterou se mění směrnice 2003/71/ES a 2009/138/ES, s ohledem na pravomoci Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění a Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (tzv. Omnibus II);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 7.7.2012, kterou se mění směrnice 2002/92/ES o zprostředkování pojištění (tzv. IMD2);
- Příprava aktů v přenesené pravomoci (2. úroveň) ke směrnici 2009/138/ES (tzv. Solventnost II);
- Příprava technických norem (3. úroveň) ke směrnici 2009/138/ES (tzv. Solventnost II);

- Příprava revize směrnice 2003/41/ES o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění (tzv. IORP);
- Příprava směrnice o systémech záruk v pojišťovnictví (tzv. IGS).

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2012:

- žádné

4) Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabudou účinnosti po 31.12.2012):

- Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření (účinnost od 1.1.2013);
- Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření (účinnost od 1.1.2013);
- Zákon č. 428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření (účinnost od 1.1.2013);
- Zákon č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodové spoření (účinnost od 1.1.2013);
- Zákon č. 399/2012 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o pojistném na důchodové spoření (účinnost od 1.1.2013);
- Zákon č. 403/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, a další související zákony;
- Zákon č. 99/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění v souvislosti se zrušením výjimky ze zásady rovného zacházení v právu Evropské unie;
- Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony;
- Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška České národní banky č. 57/2012 Sb., o minimálních náležitostech statutu účastnického fondu a statutu důchodového fondu;
- Vyhláška České národní banky č. 58/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 233/2009 Sb., o žádostech, schvalování osob a způsobu prokazování odborné způsobilosti, důvěryhodnosti a zkušenosti osob a o minimální výši finančních zdrojů poskytovaných pobočce zahraniční banky, ve znění vyhlášky č. 192/2011 Sb.;
- Vyhláška České národní banky č. 117/2012 Sb., o podrobnější úpravě činnosti penzijní společnosti, důchodového fondu a účastnického fondu;
- Vyhláška České národní banky č. 341/2012 Sb., o rozsahu činností depozitáře důchodového fondu a depozitáře účastnického fondu;
- Vyhláška č. 423/2012 Sb., o zvyšování důchodů vyplácených z pojistné smlouvy o pojištění důchodu;
- Vyhláška České národní banky č. 424/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 433/2009 Sb., o způsobu předkládání, formě a náležitostech výkazů pojišťovny a zajišťovny, ve znění vyhlášky č. 359/2010 Sb.;
- Vyhláška České národní banky č. 425/2012 Sb., o předkládání informací penzijní společností České národní bance;
- Nařízení vlády č. 361/2012 Sb., o sdělení klíčových informací pro účastníky doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření;
- Vyhláška České národní banky č. 40/2013 Sb., o náležitostech nabídky pojištění důchodu – z 4.2.2013, účinnost 1.3.2013).

PŘÍLOHA 2: DOPLŇUJÍCÍ TABULKY

Tabulka P2.1: Úvěry podle druhového hlediska

K 31.12. (mld. Kč)	2010	2011	2012	Meziroční změna	
				abs.	(%)
Kontokorentní a debetní zůstatky běžných účtů	141,1	143,3	142,9	-0,4	-0,3
Spotřební úvěry (bez KTK a deb. zůstatků na BÚ)	190,2	186,7	185,3	-1,4	-0,8
Úvěry na bydlení bez hypotečních	149,1	143,8	138,6	-5,2	-3,6
Hypoteční úvěry na bytové nemovitosti	682,7	710,1	747,6	37,5	5,3
Hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti	82,5	114,8	116,6	1,8	1,6
Ostatní úvěry	392,9	415,5	415,8	0,3	0,1
Investiční	501,3	554,4	577,5	23,1	4,2
Na přechodný nedostatek zdrojů	2,2	4,0	2,7	-1,2	-30,6
Na obchodní pohledávky	32,8	31,7	33,0	1,3	4,0
Celkem	2 174,7	2 304,3	2 360,1	55,8	2,4

Pramen: ČNB – ARAD

Tabulka P2.2: Objem majetku v zahraničních fondech podle distributorů

K 31.12.2012	Objem majetku (mld. Kč)	Podíl na celkovém stavu (%)	Meziroční změna (%)
ČSOB investiční společnost	61,9	51,6	-1,3
ING Investment Management (C.R.)	14,4	12,0	2,9
Česká spořitelna	10,0	8,3	-23,1
Conseq Investment Management	9,4	7,8	16,0
Raiffeisenbank	9,1	7,6	62,5
Komerční banka	5,0	4,2	2,0
UniCredit Bank Czech Republic	3,7	3,1	60,9
Pioneer Asset Management	2,5	2,1	31,6
ČP Invest	2,1	1,8	16,7
Citibank Europe	1,2	1,0	33,3
Ostatní členové AKAT	0,5	0,4	0,0
Celkem	119,9	100,0	3,5

Pramen: AKAT

Tabulka P2.3: Objem majetku domácích fondů podle správců

K 31.12.2012	Objem majetku (mld. Kč)	Podíl na celkovém stavu (%)	Meziroční změna (%)
Investiční společnost České spořitelny	50,0	43,3	1,4
Investiční kapitálová společnost KB	25,6	22,2	15,3
ČP INVEST investiční společnost	13,2	11,4	21,1
Pioneer investiční společnost	8,1	7,0	-1,2
ČSOB Asset Management	7,2	6,2	5,9
AXA investiční společnost	5,3	4,6	3,9
J&T ASSET MANAGEMENT, IS	2,1	1,8	10,5
REICO investiční společnost ČS	2,1	1,8	16,7
PROSPERITA investiční společnost	0,9	0,8	0,0
AKRO investiční společnost	0,5	0,4	0,0
Ostatní	0,5	0,4	-54,5
Celkem	115,5	100,0	6,7

Pramen: AKAT

Tabulka P2.4: Základní ukazatele vývoje stavebního spoření v ČR

K 31.12.		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření	počet	579 730	705 463	575 292	532 765	410 461	433 093
	změna (%)	12,3	21,7	-18,5	-7,4	-23,0	5,5
Průměrná cílová částka u nově uzavřených smluv o stavebním spoření fyzickými osobami – občany	objem (tis. Kč)	284,9	302,8	308,7	300,5	346,2	366,1
	změna (%)	20,8	6,3	1,9	-2,7	15,2	5,7
Smlouvy o stavebním spoření ve fázi spoření	počet	5 132 595	5 070 510	4 926 183	4 845 319	4 550 468	4 316 999
	změna (%)	-3,1	-1,2	-2,8	-1,6	-6,1	-5,1
Reálně vyplacená státní podpora	objem (mld. Kč)	15,0	14,2	13,3	11,7	10,7	5,3
	změna (%)	-5,0	-5,0	-6,7	-11,5	-8,6	-50,7
Průměrná státní podpora přiznaná na smlouvu o stavebním spoření za příslušný rok	objem (Kč)	3 090,0	2 927,0	2 776,0	2 631,0	1 324,0	n/a
	změna (%)	-2,6	-5,3	-5,2	-5,2	-49,7	n/a
Naspořená částka	objem (mld. Kč)	384,8	401,1	415,2	430,1	433,4	435,0
	změna (%)	6,9	4,2	3,5	3,6	0,8	0,4
Úvěry celkem	počet	942 944	971 176	988 353	993 357	956 659	894 358
z toho ze stavebního spoření překlenovací ⁵⁸	počet	580 352	569 870	565 485	564 633	552 999	521 312
	počet	362 592	401 306	422 868	428 724	403 660	373 046
	změna (%)	4,7	3,0	1,8	0,5	-3,7	-6,5
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření Překlenovací ⁵⁸	objem (mld. Kč)	179,3	227,4	267,5	293,4	293,1	282,2
	objem (mld. Kč)	38,9	42,9	48,9	53,1	55,8	55,7
	objem (mld. Kč)	140,4	184,5	218,6	240,3	237,3	226,5
	změna (%)	32,4	26,8	17,6	9,7	-0,1	-3,7
Úvěry celkem / naspořená částka	poměr (%)	46,6	56,7	64,4	68,2	67,6	64,9

Pramen: MF

⁵⁸ Úvěry podle § 5 odst. 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka P2.5: Umístění prostředků penzijních fondů

K 31.12. (tržní ceny, mld. Kč)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Podíl 2012 (%)
Dluhopisy	119,4	144,8	171,6	195,3	214,2	235,9	84,1
Pokladniční poukázky	7,4	6,4	2,2	1,1	0,6	6,8	0,5
Akcie	9,8	5,7	3,5	1,9	1,0	0,6	0,8
Podílové listy	7,6	6,2	6,9	8,7	5,7	3,1	3,7
Peníze a ostatní aktiva	22,8	28,4	31,5	25,2	26,0	26,8	10,8
Celkem	167,0	191,5	215,7	232,1	247,5	273,2	100,0

Pramen: APF ČR

Tabulka P2.6: Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění v ČR

K 31.12.		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Smlouvy o penzijním připojištění ⁵⁹	počet	3 936 357	4 207 236	4 394 522	4 527 774	4 565 741	5 134 862
	změna (%)	9,5	6,9	4,5	3,0	0,8	12,5
Nová penzijní připojištění	počet	586 310	590 490	524 867	495 516	457 033	1 128 020
	změna (%)	5,0	0,7	-11,1	-5,6	-7,8	146,8
Penzijní připojištění s vedenými příspěvky zaměstnavatele ⁶⁰	počet	1 129 618	1 222 639	1 261 525	1 284 736	1 271 934	1 317 563
	změna (%)	9,8	8,2	3,2	1,8	-1,0	3,6
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	4,7	5,1	5,3	5,5	5,6	5,9
	změna (%)	11,7	9,4	5,1	3,1	1,7	5,6
Příspěvky účastníků ⁶¹	objem (mld. Kč)	20,2	21,9	23,0	23,2	23,4	25,5
	změna (%)	14,8	8,3	4,9	1,1	0,9	8,8
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	103,9	104,9	105,2	105,0	105,4	108,0
	změna (%)	1,6	1,0	0,3	-0,2	0,4	2,5
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	449,7	450,5	443,9	439,6	441,7	465,0
	změna (%)	4,4	0,2	-1,5	-1,0	0,5	5,3

Pramen: MF

⁵⁹ Údaj uvádí počet připojištění, která nejsou v evidenci ukončena

⁶⁰ Od účinnosti novely zákona č. 42/1994 Sb. zákonem č. 170/1999 Sb. (od 3.8.1999)

⁶¹ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance

Tabulka P2.7: Umístění technických rezerv

K 31.12. (mld. Kč)	2011			2012			Změna abs.			Meziroční změna (%)		
	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem	ŽP	NP	celkem
Dluhové cenné papíry	174,5	66,5	262,0	186,9	67,7	280,1	12,4	1,2	18,0	7,1	1,7	6,9
z toho dluhopisy vydané členským státem nebo jeho centrální bankou	107,4	50,0	165,2	111,2	48,9	173,6	3,8	-1,1	8,5	3,5	-2,2	5,1
kótované dluhopisy vydané bankami členských států	17,1	5,0	23,8	19,6	5,1	27,1	2,5	0,0	3,3	14,7	0,7	14,1
kótované dluhopisy vydané obchodními společnostmi	14,1	3,6	23,5	14,6	3,7	24,1	0,5	0,0	0,6	3,9	0,1	2,5
pokladniční poukázky	1,0	0,6	1,8	0,9	1,9	3,0	-0,1	1,3	1,2	-10,0	197,7	64,5
kótované komunální dluhopisy	1,0	0,0	1,1	1,0	0,0	1,1	0,1	0,0	0,0	7,4	2,5	3,7
hypoteční zástavní listy	14,3	4,1	20,1	17,3	5,6	24,4	2,9	1,5	4,3	20,5	36,2	21,2
dluhopisy vydané EIB, ECB, EBRD nebo IBRD	5,3	0,8	7,0	6,7	0,8	7,5	1,4	0,0	0,5	26,7	1,2	6,6
zahraniční CP, obchodované na regulovaném trhu členských států OECD (dluhové)	11,6	2,0	15,1	13,8	1,8	16,8	2,2	-0,2	1,7	18,5	-11,9	11,5
Majetkové cenné papíry	45,0	6,6	69,6	49,8	7,4	78,6	4,8	0,8	9,0	10,6	12,8	13,0
z toho kótované akcie	4,5	0,4	5,0	5,1	0,9	6,7	0,7	0,5	1,7	14,7	105,3	34,5
CP vydané fondem kolektivního investování splňující požadavky práva ES	30,6	2,4	35,0	32,6	3,1	38,1	2,1	0,7	3,1	6,8	27,0	8,9
Půjčky, úvěry a jiné pohledávky	0,0	0,1	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	-0,1	0,0	-	-100,0	1,2
Ostatní pohledávky	0,4	1,2	2,3	0,6	1,1	2,5	0,2	0,0	0,2	51,3	-0,2	9,5
Směnky	0,0	0,1	0,3	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	-0,1	-25,0	-6,5	-27,1
Nemovitosti	0,3	2,2	4,8	0,3	2,2	4,8	0,0	0,0	0,0	-3,3	-1,0	-0,4
Vklady a vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem	6,6	5,2	23,8	5,9	6,2	24,4	-0,7	1,0	0,7	-10,2	19,1	2,7
Předměty a díla umělecké kulturní hodnoty	0,0	0,1	0,3	0,0	0,2	0,3	0,0	0,1	0,0	-	52,0	9,2
Pohledávky za zajišťovnami	0,6	14,1	20,4	0,5	12,7	18,4	-0,1	-1,4	-2,1	-21,7	-10,1	-10,0
Deriváty	-0,8	-0,1	-2,9	-0,2	0,0	-2,0	0,6	0,1	0,9	-74,0	-138,6	-32,6
Ostatní finanční umístění	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Finanční umístění celkem	226,6	96,0	381,2	243,7	97,6	407,9	17,2	1,6	26,7	7,6	1,6	7,0

Pramen: ČNB

Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2012

Vydavatel
Ministerstvo financí, Letenská 15, Praha 1
Květen 2013

Tisk
Ministerstvo financí

© Ministerstvo financí

1.vydání
Číslo svazku: 1
Počet stran: 90

ISBN 978-80-85045-45-1